פרשת **ויצא** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתע"ה שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

מה נורא המקום הזה

על אם הדרך התהלך לו האיש לאיטו שאנן ובטוח כשפניו מועדות להגיע למחוז חפצו בשלום, והנה לפתע קול שעטת סוסים מתקרבת לעברו, ועד שלא הספיק להבחין מאומה קפצו ממנה שוטרים חמורי סבר, ומבלי להסביר פשר התנהגותם, תפסו את האיש הנ"ל וכפתו את ידיו ורגליו, וזרקוהו בין חומות בית האסורים, אשר צילם מזרות אימה ופחד על כל הסביבה.

יושב לו האיש בחדרו, נעול מאחורי סורג ובריח, ולא ידע כלל היכן הוא בית סוהר זה ובאיזה עיר הוא נמצא, הוא גם לא ידע מפני מה תפסוהו ומפני מה כלאו אותו.

חשב לעצמו: אילו היה מגיע לכאן המלך הייתי שוטח לפניו את כל טענותי, הייתי מספר לו כיצד אסרו אותי בלא משפט, הייתי אומר לו שאני חף מפשע ולשוא אני סובל, הייתי מגלה באזניו את תנאי המאסר המשפילים, אך עתה למי אומר את אשר בלבבי, ומרוב צער הוא נרדם.

כשהתעורר שמע המולה בהפרוזדור של בית הסוהר, כששאל מה אירע, נודע לו כי זה עתה עבר כאן המלך, פרץ האסיר בבכי: אוי, המלך עבר כאן ואני החמצתי את ההזדמנות לגאול את עצמי מיסורי.

לאחר שנרגע מעט התבונן בהפרוזדור וראה כי הסוהרים ניצבים מתוחים על משמרתם, אם כך, הרהר, עדיין המלך נמצא בבית הסוהר, עדיין הוא מסייר בחדרים הסמוכים, הרים האסיר קול צעקה וקרא בכל כוחותיו למלך, עד שהמלך שמע את קריאותיו ובא להקשיב לכל טענותיו.

כשהתעורר יעקב מחלומו הבין כי הוא מצוי במקום קדוש ואמר אל לבו: אילו ידעתי לא ישנתי במקום קדוש זה, לבו ובשרו כמהו וערגו לקל חי, והוא הצטער על שהחמיץ את ההזדמנות לראות את עוזו וכבודו של ה'.

אך כאשר הוא התבונן וחש עד כמה מקודש המקום גם עתה "מה נורא המקום הזה", הוא הבין כי המקום מסוגל לתפילה "אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים" וגם עתה הוא יכול לעמוד להתפלל ולבקש מאת ה', וכן הוא עשה.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
תורה ותפלה ..... ב
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ג
קדוש יאמר לו ..... ד
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ה
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ו
פינת יקרת ..... ז
חוקים להורותם ..... ח
לשיב כהלכה ..... ט
לשכת הסתרים ..... י
לוח ההילולא ..... יא
דרך בעדת ..... יב
נועם שיחת ..... יג
לשולחן מלכים ..... יד
דברות קודש ..... טו

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

בעזהשי״ת

שנת **ואודה את שמך** לפ״ק

עוד ישמע בערי יהודה
ובחוצות ירושלים

למזל טוב

קול ששון וקול שמחה
קול חתן וקול כלה

חשיר וקול תודה נברך לאלקינו בנועם זמירות, ונודה ולהלל על כל הטו**ב**
רחמים לעורר אנא זכות אבות יגן לפליטה הנשארת, צאצאיהם פקוד לטוב במאורי או**ר**
וב**ייטב לב** אומר כלי בכלי שרת, **וישמח משה** כנצאת השמש וכחתן היוצא מחופת**ו**
כלתה נפשינו כי יזרח אור שמשם אל מקומם לשרת, ולאמתוי לנא מטוב נהורׄ**ך**
חכתה נפשינו לפרי **עצי חיים** ופרי הארץ לגאון ולתפארת, ופרי צדיק כתמר יפר**ח**
נזמין לסעודתא קהל קדושים עדת מי מנה נהדרת, ויזמרין לך שירין ורחשי**ן**
הרנינו למעלה **בקדושת יום טוב** להאיר חשכת לילה באורות, ויומין ה׳ רוממ**ה**

במזמור לתודה ובברכת הטוב והמטיב על הבשורות, ברוך הגומל לחייבים טובות לרו**ב**
רכ**טוב** ו**דברי חיים** וברכה במילי דאבות ומילי דברכות, ונשיר שיר חדש בגבל עשו**ר**
ובברכת חורי מ**משה** ועד **משה** על ראשינו עטרת, אשר **ברך משה** איש איש כברכת**ו**
כאשר דוד״י **י**רד **ל**גנו **ו**יעטה **א**ור כשלמה ואדרת, אנא פתח לנו אוצר**ך**
חיים חן וחסד פקוד נפן זאת ובשנים טובות וארוכות למשמרת, ורוב שלום עד בלי יר**ח**
נזמר שבחין קדם רבון עלמין קל צופה נסתרות, ונחזרא לן ימטיה וברכאן דנפישי**ן**
השב שבות אהלי יעקב לעיר הקודש לחפש ירושלים בנרות, ותולבינו לעיר ה׳ שמ**ה**

ובכן אתכבד בזה להזמין את כל אהוביי וידידיי
אנ״ש היקרים שיחיו לשמחת כלולת נכדתי היקרה

הכלה הבתולה המהוללה

מרת **חנה** תחי׳

בת בני היקר הרב הגה״צ שלשלת היוחסין
מוה״ר **יואל טייטלבוים** שליט״א
רב דביהמ״ד בית ברוך פק״ק קרית יואל יע״א

עב״ג החתן תמים למעלות חו״ב

הרב **ברוך** שליט״א

בן מחו׳ ב״א הרב הגה״צ שלשלת היוחסין
מוה״ר **יואל טייטלבוים** שליט״א
ר״מ בישיבת חכמת התורה דסאטמאר

אשר תתקיים בעזהשי״ת למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

ביום ב׳ לסדר הילדים אשר חנן אלקים את עבדך (וישלח)
י״א לחודש כסלו תשפ״ג לפ״ק

בבית המדרש הגדול
פה ק״ק קרית יואל יע״א

קבלת פנים בשעה 5:30 והחופה בשעה 6:30

ובכן אחי וידידיי רבנן ותלמידיהון קרואי שושנים, אליכם אקרא נערים עם זקנים,
אספו **ה**יום **ר**עים **נ**אמנים, **ב**שמחת **נ**כדי **מ**גזע **ש**רפי העליונים, **ט**ללי **ב**רכות ישפע ממעונים,
זכות אבות יזכר לבנים, במהרה נשמע קול מבשר ישועת אמונים, ונעלה לציון ברננים

והנני בזה דו״ש המחכה לקראת פניכם ומעתיר בעד שלומכם וטוב הצלחתכם כה״י

המצפה לישועה ולהרמת קרן ישראל במהרה

הק׳ אהרן טייטלבוים
אבד״ק סאטמאר יע״א

צריך לעבוד את הש"י בכל מקום ובכל מצב שמביאו

ויפגע במקום. פירש"י: "ורבותינו פירשו (ברכות כ"ו) לשון תפלה, כמו: ואל תפגע בי (ירמי' ז'). יש לרמז, **שהתפלל לפני הקב"ה שבכל מקום שיהיה, לא יהיה לבו חלוק על המקום,** דהיינו, כענין שאומרים בשם הרה"ק ר' שלמה קארלינער זצוק"ל, על מה דאיתא במדרש, וכן פירש"י בחומש על פסוק (דברים ו, ה): **ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך** "**שלא יהיה לבך חלוק על המקום, ואמר הפירוש אשר בכל מקום שהוא, יעבוד את השי"ת.** כי יש בני אדם כשהם באיזה מקום ואינם עובדים להשי"ת, אומרים שהמקום גורם, כי אם היה באיזה מקום אחר, בוודאי היה עובד להשי"ת. על זה אמר שהלילה לומר כן, כי לא המקום גורם איזה מניעה לעבודתו ית', **כי כיון שהכל מאתו ית', ורצון השי"ת הוא שיהיה האדם כעת במקום הזה, מסתמא גלוי לפניו ית' שזה המקום לא יגרום שום מניעה ח"ו לעבודתו ית', רק המניעה הוא מצד האדם,** לכך אמר: "שלא יהיה לבו חלוק על המקום" שהוא שם עבדה"ק. וזהו הרמז: "**ויפגע במקום**" יעקב אבינו התפלל על כך **שבכל מקום אשר יהיה, לא יהיה לבו חלוק על המקום.**

בית אהרן

הירידה צריכה שתתהפך לצורך עליה

והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו. נודע שגם השמחה שלמעלה הוא ביותר ויותר, בבחי' אחור וקדם, כדמיון האב שבא לו בנו מארץ מרחק, והנה כל בחינת אחור, הכל הוא עבור בחי' דברי הארציות, שהאדם מוכרח לדרוך בה להתקיים ולהחיות גופו, ועי"ז לפעמים נשכח מאתו אהבת ויראת הבורא ועוסק בהם קצת להנאתו ונעשה בבחי' אחור. והנה יעקב אע"ה בצאתו מבאר שבע, נודע אמז"ל שנטמטם י"ד שנה בבית עבר ועסק בתורה יומם ולילה ולא שכב כלל באותן הימים, ואח"כ כשיצא לחרן והלך בדרך קצת, והדרך ממעט ג' דברים, ואחד מהם שממעט את השם כמאחז"ל, כלומר שא"א לעבוד את שמו ית' כאשר בביתו, וגם כי שכב שם שהוא מבחי' עוה"ז, מה שלא שכב עד הנה י"ד שנים, **וע"כ היה יעקב אבינו מצטער צער גדול על בחי' 'אחור' הלז שנתרחק קצת מבוראו, ואיך יתקן הרגע זו העברה,** וביותר חרה לו על עיקר הליכתו מעתה לחרן להיות שם בבית לבן, ובודאי לא יוכל לעובדו ית' כו'. ויכאב לבבו מאוד על זה. **ולזה הראה לו בחי' הסולם הנזכר, הנעשה מדבר ארציות, ובו עולים ויורדים, והוא בחי' 'והחיות רצוא ושוב'** (יחזקאל א, יד), כי גם הצדיק הגדול מוכרח ליפול לפעמים ממדרגתו והחיות הקודש שלו, ואז נעשה בבחי' אחור קצת, והוא לו לטובתו להיות נעשה אח"כ בבחי' אחור וקדם, ועל כן בו '**עולים ויורדים, והירידה הוא צורך עליה, להתעלות אח"כ מעלה מעלה, וע"כ אף אתה אל תתמה על החפץ מה שאתה מוכרח עתה ללכת לחרן, כי טובתך הוא להתעלות עי"ז, וגם עולים גופא מרמז על העליה שאחר הירידה, כי אם לא היה בירידה לא היה נקרא עולה שעולה למעלה ממה שהיה מקדם.** כו'. וזה אומרו: '**מלאכי אלקים עולים**', וגם '**ויורדים בו**' בשביל עלייה זו.

באר מים חיים (ענע"ש)

אש התלהבות לעשיית המצוות, וצינון וקירור לעבירה

הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדד שנתי מעיני, כי לאדם צריך חמימות רב בתורת ה' וביראתו ותשוקה וחשק גדול, ולהיפוך בעבירות כי היצה"ר בוער באדם באהבה זרה ר"ל ע"כ צריך להתגבר על יצרו ולצנן עצמו מחמת יראה ובושה ממנו ית'. והנה, התוס' הקשו במגילה (כה. ד"ה הכל) על מאמרם ז"ל (שם) "**הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים**", ובמקום אחר אמרו (כתובות ל.) "**הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים**", עיי"ש. ותירץ ה"בינה לעיתים" על קושייתם, דשני המאמרים עולים בקנה אחד, כי עשיית המצוה צריכה להיות בהתלהבות וחמימות ובעבירה להיפך. וזה הפירוש: "**חוץ מצינים פחים**" שהצטננות לעבירה והחמימות למצוה מסורין הן בידי האדם לבחירתו, וככל אשר תוגבר מדת היראת שמים באדם כן תגדל התלהבותו בעשיית המצוה וצינתו לעבירה כדאיתא נורא בי עמרם ע"כ.

והנה, איתא במדרש (בר"ר ג, ה) "ויקרא אלוקים לאור יום אלו מעשיהן של צדיקים, ולחושך קרא לילה אלו מעשיהן של רשעים". וזשה"כ כאן, "**חייתי ביום**" בשעה שעסקתי במעשי המצוות, "**אכלני חורב**" בהתלהבות אש קודש, "**וקרח בלילה**" לגבי עבירות חייתי צונן תמיד, "**ותידד שנתי מעיני**" שלא הלכתי בטל, שהרי הולך בטל כישן דמי (עי' מגן אברהם סוף סי' תקפ"ג) **אלא עבדתי את ה' בכל רגע, ואף פעם לא נחשבתי כישן, גם בעת שישנתי, כי הכל היה לעבודתו ית"ש.**

תפארת עוזיאל (תלמיד הרה"ק מלובלין ז"ל)
וכ"ה משמו' דהרה"ק מהר"ש מבעלזא ז"ל

עיקר התשובה "כל אשר אמר אלקים אליך עשה"

ועתה כל אשר אמר אלקים אליך עשה. נראה לרמז, דעיקר מי שירצה לתקן מעשיו המקולקלים, מה שהמורה נגד הבוב"ה, ורוצה להיות בעל תשובה, **שיקבל על עצמו בקבלה אמיתית לבל יחטא עוד ואל ישוב עוד לכסלה, ולקבל עליו עול מלכות שמים ביתר שאת וביתר עז, ולא יסור ימין ושמאל אפילו נקודה קטנה.** וזוהי כוונת הכתוב: "**ועתה**" אם אדם רוצה לחזור בתשובה, כי 'אין ועתה אלא תשובה' (ברר"ר לח, ט) יקבל על עצמו שמהיום והלאה "**כל אשר אמר אלקים אליך**" בתורתו הקדושה "**עשה**".

מעדני מלך

תורה ותפילה

זהרורי אורה מספרים הקדושים, בפרשה יפה נדרשים

לאמץ ידים רפוחות איתנים בתורה ותפילה עמודי עולמים, הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

התורה היא פתח השער ליראת שמים

מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים. הנה מצינו בגמרא (יומא עב:) "מכריז ר' ינאי, חבל על דלית ליה דרתא (שאין לו חצר) **ותרעא לדרתא** עביד (ועושה שער לחצר) ופירש שם רש"י ז"ל: **"שהתורה אינה אלא שער ליכנס בה ליראת שמים, לכך צריך שתקדים לו יראת שמים".** וידוע שיעקב נטמן בבית עבר י"ד שנה ועסק בתורה קודם שהלך לחרן (מגילה יז.) **והנה, כל השנים הללו לא הרגיש עדיין יראה כמו זו שהרגיש עכשיו כאן בהר המוריה, מקום המקדש,** ולכן אמר: ממה שאני רואה 'מה **נורא המקום הזה',** יודע אני ואומר 'אין זה כי אם בית **אלקים',** זה היראה עיקר ביתי ודירתי, כמו (ישעי' נו, ז) "ביתי בית תפלה", 'וזה', פירוש תלמודי שיש בידי מבית שם ועבר, 'הוא שער השמים' לבד, שאינה אלא תרעא לדרתא.

בעל שם טוב הק'

ע"י לימוד תורה לאחרים ישלים ויזכה לנפשו

ויאמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו. נראה לפרש בדרך מוסר על פי מה ששמעתי ביאור על מאמר המשנה: "אם אין אני לי מי לי **וכשאני** לעצמו מה אני ואם לא עכשיו אימתי", שבאמת אף אם יחיה האדם אלף שנים אי אפשר לו לגמור מלאכתו בעבודת ה' ובתורתו שהוא לאין סוף ותכלית. **אמנם אדם המלמד לבניו ותלמידיו תורה ומעש"ט ומורה להם את הדרך אשר ילכו בה, אזי אף אחר מותו כל מה שהם ישכילו בעבודת ה' יזקפו גם לזכותו.** וזהו שאמר התנא: **"אם אין אני לי"** אם אין אני עובד את ה' רק לעצמי, אלא אני גם מלמד לאחרים, אז **"מי לי"** כל 'מי' מתלמידי שיעשה איזה מצוה, שייך גם 'לי'. ומפרש ואומר: **"וכשאני לעצמי"** אם אהיה עובד ה' רק לעצמי, בלי להורות לאחרים, **"מה אני"** כמה **אני כבר יכול להספיק, אף אם אחיה אלף שנים לא אגמור את המלאכה, "ואם לא עכשיו"** כשאני חי, **"אימתי"** הרי "לא המתים יהללו י– ה". אבל הלומד וגם מלמד לאחרים, והם ילמדו את בניהם ובני בניהם, אזי יתוספו לו תמיד מצוות ומעש"ט עד עולם. וזהו שאמר יעקב: **"הן עוד היום גדול"** אפילו אם יהיה היום גדול מאד **"לא עת האסף המקנה"** לא יספיק העת לאסוף ולקנות חכמה ומעשים טובים, באשר שאין להם סוף, רק העצה היא: **"השקו הצאן"** להשקות את הצאן קדשים בני ישראל חכמה ובינה, **"ולכו רעו"** להורות להם את הדרך אשר ילכו בה, **וממילא כל המצוות ומעש"ט שיעשו הם, יהיו שייכים גם לנו.**

מבשר צדק

תפילה

כח האמונה ברוממות קדושת תיבות התפילה

ויפגע במקום, תורתינו הקדושה באה ללמד לנו דרכי ה' לעבודתו ית"ש שהעיקר העבודה היא בתורה ותפלה להללו ולשבחו, וזאת צריך לידע שחלילה וחלילה לחשוב שהם פשוטי דברים ח"ו, **כי צריך לחשוב בעת עמדו בתפלה שבכל תיבה ואות ואף בנקודה קטנה תלויה אלפי אלפים עולמות אשר יש להם קיום וחיות מקדושת האותיות** וכו', ועי"כ [האמונה במחשבה בקדושת אותיות התפילה] **מדבק עצמו ברוחניות האותיות ומעורר מוחות עליונים** וכו'. **ועי"כ האותיות עצמן משתוקקים ומתעוררים עצמם למשוך ההארה הרוחניות** וכו'. וזה מרמז בפסוק ובפי' רש"י ז"ל 'ויקח מאבני המקום', הם אותיות התפלה כידוע שאותיות מכונים בשם אבנים כמבואר בס' יצירה, 'המקום' ר"ל שהם מקום של העולמות וכו', ומיד עשה הקב"ה אבן אחת היינו שמייחד כולם ע"י תפלת הצדיק וכו'.

מאור ושמש

תפילה הוא שער השמים להשיג אלקות ויראת שמים

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וגו' ויקץ יעקב משנתו וגו', איתא במדרש ויקץ יעקב ממשנתו והוא תמוה, ונ"ל דהנה ידוע שעיקר עבודת האדם לבוא לתכלית השלימות לעבודתו ית"ש להשיג אלקותו ית"ש הוא ע"י התורה והתפלה ולא יוכל להיות אחד בלי שני כי לא ע"ה חסיד וגם בתורה לחוד לא ישלים נפשו כמאמר חז"ל כל האומר אין לי אלא תורה אף תורה אין לו, **כי בודאי ע"י עסק התורה לשמה יכול לבוא לקדושה גדולה כשלומד לשמה ומדבק עצמו בנפשו ורוחו ונשמתו באותיות התורה,** אמנם אעפי"כ **לא יוכל לבוא לעיקר הירא והאהבה והשתוקקות לעבודתו ית"ש ולהשיג אלקותו רק ע"י התפלה במס"נ ובהתלהבות כידוע מכל ספרי הקדושים.**

והנה ידוע מאמר חז"ל ויפגע במקום שתיקן תפלת ערבית, הנה לא ידע עד עתה סוד התפלה איך היא גדולה, וזה פי' המדרש הנ"ל **ויקץ 'ממשנתו'** ר"ל מתורתו שנתעורר ע"י התפלה הזאת, **'ויאמר אכן יש ה' במקום הזה'** ר"ל **דע"י התפלה הזאת יוכל לחבין יותר התגלות אלקות ממה שהשיג עד עתה ע"י התורה לחוד, 'ואנכי לא ידעתי'** סוד זה, **'אין זה כי אם בית אלקים'** ר"ל **כי ע"י התפלה בהתעוררות והתלהבות יוכל האדם לבוא ליראת הרוממות** אשר נקרא בלשון חז"ל בית וכו', **כי התפלה היא עיקר שער השמים לבוא להשגת אלקות יראת שמים אוצר הטוב.**

מאור ושמש

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעינינו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמות ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל שמחת נישואי נכדתו תחי' למזל טוב

בת בנו הגה"צ רבי **יואל טייטלבוים** שליט"א
רב ביהמ"ד "בית ברוך" בקרית יואל יע"א

עב"ג החתן הרב **ברוך** שליט"א

בן הרה"ג ר' **יואל טייטלבוים** שליט"א
ר"מ בישיבת חכמת התורה

בן כ"ק הגה"צ רבי **שלו' אליעזר טייטלבוים** שליט"א
רב ביהמ"ד 15 עוו. בבארא פארק יע"א

ונשיא כוללינו הק' כולל עצי חיים ד'סאטמאר בני ברק

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יוכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרווות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נוכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו

דבש תמרים

פנינים יקרים, מעתר חפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

התחת אלקים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן. ופירשייי אבא לא היה לו בנים אני יש לי בנים ממך מנע ולא ממני, וייל דהנה לכאורה הוא טעות להתפלל על בנים דאולי יהיו רשעים ונח להם שלא נבראו אך אם לא קיים מצות פריי ורביי יתכן להתפלל כדי לקיים המצוה, אבל זה שכבר קיים המצוה שטות הוא דאולי הוא לרעתו, ועפייז יובן מייש יעקב לרחל אבא לא היו לו בנים ע"כ התפלל כדי לקיים המצוה, אבל אני יש לי בנים וכבר קיימתי המצוה, ע"כ לא יתכן לי להתפלל כי מי יודע מה יולד.

(ישמח משה)

☆

אם יהיה אלקים עמדי ושמרני וגו' ושבתי בשלום. ייל עפיי מה שכתב באלשיך עה"פ הנני נותן לו את בריתי שלום, כי כשהנשמה עולה במחשבתה מהיכן היא ומסתכלת בחומר העכור מבקשת לצאת, אלא שרואה את יוצרה שהוא שוכן בתוכנו חוזרת גם היא להתעכב בתוכנו, וזייש ונתתי משכני בתוככם, ועייז ולא תגעל נפשי אתכם, ומבואר כי גם אם יחיה האדם אלף שנה אינו חיים של שלום כי הנשמה מבקשת לצאת, זולת אם יהיה האדם כלי לקבל השראת השכינה, אז הוכן להיות לו שלום בין הנפש והגוף, וזשייה אם יהיה אלקים עמדי וגו', אז ושבתי בשלום, כולנו חיים של שלום, כי תתאוה הנפש להיות אתו עמו בצוותא חדא.

(ויטב לב)

☆

והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך. ונראה בהקדם מה שפירש הרבי רי העשיל מקראקא מאמר המדרש אין ישראל ניזונין אלא בזכות האמונה, דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וקשה הא השייית שומר תורתו, וכתיב לא תלין פעולת שכיר, והתירוץ עפיימ דקייל האומר לשלוחו שכור לי פועלים ושכרן ואמר להם שכרכם על בעל הבית אין שום אחד מהם עובר על בל תלין, וידוע כי תורה מנין תרייא צוה לנו משה ושתים מפי הגבורה שמענום, ואם כן התרייא הוי על ידי שליח וליכא בל תלין, אבל על השתים מפי הגבורה איכא בל תלין ומגיע שכר בעולם הזה והם יסוד האמונה ולכן אמרו אין ישראל ניזונין אלא בזכות האמונה ע"כ, ועפייז מובן מה שאמר הקבייה ליעקב אבינו דכיון שאמר לו והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת וגו' שהם

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"י רבותיה"ק עצי התמרים

התחילו מריבות זו עם זו, עלי יניח צדיק את ראשו

ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו וישכב במקום ההוא. ופירש"י התחילו האבנים מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת כו'. שמעתי מפי הרה"ג הישיש מח"ס צבי חמד, שכאשר למד אצל הגה"ק רבינו חנני' יו"ט ליפא טייטלבוים זי"ע אבדק"ק סיגוט בעל קדושת יו"ט, **ראה בארגז ה'שרייב טיש' של רבו, אבן גדולה שהיתה מונחת שם למשמרת זכרון, כי אבן זו השליכו מתנגדי אביו הגה"ק הייטב לב זי"ע, דרך החלון לתוך חדרו.**

ומרן הגה"ק מהריט"ב מסאטמאר זי"ע הי' מספר, שכאשר נשלך האבן הנ"ל דרך חלון בית של זקינו הייטב לב זי"ע ונשברה השויב שבחלון, לקח הייטב לב את האבן ונגש אל החלון, ולגודל תמהונו ראה, כי האבן גדולה הרבה מחור שנעשה בהזכוכית, ולא הי' יכול להבין, איך הי' ביכולת האבן לכנס דרך החור. והי' חושב ומתמה עד שנמלך בדעתו ואמר **"מן הסתם היו כאן כמה אבנים קטנות, רק כל אחת ואחת אמרה, עלי יניח צדיק את ראשו, ונעשה לאבן אחת גדולה".**

אמרי דבש (עמ' קי"ג)

הנהגת יעקב אבינו ע"ה נגד לבן הארמי, כאשר התחיל לנהוג בצביעות ברח ממנו כי סכנתו רבה

וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה. רביה"ק ז"ל היה פעם בעיר סאמאש-אוירוואר, ובחצר הבית שהתאכסן שם עמדו כמה חסידים ישישים, ודברו ביניהם בסוד שיח, ורבינו ז"ל יצא מחדרו ועבר שם, ושאל אותם, מה המדובר, ואמרו לרביה"ק ז"ל שמדברים מהצבועים. **ואמר להם רבינו דבר נחמד,** שמצינו אצל יעקב אבינו ע"ה שאמר הכתוב וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה, **ולכאורה צ"ב,** כפל הלשון למה לי. ולהלן נאמר וירא יעקב את פני לבן והנה איננו כתמול שלשום וכו', **ויש לדקדק** מה נשתנה כעת פני לבן עד שלא היה יכול להיות אתו בצוותא חדא, והלא כל הזמן ישבו יחדיו.

ואמר רבינו ז"ל, דהנה אחר שעשה יעקב את כל החיל הזה, תמהו בני לבן הלא יעקב מדתו מדת אמת, ואיך רימה את לבן, אבל לאמיתו של דבר קיים יעקב אבינו ע"ה מה שנאמר

יעודי עולם הזה, וכדי שלא יהא קשה ליעקב איך ישלם לו בעוה"ז הלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, על כן פירש לו ברמז וחנה אנכ"י עמך, ר"ל המצות עשה של אנכי ה' אלקיך, ועל ידי מצות עשה זו אשמור לך הבטחתי לשלם גם בעולם הזה וע"ז אמר יעקב "אבן יש ה"י פי רחמים וחסדים הנשפעים משם הוי' ב"ה גם "במקום הזה", כלומר בעוה"ז הלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, והיי כמשיב ו"אנכי" "לא" ידעתי, כלומר אלו הבי דברות אנוכי ולא יהיי לך, ידעתי שבעבורם מגיע שכר גם בעוה"ז.

(קדושת יו"ט)

☆

ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים. פירש"י שלא ימצא פסול בזרעי, ויי"ל השייכות דאי בגמי כל שהוא ת"ח ובנו ת"ח ובן בנו ת"ח שוב אין התורה פוסקת מזרעו, וכתבו התוס' דזה דווקא אם שלשתן ראו זה את זה, וזאת היתה כוונת יעקב אבינו שכאשר יעמיד בבית לבן את י"ב שבטים ימהר לחזור עמהם אל בית אביו, כדי שיהיו שלשתן רואין זא"ז ויעסקו בתורה ביחד, וככה יהא מובטח שלא תמוש התורה ממנו ומזעו ומזרע זרעו עד עולם, וז"ש ושבתי בשלום אל בית אבי, כדי שיהיו שלשה דורות רואין זא"ז, והיה ה' לי לאלקים שלא ימצא פסול בזרעי, שלא תמוש התורה מזרעו עד עולם.

(ברך משה)

☆

ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן אכן יש ה' במקום הזה. ויי"ל לפימש"כ בבני ישששכר בטעם הדבר דלא מהני תשובה אלא בישראל ולא באומות העולם, משום שישראל נקראים בנים למקום והקב"ה להם אב, וקיי"ל אב שמחל על כבודו כבודו מחול, משא"כ לאוה"ע נקרא הקב"ה עליהם מלך ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול ע"כ, אכן מצינו שנחלקו ר"י ור"מ בזה דר"י ס"ל בזמן שאין עושין רצונו של מקום אינן קרויין בנים, ורמ"א בין כך ובין כל קרויין בנים, וחידש בדברי יואל כי אחז"ל גלוי וידוי לפני מי שאמר והיה העולם שאין דורו של ר"מ כמותו ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו מפני שלא יכלו חביריו לעמוד על סוף דעתו, אך הרי הקב"ה יכול לירד לסוף דעתו ופוסק אליבא דר"מ, ולכן מהני תשובה לבנ"י מאחר שהקב"ה פוסק כר"מ שתמיד יש להם דין בנים ואב שמחל על כבודו כבודו מחול, ולזה כאשר הקיץ יעקב משנתו, וכמו שכתב ק"ז בעצי חיים שנתעורר בתשובה ע"ד שכתב הרמב"ם עורו ישנים משינתכם, ועל כן הקדים יעקב ואמר טעם הדבר שמהני תשובה הוא מאחר שיש ה' במקום הזה והשי"ת פוסק כר"מ וע"כ מהני תשובה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

"עם עקש תתפתל" כמו שדרז"ל במס' מגילה, וכשהיה אצל לבן שהיה עקש ופתלתול, היה צריך יעקב להשתמש בדרכיו. וזהו שאמרו בני לבן, לקח יעקב את כל אשר לאבינו, דהיינו מדתו של לבן כמו שנאמר עם עקש תתפתל, ומאשר לאבינו דהיינו כספו של לבן עשה וכו'.

ועל כן יעצו את לבן שישנה את מעשיו להיות כיעקב, ויעשה עצמו כצדיק וישב בבית המדרש וילמוד וישנה פניו כלפי חוץ כפני תם, ואז גם יעקב יחזור למדתו מדת האמת, וכאשר ראה יעקב אבינו ע"ה שלבן נעשה צבוע ושינה את מראהו, אמר, כעת כבר אי אפשר לי להיות אתו ביחד, **כי הצבוע גרוע יותר ממי שמגלה את פרצופו האמיתי, וזה שאמר רואה אני את פני אביכם אינו כתמול שלשום שנשתנה ונעשה צדיק במראהו, ועל כן צריך אני לברוח מכאן.**

[ומן הנכון להסמיך לזה **דברים פליאיים שכתב מרן החת"ס ז"ל** בתשובה (ח"ו, נ"ט) וז"ק שם: אמרו חז"ל עם נבר תתברר ועם עקש תתפתל. ידעת את אשר מרגלא בפומי תמיד **"אין יעקב שלא יפגענו לבן, ומעטי לבן שיפגעו בהם יעקב"**, שמור זה כי הוא אמת, ובחון הדברים ותראם אמתיים. ורצוני **כי ברית כרותה כל ת"ח וצדיק המכונה יעקב יש לו מצירים נגדו המכונים לבן,** אמנם מעטים הם הרשעים האלו אשר ימצאו נגדם מי שהוא אחיהם ברמאות כיעקב נגד לבן. **והוי יודע כי הרבה פעמים הפכתי בהם ומהם ומהמונם, ואמרתי להשמר מהם ולעשות העקוב למישור, ואמרתי לברוח מן הקטנה שבתרמיתם, ונכשלתי בגדול ממנו, ולא זה בלבד עמי הארץ והמון עם, אלא לומדי תורה ואפי' רבנים, כל שאין דובר אמת בלבבו ולא היושר והצדק מרכבו, הרחק דרכך ממנו הסר רגלך מנתיבו כו', וסוף הכבוד לבוא כי יושיע ה' עם קרובו.** עכל"ק].

מושיען של ישראל (ח"ה, ע' רע"ג)

חינוך הבנים ביר"ש כראוי בקטנותם, יועיל אח"כ להאב עצמו, שלא יטו אותו בניו מדרך הישרה

וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה וגו'. ובמדרש (זשה"כ) **'חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה'** (משלי כ"ו) כו'. ושמעתי מכ"ק רבינו הגה"צ אבדפ"ה (סאטמאר שליט"א) [זצוק"ל] דהנה מי שמגדל בניו בדרך לא טובים כו', חושב כי לעת זקנתו אשר אין בכחו עוד לעסוק בפרנסה יהיה עכ"פ בידם לפרנס אותו, ועכ"פ יהיה לו איזה תועלת מהשכלתם וכספם.

אבל באמת למעשה לעת כי יזקין, וכבר גדלו זרע מרעים, המה בושים מדרכיו, שאינם נאה בעיניהם מנהג יראי ה', ואז אין לו ברירה אלא מוכרח לעזוב דרכו שהלך בימי נעוריו, ולילך בדרך חדש שילמדו אותו בניו, [כאשר סיפר אחד מהמתחדשים ענין מבהיל, שאביו היה ירא ה' כל ימיו, ועכ"ז פעם אחד חשש לו בשיניו בליל שבת קודש ומילא רצון בנו לעשן ציגאר"ע לרפואה רחמנא ליצלן וד"ל]. וז"ש **חנוך לנער על פי דרכו**, אם מגדלו ומחנכו על פי דרכו דרך התורה ויראה בימי נעוריו, אז היינו דאהני לו בעצמו, **שגם בזקנותו לא יסיר ממנו** כנ"ל.

ירחון 'לקט ששנ"ה' (שנה ג' סי' ל"ח בהג"ה)

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו' ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש. ודקדק בכלי יקר וכי סלקא דעתך שילבש הלחם ויאכל הבגד, ומה כן היה לו לומר בסתמא ונתן לי לחם ובגד. ומבאר שהתפלל יעקב אבינו על דרך שאמר שלמה המלך ע"ה (משלי ג, ח) 'רפא ועובר אל תתן לי הטריפני לחם חקי', שאינו חפץ בנעימות וגם לא בעשירות רק בלחם לאכול, כמו כן התפלל יעקב אבינו ע"ה שיזמינהו ה' מזהב ורב פנינים, כי העושר מעוור עיני בעליו ומונע את האדם מדרך הישר, אלא יתן לו לחם כדי לאכול ובגד כדי ללבוש, שיהיה לו מה שצריך להכרחיות ולא יהיה לו מותרות, עכ"ד. ממנס לכאורה קשה להם לפי זה לא נתקבל תפלתו, שהרי לבסוף נעשה עשיר גדול, וכלכתיב (להלן ל, מג) 'ויפרוץ האיש מאוד מאוד'.

ונראה לפרש על פי דרכו, דיש לומר דהא דעשירות גורם רע לאדם, הוא רק בחופן כשהוא בלעון האדם להחזיק המעות לעצמו, אבל מי שבידך תומו הש"ת בעשירות, ומחזיק לעצמו רק מה שהוא צריך כדי חייו, ושאר המעות מפזר לצדקה ולמצות ומעשים טובים, אין כזה חין לו לפחד שהעשירות יגרום לו רע לעצמו. ולפי זה יתכן כי בחמת לא התפלל יעקב אבינו אלא שיהיה לו עשירות, אלא התפלל דהבורא כל עולמים יתן לו דעת ותבונה וידע מה לעשות בהעשירות. וזהו שאמר יעקב אבינו, ונתן לי דעת שאדע את מה שאני צריך ללחם לאכול ולבגד ללבוש, היינו מה שאני צריך לכדי חיותי, והשאר לפזר לצדקה ולמצות ומעשים טובים.

(דרשה א' ויצא תשכ"ח)

וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. מכאן למדו חז"ל (כתובות נ ע"ב) שהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש, ופירש"י עשר נעשרנו, שני עשורין הוו להו חומש, והעיר בשיטה מקובצת (שם) לפי זה למה אלקא לשני עשורים ואמר עשר נעשרנו לך, כי היה לו לומר אחמשנו לך, שיתן חומש. ונראה לפרש דברי הכתוב על דרך שדרשו ז"ל (תענית ט ע"ב) 'עשר תעשר' (דברים יד, כב) עשר בשביל שתתעשר, ולזה כיוון גם יעקב אבינו באומרו עשר נעשרנו לך, היינו שיעשר בשביל שיתעשר, ולכן אמר עשר נעשרנו לך, ולא אמר אחמשנו לך.

אלא דלכאורה יש לתמוה היכן שיעקב אבינו יאמר על עצמו שלא יעשר לפס שמיס רק בשביל שיתעשר. אך לעיל מיניה אמר (כח, כא) 'והיה ה' לי לאלהים', ופירש"י שלא ימלא פסול בזרעי. והיינו שצריך להעמיד דור לה' ולתורתו, והא עיינו רואות כי לצורך העמדת תינוק הגון צריכים להיות בעל נכסים, על כן שפיר אמר אחר כך עשר נעשרנו לך, משום דלצורך העמדת דורות כשריס הוא מן ההכרח שיתעשר, דלי אפשר למנך הגיוס כראוי בלופן אחר.

(דרשה מוצש"ק ויצא תשט"ז)

ועתה בי צדקתי ביום מחר. יש לעיין להא אמרו ז"ל (נדה ל ע"ב) אל תהיה צדיק בעיניך. אך הענין הוא שאסור לאדם לחשוב שכבר הגיע למדריגת צדיק, אבל בודאי עליו לחשוב מתי יגיע למדריגת צדיק, וזה אמר יעקב אבינו ועתה בי צדקתי ביום מח"כ, דלפחות ביום מחר אקוה להגיע למדריגת צדיק.

(תורת אליעזר [להג"ר אליעזר געלדצעהלער ז"ל] מכתב ח עמוד רכב)

וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה. יש לדקדק בכפל הלשון לקח יעקב את כל אשר לאבינו, ומאשר לאבינו עשה וגו'.

להלן (פסוק ג) 'וירא יעקב את פני לבן והנה אינו עמו כתמול שלשום'. יש לדקדק מדוע נשתנה בתאת בעת פני לבן, עד שלא היה יכול להיות אתו עוד בלוותא חדא, הא כל הזמן ההוא ישבו יחדיו.

ונראה על פי מה דכתיב (לעיל ג, לח) 'ויצג את המקלות אשר פלל בהשקתם וגו', שעשה יעקב אבינו פעולות בידים בכדי להגיל רכושו ולהרבות הונו, ואף שמדתו היתה מדת האמת (זוהר"ק ויצא קסח ע"ב), מכל מקום קיים בעצמו דברי הכתוב (תהלים יח, כז) 'עם עקש תתפתל', וכיון שלבן רימה אותו, רימה גם הוא

את לבן (מגילה יג ע"ב). וזה שאמר הכתוב 'וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו', היינו שלקח לעצמו מדת לבן הארמי, 'ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה', היינו שעל ידי זה הגלית לרכוש לעצמו את כל הכבוד הזה, ולכן יעצו לאביהם שיקנה את מעשיו כלפי חוץ, וילך לבית המדרש ויצא ללמוד ויתנהג כיעקב אבינו, וכשירצה יעקב שעזב דרכו הרעה, יחזור גם הוא להתנהג אתו כמדתו במדת האמת, אך כשרצה יעקב שפני לבן אינו עמו כתמול שלשום, כי נשתנה מראהו ועשה כצדיק, הבין יעקב שאין זה אלא מעשה נכיעות, ולכן אמר כעת כבר אני מוכרח לברוח מכאן, לפי שהצדוע גרוע יותר ממי שמגלה פרצופו האמיתי, וממילא אי אפשר לי לדור עוד אתו ביחד.

(טיב לבב פרשת ויצא)

וישמע את דברי בני לבן לאמר לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה. וים לדקדק בכפל הלשון לקח יעקב את כל אשר לאבינו, ומאשר לאבינו עשה וגו'.

ונראה לפרש כי בני לבן נתקנאו ביעקב אבינו על רוב עשרו שרכש לעצמו, ועל כן התליטו להוציא נעז עליו שהוא גנב, כי את כל אשר לו גנוב הוא אתו מאביהם, כדי שעל ידי זה יתרחקו ממנו בני העיר, וזה יהיה לו לנגע וללוז. ומנם כשרצה יעקב אבינו כי התרחקו ממנו בני העיר, לז שמח על זה והיה זה בעיניו למעלה גדולה, כי מעתה לא יהיה לו שום שייכות עם מנשי רשע, וכשרצו זאת בני לבן היטב תרה אפם, כי נמה שמצאו הם לבזותו, בזה עצמו הוא שמח והוא נלוז למעלה גדולה.

וזהו שאמרו בני לבן, 'לקח יעקב את כל אשר לאבינו', כי אנו הוצינו לנז עליו כי את כל רכושו גנוב הוא אתו מאבינו, ותקותינו היתה שזאת תהיה לו לבזיון, ומנם 'ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה', היינו שהוסלת לנז זה שלקח את כל מאבינו, זה עצמו היה לו לכבוד ולתפארת, ועל זה היטב תרה אפם בו.

(מפי הגה"צ ר' שמואל בראך ז"ל אבד"ק נאנאש)

ולבן הלך לגזוז את צאנו ותגנוב רחל את התרפים אשר לאביה. וים לעיין למאי כתיב בא מליעזר על בית לבן כתיב (כד, נה) 'ויאמר בוא ברוך ה' וגו' ומדוע פניתי הבית', ופירש"י מעבודה זרה. ולכאורה למה לא פינה את הבית מעבודה זרה גם ליעקב אבינו, שהרי למליעזר פינה את הבית עוד קודם בואו לביתו, וליעקב לא פינה את הבית אף בהיותו בביתו, רק מחרי עבור עשרים שנה גנבם רחל ממנו [ואין אומת ליעקב אבינו לעצמו מסתמע מיפה בבית לבן מקום נקי מעבודה זרה, כדי שיהיה לו שם סייעתא דשמיא, אבל לבן לא עשה לזה כלום כמו שעשה למליעזר כאבת לביתו].

ויש לומר דבמליעזר כתיב (שם, כט) 'וירץ לבן אל האיש החוצה אל העין', פירש"י למה רץ ועל מה רץ, 'ויהי כראות את הנזם' (שם, ג), אמר עשיר הוא זה ונתן עיניו בממון. ולכן כיון שנתן עיניו בממון, על כן בשביל הממון הסכים אפילו לפנות העבודה זרה מביתו ['פאר געלט האט אר אלדינגס געטוען'], מה שאין כן ביעקב שלא היה עמו כלום, וכמו שפירש"י על הכתוב (כח, יד) 'ויאמר לו לבן אך עצמי ובשרי אתה', מעתה אין לי לחסרך הביתה הוחיל ואין בידך כלום, אלא מפני קורבה וכו'. על כן לא חש לפנות לו את הבית מעבודה זרה.

(ס"ג ויצא תשי"ט)

יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלהי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע. תמהו המפרשים דכיון שאמר לו הקב"ה השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע, האיך אמר לו יש לאל ידו לעשות עמכם רע, הא כיון שלא הרשה לו הש"ת לעשות עמו רע, הרי לא היה ביכלתו לעשות כן. גם יש לדקדק על תומרו ואלהי אביכם 'אמש' אמר אלי וגו', כי מיזה נפקא מינה הוא מתי דיבר ה' אתו.

ונראה לומר להנה התנשים המסיתים והמדיחים הרגילים לפתות את בני האדם, מלפנים זה דרכם בכל זמן לומר בכל פעם, העת הזאת טובה מימים שלפנינו, ותפילו על דברים הברורים לכל שלא שייך לומר עליהם שכהיום טובה הדבר, בכל זאת הם אומרים נשתנו העתים, וכבר נוהג מרן החתם סופר זללה"ה והעלה על נוחתו לאמר, אל תאמרו נשתנו העתים, יש גם אז זקן לא נשתנה ולא ישתנה, עיין שם. ועל עקבות הללו הלך גם לבן הארמי, ולזה אמר ליעקב יש לאל ידי לעשות עמכם רע, כי אלהי אביכם 'אמש' אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע, ורק היום תתמול אמר אלי שלא תדבר עמך מטוב עד רע, אבל היום כבר מותר לי לעשות עמך כחוות נפשי, משום שכבר נשתנה העת ['יעצטען האט אר מיר מגענזאגט אז דאס טאר מען נישט, נאבער היינט איז שוין מן מנדערע צייטן'].

(ס"ג ויצא תשי"ח)

ובכן צדיקים יראו וישמחו

באותות כבוד הערכה והוקרה, ומתוך לב מלא שמחה ושירה, נשגר ברכת מזלא טבא, אל מול פני מעלת כבוד האי גברא רבא, רב פעלים לתורה ולתעודה במסירות רבה, פאר מקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו, נושא בעול במשא הקודש יומם ולילה בהתמסרות רבה ועצומה למען הרמת והחזקת כוללינו, כבוד שמו תפארתו, על ישראל הדרתו

כ"ק הרב הגה"צ

רבי שלום אליעזר טייטלבוים שליט"א

רב קהל ישב לב ד'סאטמאר 15 עוו. - ונשיא כוללינו הק' צדקת רבי מאיר בעל הנס

בנו חביבו ויקירו של מרן רביה"ק זי"ע מייסד כוללינו

לרגל שמחת נישואי נכדו למז"ט ובשעטו"מ

החתן החשוב הרב ברוך שליט"א

בן בנו הרה"ג ר' יואל טייטלבוים שליט"א

ר"מ בישיבת חכמת התורה

עב"ג בת הגה"צ רבי יואל טייטלבוים שליט"א

רב ביהמ"ד "בית ברוך" בקרית יואל יע"א

בן כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ובהאי עידנא דחדוותא נביע רנשי תודתינו וברכותינו מעומק לבבינו על אשר בנוסף לתמיכתו התמידית לבל יחסר המזג ללומדי כוללינו הוסיף עתה לשלוח עוד הוספה מיוחדת לכבוד השמחה הרוממה

וזאת הברכה, יצו השם ככה, שמשמחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע של שמחה, ובזכות מעשיו הכבירים למען הפרט והכלל, ילווה אותו ברכה והצלחה על כל צעד ושעל, ואלקא דמאיר יענהו בכל משאלות לבו לטובה, בשכר פעולותיו הטובים לעניי ארה"ק, וזכות קיום רצון קדשו והמשכת דרכו של אביו כ"ק מרן רבינו זי"ע יגן בעדו להתברך בכל מילי דמיטב.

החותמים למען שמו בכבוד והערכה

הנהלת הכולל לומדי הכולל

ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה

הרה"ק מראדזמין בא פעם לעיר אחת ונהרו אליו המון עם רב לקבל את פניו ואיש א' דחק עצמו הרבה ואמר לו הרה"ק מראדזמין "גיי צו אלע רוחות" ויתחלחל האיש והתחיל לבכות אמר לו הרה"ק: הלא זו ברכת יעקב ופרצת ימה וקדמה צפנה ונגבה.

מה פשעי ומה חטאתי כי דלקת אחרי

הגה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע כשהי' בלבוב באסיפה הראשונה בשנת תר"מ לעמוד בפרץ נגד "שומר ישראל" שאמרו להרוס יסודות היהדות באו אליו אנשים אחדים מהחבורה הזאת והציעו לפניו כי רק טובת ישראל הם דורשים ורוצים להנהיג תקנות טובות בהנהגת הקהל וכדומה, ואמר להם הרה"ק מצינו בתורה דלבן אמר ליעקב למה נחבאת לברוח ולא הגדת לי ואשלחך בשמחה וכו' ויעקב א"ל מה פשעי ומה חטאתי כי דלקת אחרי ולכאורה קשה הרי לבן אמר לו דברי אהבה וחיבה ויעקב משיב לו דברי קנטורין, אמנם נודע כי טבע הרע לשנוא את הטוב ולאהוב את הרע וכאמחז"ל לא לחנם הלך זרזיר כו' ויעקב בחיר שבאבות ומקור הקדושה ידע בנפשו כי לבן דבר אליו בשפתים דולקות אהבה שחפץ לשלחהו בשמחה ושירים וכדומה, ולכן שאל יעקב כמתמה מה פשעתי וחטאתי כי אתה דולק אחרי כ"כ ברשפי אש אהבה עזה כי נראה מזה שחלילה נתכלכלתי בחטא ח"ו ולכן אהבתני, גם אני תמה עליכם הרי זה כמה פניתם עורף להיהדות ושונאים אתם לנו, מה זאת חטאנו כי פתאום נהפכתם לאוהבים ומבקשי טובתינו.

ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים

בעת שהרה"ק ממאגלניצא זצללה"ה בא להרה"ק מקאזמיר זי"ע צוה רבינו הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע לבניו הצדיקים לשמש בסעודה של הרה"ק ממאגלניצא ושאל אותו הרה"ק ממאגלניצא מדוע צוה לבניו שישמשו ולא צוה למשמשים והשיב כי כן נכתב בתורה ושאל אותו היכן נאמר זה בתורה ואמר שכן פירש בפסוק ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים פירש"י לאחיו לבניו שהיו לו אחים נגשים לצרה ולמלחמה ובפסוק ויקרא יעקב לאחיו לאכל לחם פירש"י לאוהביו שעם לבן וקשה מפני מה פירש רש"י לעיל לאחיו לבניו וכאן פירש לאוהביו וכו' ועל כרחך שלשמש ללקט אבנים ראוי להשתמש בבניו אבל לאכול לחם ראוי לאכול עם אוהביו והוא דרך צחות.

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

אסף אלקים את חרפתי. במה שנוהגין בשעת התנאים ובשעת החופה לשבור כלי, י"ל בדרך הלצה, על פי מאמר חז"ל (מד"ר בראשית עג, ה) על הפסוק אסף אלקים את חרפתי, כל זמן שאין לאשה בן, אין לה במי לתלות סרחונה, ומשיש לה בן תולה בו, וכששואלה בעלה מי שבר כלי זה, אומרת 'בנך'. **ולפי זה יש לומר דלכן שוברים כלי, להראות אשר מזה הזיווג יהיה דורי דורות ויולדו בנים, ואז אף אם תשבר פעם איזה כלי, לא יגיע לה נזק, כי תוכל לתלות בבנה.**

אמרי נועם, ליקוטים

ויאמר להם השלום לו ויאמרו שלום והנה רחל בתו באה עם הצאן. יש לפרש בדרך צחות, כי על פי רוב הרמאי אין לו שלום, כי מי שיש לו עמו איזה משא ומתן הוא רוצה לרמות ומי יניח לרמות עצמו ויסבול וישתוק ויגרום לו מחלוקת הרבה, אמנם כמה פעמים הוא להיפך שמפורסם כל כך לרמאי עד שאין איש שירצה להיות לו עסק עמו, ועל ידי כן יש לו שלום כי דבר אין לו עם אדם, **וכן היה בלבן שלא מצא אפילו רועה צאן עד שהוצרך לשלוח בתו הקטנה עם הצאן. וזה שאמר שלום כי רחל בתו באה עם הצאן ודבר אין לו עם אדם,** וק"ל.

וידבר משה

למה נחבאת לברוח, ואשלחך בשירים וגו'. ואמר הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, שהדבר קשה, שלבן ישלח אותו בשמחה ובשירים. אך הוא הדבר, כי יעקב נתחכם והיה כל היום בשדה, ועשה במחשך מעשהו, ולא ידע לבן מה הוא עושה שם. ובלילה בא אל ביתו, כאחד האנשים ההמונים, ואמר לו הבה את אשתי. על כן לא הבין לבן מה הוא, ודימה בנפשו, כי הוא כאחד מהם. אמנם, כעת כאשר אמר לו השי"ת ללבן השמר לך מדבר עם יעקב וגו', הבין לבן כי הוא עובד ה', וכל מעשהו במסתרים. על כן אמר לו לבן, **למה נחבאת לברוח. ר"ל למה עשית כל מעשיך בהחבא, ועל כן הוכרחת לברוח, ולמה לא הגדת לי כי אתה עובד ה' כי אז לא היית צריך לברוח, כי שלחתיך מעצמי בשמחה ובשירים, כי מה לעובד ה' בבית לבן, ודברי פי חכם חן.**

עשר צחצחות

בס"ד

מרכז המוסדות דרבינו יואל מסאטמאר - בני ברק

תודה וקול זמרה

מהררי ציון וירושלים נשגר ברכת מזלא טבא, מעומקא דליבאה, וסל מלא ברכות עד אין סוף

אמע"כ ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מעלה, משליך עצמו מנגד לעזרת מוסדותינו כאח ורע

דיו רב לו במעשי צדקה וחסד עד אין לתאר, מגדולי העסקנים למען כל קדשי מלכות סאטמאר

בות בשנים, מזכה את הרבים בפעליו הנכונים, בהתמסרות ומיטב תבונים, שמו משבחים בהל

הלא הוא ידידינו ומכובדינו החשוב והמפואר

מוה"ר מאיר נפתלי פערל שליט"א

מנהל מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל נישואי בתו החשובה שתחי'
למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

עב"ג החתן החשוב והנעלה, תורה יר"ש וחסידות אצלו כלולה

כמר אשר ירמי' ליכטנשטיין הי"ו

וזאת הברכה, יצו ה' ככה, שיזכה לרוות רב תענוג ונחת ממנה ומכל המשפחה, ובכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, וימשיך בהרמת קרן מוסדותינו מתוך רוב שמחה ואורה, לשם לתהילה ולתפארה, עדי נזכה לביאת גוא"צ במהרה.

המברכים ברגשי ידידות ושמחה

הנהלת מוסדות סאטמאר בני ברק

ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, והנה הרב האלשי"ך זלה"ה מדקדק על הל' של לחם לאכול ובגד ללבוש שהוא מיתר, ופי' שביקש יע"א שיבנה בהמ"ק השלישי דאמרו חז"ל שעתיד ארץ ישראל להוציא גלוסקאות יפות וכלי מילת, וזה לחם לאכול דהיינו שיהי' תיכף ראוי לאכל ובגד ללבוש דהיינו תיכף מוכן ללבוש עכ"ד, וי"ל דהתפלל יע"א שיהיה הכל בהשגחה כמו שמצינו גבי המן שהי' יורד מן השמים שהי' בהשגחה איש לפי אכלו ולפי נשות ביתו הי' יורד להם, ובזה יובן ג"כ הא דאמרו חז"ל לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן דהנה אחז"ל [בתד"א] ג"כ עד שיתפלל האדם שיכנוס תורה במעיו יתפלל שלא תכנוס אכילה ושתי' יתירה בתוך מעיו וזה לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן דהיינו שירד המן להם רק כפי ההכרח בלבד לא פחות ולא יותר וזה שביקש שהמע"ה לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו כדי שע"ז למען דעת וגו' כי ד' הוא האלקים וגו' (מ"א ח') ולזה התפלל ג"כ יע"א ונתן לי לחם רק לאכול ובגד רק ללבוש דהיינו רק מה שאצטרך ומתי שאצטרך וע"ז והי' ד' לי לאלקים כי זה מביא את האדם שקיבל ע"ע התורה והמצוה מחמת שרואה שהכל הוא בהשגחתו ית'.

(אך פרי תבואה)

☆

דורש טוב

ותלד בן ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה. צ"ב אמאי אמרה לאה "הפעם אודה" דוקא אחר שנולד יהודה ולא קודם.

ונראה על פי מה דאיתא בגמרא (ברכות לג:) **"ההוא דנחית קמיה דרב חנינא, אמר: האל הגדול הגבור והנורא והאדיר וכו'. אמר לו ר"ח: סיימתינהו לכולהו שבחי דמרך".** כלומר, שאסור לשבח את הקב"ה יותר מדאי שמא יאמרו שסיים שבחיה דמריה.

והנה ידוע מאמרם ז"ל (עירובין יח:) **"מקצת שבחו של אדם אומרים בפניו וכולו שלא בפניו"**, נמצא שאם הקב"ה שורה גם למטה, מותר לשבח אותו, משום שזהו כ'בפניו', ואין אומרים אלא מקצת שבחו, וא"כ לא יאמרו שסיים שבחיה דמריה הקב"ה, אבל אם נאמר שהשכינה שורה רק למעלה, אזי אסור להרבות בשבחיו, כדי שלא יאמרו סיימתינהו וכו'.

ואיתא שז' רשעים היו מאדם עד אברהם, והם גרמו שהשכינה עלתה עד לרקיע השביעי, וז' צדיקים היו מאברהם עד יהודה והם החזירו את השכינה שתשרה למטה. **נמצא** שקודם שנולד יהודה לא היו רשאין להרבות בשבחו של הקב"ה, מטעם דהוי כ'שלא בפניו' וממילא יכולים לומר כל שבחו, ואם ישבח אזי יאמרו סיימתינהו לכולהו שבחיה, **אבל משנולד יהודה** והשרה שכינתו למטה על הארץ, מותר להרבות בשבחים להקב"ה, כיון דהוי כ'בפניו' ואין אומרים כל שבחו בפניו, ולא יאמרו שסיים שבחיה דמריה. **ואתי שפיר למה דוקא אחר שנולד יהודה וירדה השכינה למטה, כאמור, אמרה: הפעם אודה את ה', ר"ל שתוכל להרבות בשבחים.**

דברי יהונתן

וצא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו וכו' ולבן בקש לעקור את הכל, דהנה זה מדת פשוטי העם כאשר יתן את בתו לת"ח והוא עודנו באבו מתהלך בצדקו על התורה ועבודה ולנסוע לצדיקי הדור הנה מתעורר נגדו היצה"ר לקומם חותנו עליו להטותו מדרכו, ומתחלה בא עליו בדברים רכים לפתותו אתה בני לא טוב לך שבת תמיד בית התורה ותפלה כל היום רק שים לבך גם על עניני עוה"ז אשר נכון להחיות נפש ביתך והוא גם הוא מצוה רבה וטוב תורה עם דרך ארץ וכדומה ראיות רבות מפיתוי היצר, והנה אמנם זה היה מדת לבן הארמי אשר רצה להטות את יעקב מדרך צדקתו אל עניני עוה"ז והחליף את משכורתו עשרת מונים כדי לטרוד את מחשבתו וזה שרמזו רז"ל אתה האברך המתפתה מחותנך צא ולמד מה מחשבתך ולמד ואל תשים לכך על הנ"ל כי מה ביקש לבן, שרק בקש בבקשה ליעקב אבינו לאמר הלא ארבעה נשים לך ואחד עשר ילדים ראה נא לפרנס אותם ואעפ"כ לא שמע לו כי רצה לעקור את הכל הוא הכל דקדושה בדבריו כנ"ל וכן נאמר ללבן השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע, ר"ל מהטוב שאתה אומר כי טוב תורה עם דרך ארץ זהו מגיע עד רע להעביר הצדיק צדקתו.

(תפארת שלמה)

שמחת חתן וכלה, ריקודין של מצוה, והמסתעף (ד)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

הנה ידוע מפי חכז"ל אשר הפליגו מאוד בגודל המצוה לשמח חתן וכלה בעת מצוא, לשבחם ולשמחם בדברים ובפרט ע"י ריקודין לפניהם, ובפרשיות הללו שאנו קורין בה נישואי האבות והאמהות מן הראוי לבאר קצת מקור ענין זה ולמה דוקא ברקידה, ובהמשך המאמרים גם לבאר גודל הענין של 'ריקודין של מצוה' הנהוג אצל חסידים ואנשי מעשה, הנקרא בפי כל 'מצוה טאנץ' כמובא מפי ספרים וסופרים מתורת רבותינו הק' תלמידי הבעש"ט, ועומק עבודתם בזה.

ריקודין לפני חתן וכלה מעולם הי' נקרא בשמו מצוה טאנץ, ובפשטות הטעם הוא דבטור ובפוסקים (אהע"ז סימן ס"ה) נקטו בלשונם: **מצוה גדולה** לשמח חתן וכלה ולרקד לפניה, אולם בספה"ק האריכו והעמיקו בענין זה וכדלהלן.

ובאמת כבר בהקדמונים הי' ריקוד זו נקרא מחול של מצוה כלשון רבי יוסף יוזפא מפרנקפורט בספרו 'יוסף אומץ' (דין נדה וערוה דין ז) וז"ל: "המספר מעות לאשה כדי להסתכל בה אף על פי שהוא מלא תורה ומעשים טובים לא ינוקה מדינה של גיהנם, וכל שכן הנוגע בידה ממש, **ובמחול של מצוה** המדקדקים כורכים סביבות ידיהם בגד שקורין 'וטשינלן' ואם יודע בעצמו בוודאות שלא יבוא לידי הרהור שרי" וכו', עי"ש.

ובספר ה'תקנות' הנקרא פראגמאטיקה מקהילות 'מנטובא' באיטליא, ה"ה ההסכמה אשר הסכמו בועד ק"ק מנטובא על עסקי מלבושי ותכשיטי האנשים והנשים ועל עסקי המשתאות וקבוצי הנדוניות, ובכל שבע שנים הי' מסכימים מחדש על התקנות, ופראגמאטיקות רבות נתקנו וחזרו ונתקנו משך השנים ובהם שינויים ותוספות לפי צורך העתים, האחרונה שבפרגמטיקות נתפרסמה בשנת תקנ"ה, ויש כת"י משנת שצ"ה שהועתק בספר 'שנות דור ודור' ח"ב דף קל"ט, ובסעיף י"ז כתב בזה"ל: "לא יוכלו לעשות מחולות הנקראות פיסטי בשום זמן ובשום מקום כי אם ברשות מעלת הוק"י, אך המחול שנוהגים לעשות האשכנזים בשמחת נשואים הנקרא **מצוודנ"ץ** יוכל כל א' מהקק"י לעשותו אך בתנאי שיעשו אותו האנשים עם האנשים והנשים עם הנשים ולא באופן אחר" עי"ש, הרי לנו ברור ש'מצוה טאנץ' כבר הי' באשכנז בשנת שצ"ה.

ובספר 'מטעמים' (מערכת חתן אות קכ"ב) ביאר הענין, וז"ל: "הריקוד הזה נקרא בשם ריקוד של מצוה משום דאיתא בגמ' כיצד מרקדין לפני הכלה, ועי"ש שבימי חכמי הגמרא היו מרקדין לפני הכלה, אך כעת בעונותינו הרבים אין אנו יכולים לעשות כמוהם שהיו קדושים וטהורים שהיו נוטלין את הכלה על כתפיהם והיו מרקדין עמהם כי הם אמרו דדמיא לפניהם ככשורי וקאקי חוורי, אבל אנחנו אנו חוששין להרהור עבירה, על כן כל אחד מסבב עם הכלה על ידי מטפחת פעם אחת, וקורין לזה הריקוד 'מצוה טענציל' לרמז לו ולהזכירו שיתכוון לשם מצוה ולא לשם דבר אחר" וכו', עי"ש.

ומענין לענין באותו ענין כדי שיתכוין לשם מצוה וכו', מבואר בזה בספה"ק 'אמרי נועם' (פרשת וישב ד"ה וימאן) וזל"ק: "כי ידוע אשר מצות שבת הוא סגולה להינצל מתאות רעות, ובהיזכר בפה את יום השבת ג"כ מסוגל לבטל, על ידי אהבה דקדושה שהוא יום שבת קודש אהבה בתענוגים, מבטל על ידי זה אהבות רעות ר"ל, וכמו שאמר אדמו"ר מהר"מ מרימנוב אשר בעת נשואי חתן וכלה ובשעת ריקודין שהוא התערבות אנשים ונשים, ע"כ המנהג לצעוק אז 'שבת' בכדי להזכיר העם במצות תענוגי שבת לבטל תענוגים הרעים ולהפך נגע לענג להנצל מתאוות הנקראים נגעי בני אדם" וכו', עי"ש.

ועצם הזכרת שם השבת מועיל לזה כמבואר ב'חקל יצחק' פ' כי תשא (ד"ה ואתה תדבר) שמביא בשם אביו האמרי יוסף ז"ל, ששמע מהרה"ק ר"ש מדאלינא ז"ל אשר מקובל מרבותינו הקדושים דכשהיצר הרע מתגבר ואי אפשר להכניעו, אזי יזכיר 'שבת שבת' ואפילו בחול, ובכח קדושת

השם הזה דהוא שמא דקודשא בריך הוא כמבואר בזוהר הק' פ' יתרו (פח ע"א) יוכל להכניעו, עכדה"ק. ובזה פירש החקל יצחק את דברי הגמ' (שבת קי"ח.) עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, דמצינו במס' קידושין (פא.) ברב עמרם חסידא שהתגבר יצרו עליו וצעק 'נורא בי עמרם', והתאספו אנשים אליו ועי"ז ניצל מיצה"ר, נמצא שע"י הבריות שבאו אליו ניצל מעצת היצר, וע"ז רמזו חז"ל במתק לשונם **עשה שבתך חול** להזכיר השם של שבת אף בחול, ועי"ז תנצל מהיצה"ר ואל תצטרך לבריות להנצל על ידיהם, עי"ש. ובהמשך המאמרים עוד נבאר באריכות ענין זה למה קוראין 'שבת' בריקודין של מצוה..

ובדרך אגב מידי דברי בענין זה, ראוי לציין דבר פלא המבואר ב'פירושים ופסקים' עה"ת לרבינו אביגדור הצרפתי (פ' יתרו), שגם לכבוד השבת עשה הקב"ה ריקוד של מצוה כמו שעושין לחתן וכלה, וזל"ק: "וינח ביום השביעי, ונראה דשבת הוא לשון ישיבה שהושיב הקב"ה שרו של שבת שהיא כלה על כסאו, וכל שרי ממלכתו היו מרקדין ומזמרין מזמור שיר ליום השבת כמו שעושין לחתן וכלה, מכאן פסק שמושיבין הכלה על כסא בלבדה כנגד החתן, ומזמרין בשבח הכלה לפני החתן, ואומר כלה נאה וחסידה", עי"ש.

והגה"ק רבי לייבע'לע איגר ז"ל בספרו 'אמרי אמת' (ח"ב - ליקוטי אמרים לנשואין) הסביר הטעם שנקרא 'מצוה טאנץ' וזל"ק: "הנה חז"ל השאילו שם 'סתם מצוה' על מצות צדקה כדאיתא בירושלמי (פ"ג דהוריות), וי"ל הטעם בזה כי עיקר מצות צדקה מרמז על בחינת השפעה מהמשפיע אל המקבל, והוא מרומז בתיבת מצוה, שהוא"ו משפיע לה"א, ובזה י"ל הרמז מה שקורין להריקוד עם הכלה ריקוד של מצו"ה, כי שורש תיבת 'מצוה' מרמז על מצות נישואין של חתן וכלה כאשר הוא בקדושה ונעשה היחוד בין ו' לה', להיות השפע הולך להמקבל בלי שום פירוד, והנה ידוע אשר בתיבת ההיפוך מנישואין דקדושה, הנק' ערוה, נמצאים ג"כ אותי' ו' וה', בצירוף ענין בחי' הרע המפריד בין ו' לה', וע"ז מברכין באירוסין אשר קדשנו במצותיו וצונו על העריות וכו', וכאשר נשמרים מזה והמחשבה הוא להקדושה אז נעשה היחוד בין ו' לה' ויש ג"כ השראה על הזיווג ב' אותי' הראשונים של מצוה, שהמה בהעלם ע"י חילופי אותי' א"ת ב"ש אותי' י"ק, המרומזים י' באיש ה' באשה כידוע, ואז נשלם כל השם הק' ושכינה שרוי' ביניהם כמאמחז"ל (סוטה יז.) והכל מרומז בתיבת מצוה", עי"ש.

ובירושלים הי' קורין הריקוד הזה בשם "כשר טאנץ", ואולי י"ל הטעם לזה, דבהקדמת החקל יצחק לספרו של אביו 'אמרי יוסף' כותב שם (עשרה מאמרות מאמר ה' אות ז') וז"ל: במשך השנים כשהאמרי יוסף הי' דר במונקאטש הי' לו עבודה גדולה לשמח החתן וכלה, והי' הולך ונעשה שמה סרסור [טאנץ מייסטער] לרקודין של מצוה, וגם אמר מילי דבדחנות כדרך הרה"ק מראפשיץ זי"ע בכוונות ורמזים וכו', ואח"כ למד שיעוריו בלילה, ואמר דהרגיש אז טהרה וקדושה, עד כדי כך שלא הלך למקוה אע"ג דבכל יום הי' נזהר בזה מאד, אבל אחר הרקודין הרגיש קדושה כ"כ שלא הי' צריך להמקוה, ועפי"ז ביאר החקל יצחק מה דאיתא בכתובות (יז.) דאמרו דאי דמיין עלייכו **כשורא** [מותר לרקוד], הכוונה מלשון כשר והכשר דאם אתם מרגישין שהמצוה מכשרת ומטהרת נפשכם וכו' עי"ש, **ולפי"ז נקרא ריקוד מצוה זו 'כשר טאנץ' דמכשרת ומטהרת הרוקד**, ודו"ק.

אגב ראוי לציין כי ה'טאנץ מייסטער' הוא מי שנותן הגארטעל ליד מי שהולך לרקוד.

ועד כמה גדולה מצוה זו מצינו בספר 'שלחן העזר' סימן ט' (סעי' ח' סק"ה) מה שמביא בשם ספר 'אבן שתי'ה' וז"ל: "כי נכדת הרה"ק מו"ה זוסיא זצ"ל מטשארנא אוסטרא הגיעה זמן חתונתה ול"ה בידה פרוטה, ונסעה להרב הצדיק מהר"ם מקאסוב זצ"ל [בעל אהבת שלום] ומילא באמת אמתחתה בכסף מלא, אכן אמר יען כי זקן והדרך רחוקה ואינו יכול ליסע על החתונה עכ"ז רצונו לשמוח בשמחה של מצוה הנהוג בישראל, ושלח לביהמ"ד ע"ד מנגנים והוא לבש בגדי שבת, ולקח הסודר מאמתחתו ונתן קרן אחד בידה והקרן השני אחז בידו, ורקד זמן מה ברנה ושמחה ודביקות גדולה ע"ש, **ומוכח מזה כמה גדולה המצוה עד כי עשהו עוד קודם החתונה**", עי"ש.

ובספר 'מאמר מרדכי' [סלאנים] מביא, שפעם אחת כיבדו הרה"ק רבי שמואל מקאמינקא ז"ל לרקוד עם הכלה, ונשאר יושב זמן מה בשתיקה, ואמר [הפסוק בפרשתן פ' ויצא] וישא יעקב רגליו נשא לבו את רגליו, והלך לרקוד, עי"ש. ועי' בספר 'תורת חיים' בפרשתינו פ' ויצא, לאחר שהאריך לבאר שפסוק הנ"ל קאי על שב"ק [עי"ש מה שביאר לפי דרכו] מסיק בזה"ל: "ולזה נעשה קל ללכת, ולזה צריך בשבת קודש רקודין שלבו ישא רגליו", עי"ש, הרי לנו שבפסוק הנ"ל מבואר ענין רקודין.

ובדרך אגב ראוי להעתיק מה שביאר בספר 'קרבן העני' בפרשתן פ' ויצא על הפסוק הנ"ל, וז"ל: "וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם ופי' רש"י כיון שנתבשר בשורה טובה נעשה קל ללכת ונשא לבו את רגליו, י"ל ע"ד מוסר דבא להורות לנו איך להתנהג בעבודת ה', דהנה ידוע בענין המחול לפעמים אדם רוקד מחמת שאחרים רוקדים ומחמת זה יולד קצת שמחה בלבו, אבל אין זה שמחה אמיתיות, והעיקר כשהשמחה בוער כ"כ בלבו עד שמביאו לידי ריקוד, וכמו כן בעבודת יוצרינו כשאהבה הבורא בוער בלבו כ"כ עד שמרוב אהבה ודביקות הוא מפזז ומכרכר בכל עוז לכבוד שמו ית' כדמצינו בדוד המלך ע"ה, **וזו היא עבודה באמת ולא בהיפך כשרגליו נושאים את לבו**" וכו', עי"ש.

ע"ד עַדּוֹת מָרְדֳּכַ"י וְשָׁמְעוּ הוֹלֵךְ בְּכָל הַמְּדִינוֹת

מעומקי לבבינו, נהביע ברכת **מז"ל** טוב לידידינו הנכבד והמרומ
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, ברוך **מרדכ"י** היהודי בכל תוא
דורש ומבקש בתורה וחסידות, לו עשרה ידות, רודף צדקה וחסד
כשהשמחה במעונו, נודה לשמו ונהללו בפינו, על רוב פעולותיכ
ישית לראשו עטרת פז בתור יושב ראש מוסדות יטב לב בארי"

ה"ה הרבני הנגיד החשוב והנעלה, נודע לשם ולתהילה, בנש"ק

הרב' מרדכי זיסקינד לאנדא שליט"א

יו"ר הנהלת "מוסדות יטב לב" בארה"ק - אייראפע

נקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו

לרגל בואו בשערי ארה"ק

לכבוד שמחת הולדת נכדתו שתחי' למזל טוב

אצל בנו החשוב והנעלה, תורה יר"ש וחסידות אצלו כלולה

מוה"ר **יחזקאל לאנדא** הי"ו

יה"ר שתזכה ותראה ותרווה רב תענוג ונחת מכל יוצאי חלציך, וראה בנים לבניך, ואך טוב וחסד ירדפוך, וישלם לך ה' על רוב פעולתיך, ותהי שלימה משכורתך, והשב ישוב לך בראשך גמולך, להתברך באושר ועושר והרחבת הדעת הדקדושה, במידה מרובה וגדושה, וכל טוב סלה

החותמים למטן שמו ברגשי הודאה
ובהדרת כבוד ויקר

הנהלת מרכז מוסדות סאטמאר

פה קרית יואל בני ברק יצ"ו

חוקים להורותם

הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים. עם תעסקת ביאורים וטעמים שונים

נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

"מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים"

קדושת בית הכנסת ובית המדרש

קדושת ביהכ"נ

בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגים בהם קלות ראש כגון שחוק והתול ושיחה בטילה, כי הם נקראים מקדש מעט, כמו דכתיב "ואהי להם למקדש מעט", ובמקדש כתיב "ואת מקדשי תיראו", ולכן אף בהם צריך שתהא מורא שכינה.

שו"ע (סי' קנ"א סעי' א') עפ"י הגמ' (מגילה כ"ט). ונחלקו הראשונים אי קדושתם מה"ת או מדרבנן, ודנו בזה האחרונים הן לגבי עצם קדושתם והן לגבי איסור נתיצה, עי' בשדי חמד (כללים מערכת ב' אות מ"ג), ובעוד ספרי הפוסקים והשו"ת.

ונכון לציין דברי החת"ס (שו"ת יו"ד סי' רפ"א) דאף להראשונים הסוברים דקדושת ביהכנ"ס רק מדרבנן, עכ"ז יש בו מציאות של קדושה מה"ת, דיש שני מיני קדושות ביהכ"נ, א) יש קדושת עצמו, דהיינו שהביהכ"נ בעצמו קדוש, ב) ויש קדושה מחמת שהיא דירה ומקום משכן לגבוה שהשכינה שורה שם, ולכן אף אי נאמר שקדושת עצמו הוא רק דרבנן, אולם יש בתוכה קדושה גבוה, ובזה היא מבאר טעם הרמב"ם לפטור ביהכ"נ ממזוזה מחמת שהיא קודש, ואף דקדושתה רק מדרבנן, ואיך יכול לפטור מזוזה דאו', ובזה מיישב כיון דהוי דירת גבוה לכן פטורה, ועפ"ז שמעתי מראה"כ הגאון רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל דאף איסור עשיית תשמישי גנאי בביהכ"נ איסורם מה"ת אף להפוסקים דקדושת ביהכ"נ הוא רק מדרבנן.

קדושת בית המיוחד לתורה

כל מקום שיחדוהו וקבעוהו לצורך רבים ללמוד בו, הרי הוא בכלל קדושת בית המדרש, אף אם אין מתפללים שם כלל (משנ"ב סקי"ד).

ואף תלמוד תורה יש בו קדושת ביהמ"ד, ואין לעשות בו תשמיש גנאי.

וז"ל שו"ת מבי"ט (ח"ב סי' קע"א) קדושת בית המדרש גדול מקדושת בית הכנסת, שזה חיי שעה וביהמ"ד חיי עולם, ולכן עושים מבית הכנסת ביהמד"ר, ולא מביה"ד בית הכנסת, וביהמ"ד קרוי מקום שלומדים בו בכל יום בקבע תלמידי חכמים ד' אמות של תורה, וגם מקום שלומדים הנערים בקביעות, כי הבל פי תורת הקטנים עדיף שאין בו חטא.

שיחה בטילה

שיחה בטילה אסור ביהכנ"ס וביהמ"ד, ואפילו שיחת חולין שהיא לצורך פרנסה וכדו', דמחוץ לביהכ"נ מותר, ובביהכ"נ אסור, ובפרט שיחה בטילה לגמרי שבודאי ראוי למנוע תמיד מזה.

פמ"ג מובא במשנ"ב סק"ב, ובספרי המוסר מובא עוד באריכות גודל האיסור של שיחה בטילה בביהכ"נ.

תשמישי גנאי

אין לעשות שום מלאכה בביהכ"נ וביהמ"ד.

משנ"ב (סק"ג) עפ"י רש"י (כ"ח ע"א) מפשילין דאסור לעשות שום מלאכה.

ואין מחשבין בהם חשבונות אלא חשבונות של מצוה. ולכן יש להקפיד שלא לחשב שם סתם חשבונות, ואין להסתפר שם, ואין לתקן שם חפציו וכדו'.

קפנדריה דרך ביהכ"נ

ביהכ"נ שיש לו שני פתחים אין לעשותו בה קפנדריה דהיינו שאין ליכנס דרך פתח אחד ולצאת בפתח השני, בכדי לקצר דרכו.

שו"ע (שם סעי' ה'), ובפמ"ג כתב דאם הוא הולך לדבר מצוה אפשר דשרי, ובביאוה"ל (ד"ה לקצר דרכו) הקשה ע"ז

דהפמ"ג הביא ראייתו מדברי הרמב"ם שכתב הטעם שאסור כיון שאסור ליכנס אלא לדבר מצוה, וכתב הביאוה"ל דהרמב"ם איירי דהכניסה לביהכ"נ היה בשביל דבר מצוה דאז ממילא מותר אח"כ ג"כ לקצר דרכו, משא"כ ליכנס במכוון לביהכ"נ לקצר דרכו, והמצוה שברצונה לעשותה אין לה שייכות לביהכ"נ, א"כ לא שייך ההיתר.

ואם יקרא או ישהה מעט בביהכ"נ, יש אומרים דמותר לקצר דרכו.

ביאוה"ל (ד"ה לעשותו), ויל"ע קצת דמ"ש ממה שכתב במשנ"ב לאסור ליכנס מפני הגשמים אף אם יאמר פסוק, וכתב שם דאינו דומה להיתר ליכנס לקרא לאדם כיון דהתם אפשר בענין אחר, וא"כ הכא נמי אפשר בענין אחר.

ודרך פרוזדור וחצר בית הכנסת מותר לקצר הדרך, ומעשים בכל יום יוכיחו.

ערוה"ש (סעי' ח'), אולם בפמ"ג (א"א סי' קנ"ד סק"א) מסתפק כשמתפללין שם תמיד.

ליכנס לביהכ"נ לצורך אחר

אין ליכנס לביהכ"נ לצורך דברי חול - ולכן אין ליכנס בכדי לקרוא לאדם, ואם הוא צריך לקרוא לאדם, אזי יכנס וקדם יקרא מעט או יאמר דבר הלכה או משנה, ואחר כך יקראנו, אבל לא יקדים הקריאה לפני הדברי תורה.

ואם אינו יודע לא לקרות ולא לשנות, אזי יאמר לאחד שיקרא לו פסוק שהוא קורא בה, או ישהה שם מעט [כמה סקונדעס] ואח"כ יצא שהשהיה בהם מצוה שנאמר "אשרי יושבי ביתך".

שו"ע (שם סעי' א') והטעם דמהני שיאמר דבר תורה, כיון דאז אינו נראה כמי שנכנס שם לצרכו.

וצריך דוקא להקדים דברי תורה ואח"כ לעשות ההשתמשות דאל"כ יהא נראה שהאמירת הדבר תורה היא רק טפל. (משנ"ב סקי"ב בשם אחרונים)

ואם אינו יודע לקרות אז ישהה שם מעט, ולאו דוקא ישיבה אלא הוא הדין עמידה, דישיבה היא לשון עכבה כדכתיב "כימים אשר ישבתם", אך יכוין לשם מצות ישיבת ביהכ"נ (ערוה"ש סעי' ד' בשם הב"ח בתוספות ביאור).

ליכנס לביהכ"נ מפני החמה או הגשמים

אין להיכנס לביהכ"נ בימות החמה מפני שרוצה להנן מפני החמה [ומצוי בזמנינו בחמה ליכנס בכדי להתקרר בעירקאנדישן] **ובימות הגשמים מפני הגשמים, ובימות הקרים מפני הקור, ואין מועיל בזה שיאמר מקודם איזה דבר תורה, מאחר שיכול ליכנס לבית של חול בכדי לינצל מהם.**

שו"ע (שם), והא דאין מועיל ההיתר של אמירת דבר תורה, כן משמע בפשטות המח', דהמח' הביא היתר זה רק לגבי לקרוא אדם, אבל בהאי דינא של כניסה מחמת החמה, אינו מביא היתר זה, ובמשנ"ב סק"ד כתב כן להדיא דכן משמע בגמ' מגילה כ"ח ע"ב, דרבינא ורב אדא בר מתנה נכנסו לביהמ"ד מחמת הגשמים, ובגמ' מבואר דנכנסו רק מחמת דשמעתתא בעי צילותא, וא"א ללמוד כשטרודים, ובלא זה לא היו נכנסים אף דלמדו אח"כ, ומשמע דליכנס לביהכ"נ מפני הגשמים אסור אף אם ילמדו אח"כ.

וכתב שם החילוק דבזה לא מהני, כיון דבזה יש לו עצה אחרת דהיינו ליכנס לבית של חול, משא"כ כשצריך לקרוא לאדם דאז אין לו עצה אחרת. ואפשר לומר עוד סברא דבחמה או גשמים ניכר יותר שהוא נכנס לצרכו, ואף אם יאמר פסוק אחד לא מהני בכדי שלא יהא ניכר מטרת כניסתו, אבל לקרוא לאדם שאינו ניכר כ"כ שמשתמש בביהכ"נ, וגם אפשר דבזה אינו השתמשות בביהכ"נ בעצם כמו ליכנס מחמת הגשם, ולכן אם אומר פסוק אז אינו ניכר מטרת כניסתו.

והנה בערוך השולחן (סעי' ד') כתב דאף לצורך גשמים אינו ניכר כשאומר פסוק ומותר, ובס' עמק ברכה הקשה על ראיית המשנ"ב מהגמ', דבגמ' איירי שהאמוראים היו כבר באמצע הלימוד, ואם היו נכנסים היה ניכר שזהו מחמת הגשמים ולכן צריך לטעמא דשמעתתא בעי צילותא, אבל במי שאינו באמצע הלימוד אז מהני בכל ענין.

ואם הוא עוסק מקודם בחוץ באיזה דבר הלכה והתחילו הגשמים לירד, אז מותר לו ליכנס לביהכ"נ להמשיך בדבר הלכה שלא יטרדוהו הגשמים.

משנ"ב סק"ד (עפ"י הגמ' שם) דהאמוראים שהיו באמצע הלימוד נכנסו מחמת הגשמים והמשיכו ללמוד, אולם לכאו' יש להעיר דבגמ' מבואר דכל ההיתר ליכנס מחמת הגשמים הוא מחמת "דשמעתתא בעי צילותא" היינו דבעינן הרחבת הדעת לצורך הלימוד, וזה אי אפשר תחת הגשמים, ומשמע דדוקא לימוד שבעי צילותא מותר, ולא די באמירת פסוק או דבר הלכה בעלמא.

מה טובו אהליך יעק"ב

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר כוס של ברכה, אל מע"כ ידידינו וידיד מוסדותינו, הרבני היקר והנעלה, חיי"ם שיש בו כל מידה ומעלה, נודע לשם לתפארת ולתהילה, אהוב לשמים ולאנשים, תומך נלהב למען החזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, מריחוק מקום וקירוב לב מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרות רבה ועצומה למען כל קדשינו

הרבני הנגיד הנכבד רודצד"ק

מוה"ר

יעקב חיים מאשקאוויטש

הי"ו

אשי חי רב פעלים כבידים לכל קדשי מוסדותינו הק'

לרגל שמחתו הגדולה בנשואי בנו למזל טוב בשעטו"מ

החתן החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, תודה יד"ש וחסידות אצלו בלולה

כמר **יצחק מרדכי** נ"ו

עב"ג הח' שתחי' בת ידידינו הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר **יואל** ברמ"י **שוואַרץ** הי"ו

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יחזקאל רוטטשר

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

דיני הכריעות בסיום השמונה עשרה (א)

א] אחרי שסיים תפלת שמונה עשרה כורע ופוסע ג' פסיעות לאחוריו בכריעה אחת [א] ואחר שגמר לפסוע ג' פסיעות יאמר עושה שלום קודם שיחזור למקומו ודלא כאותן שאומרים עושה שלום תוך כדי פסיעתן דאין נכון לעשות כן [ב].

ב] אחר שפסע בעודו כורע יהפוך פניו לצד שמאל שהוא ימין השכינה ויאמר "עושה שלום במרומיו" ואחר כך הופך פניו לצד ימינו ואומר "הוא יעשה שלום עלינו" ואח"כ משתחוה לצד פניו ואומר "ועל כל ישראל ואמרו אמן" [ג] וכאשר כורע לפניו יעשה השתחואה גדולה יותר מהצדדים [ד].

ג] אח"כ יזקוף עצמו ואומר "יהי רצון וגו' שיבנה בית המקדש במהרה בימינו [ה] ותן חלקנו בתורתך [ו].

ד] אם סיים תפלת השמונה עשרה אחר שהחזן התחיל בחזרת הש"ץ י"א שיאמר מיד "יהי רצון שיבנה" וא"צ להמתין לסיום חזרת הש"ץ ויכול לאומרו אף באופן שהחזן עומד בברכת אבות [ז] וי"א שימתין מלומר יהי רצון עד לאחר ברכת אבות [ח] וי"א שימתין מלאמרה עד לאחר חזרת הש"ץ [ט].

ביאורים והוספות

(א) כמבואר בשו"ע או"ח סימן קכ"ג סעיף א' ומקורו בגמרא יומא נ"ג ע"ב אמר רב חייא בריה דרב הונא חזינא להו לאביי ורבא דפסעי להו שלש פסיעות בכריעה אחת.

(ב) כמבואר במג"א סק"ב דבגמרא שם מבואר א"ר אלכסנדרי אמר רבי יהושע בן לוי המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו "ואחר כך" יתן שלום ובמהר"י אבוהב כתב "אבל מה אעשה שכל העולם אין נוהגין בזה הדרך אלא בעוד שפוסעים אומרים עושה שלום וכתב ע"ז הבית יוסף" מה לנו ולמנהג טעות שלא נהגו כן" ועיין במאמר מרדכי סק"א שכתב ליישב מנהג זה.

(ג) בגמרא יומא שם שנותן שלום לימין ואח"כ לשמאל שנאמר מימינו אש דת למו ואומר יפול מצדך אלף ורבבה מימינך רבא ראה שאביי הפך פניו קודם לצד ימינו ואמר לו "מי סברת לימין דידך לשמאל דידך קאמינא דהוי ימינו של הקב"ה - יש לומר "ואמרו אמן" אע"פ שאומר לעצמו ובלחש כוונתו הוא על המלאכים המתלוים עמו ומצויים אצלו כל יום לשמרו כ"כ המג"א סימן ס"ו סק"ז בשם הרוקח.

(ד) כ"כ בליקוטי מהרי"ח, ויש לדעת כי כריעה זו שכורע לפניו אינו מדינא דגמרא כמו הכריעות לימין ולשמאל אלא מקורו הוא מדברי המרדכי שכתב שהורגלו גם להשתחוות לפניו כעבד הנפטר מרבו.

(ה) שם ס"א ברמ"א והטעם כי התפלה הוא במקום עבודה ולכן מבקשים על המקדש שנוכל לעשות שם העבודה ממש - ועיין בשערי תשובה שמביא מהברכי יוסף שיש לומר "שתבנה" בית המקדש שהבית השלישי יהיה מעשי הקב"ה ומסיים ואין נוהגין כן ומציין לתוס' יו"ט במסכת מעשר שני פרק ה' משנה ב' בשם הירושלמי שבית המקדש עתיד להבנות קודם מלכות בית דוד ונמצא שעד הקמת מלכות בית דוד יהיה לאויבים קצת ממשלה עלינו וכמו שהיה בתחילת בית שני וא"כ משמע שלא יבנה על ידי הקב"ה עיי"ש ובמשנה (תמיד פ"ז ג') אמרו זהו סדר התמיד לעבודת בית אלוקינו יהי רצון "שיבנה" במהרה בימינו אמן ולא אמרו "שתבנה" אמנם באבות (פ"ה כ') אמרו יהי רצון מלפניך ש"תבנה" עירך במהרה בימינו.

(ו) בערוך השולחן ס"ב כתב דמסיים כך שכן סיים התנא באבות (פ"ה משנה כ') והכוונה דאז נזכה לאור התורה הרבה יותר מעתה מחמת האור של בית המקדש מהשראת השכינה - בפוסקים הובא עוד טעם לאמירת יהי רצון משום דאמרו חז"ל (שיר השירים רבה פ"ג) דבזכות שלש פסיעות שרץ נבוכדנצר לכבוד ה' יתברך זכה להחריב בית המקדש ולכן אנו פוסעים שלש פסיעות לכבוד ה' ומתפללים שיבנה בית המקדש וע"ע בשו"ע סימן ק"ה דמי שצריך להתפלל ב' תפילות זו אחר זו ימתין ביניהם כשיעור ד' אמות וכתב המשנ"ב שם (סק"ב) בשם הב"ח דהיינו לאחר שאמר עושה שלום ימתין שיעור הנ"ל ובמקור חיים שם הביא כן בשם רש"ל וכתב שלכן תיקנו לומר יהי רצון כדי שיעבור בתוך כך השיעור של ד' אמות.

(ז) כ"כ באשי ישראל פכ"ג הערה רכ"ד בשם הגרח"ק וטעמו דהעוסק במצוה פטור מן המצוה דכיון שעסוק בסיום תפלתו א"צ להאזין ולהקשיב לאמירת הש"ץ.

ה] יש להתבונן ולשים לב לקיים את הכריעות והפסיעות כראוי כדת וכדין ולעורר את הציבור על זה כי חז"ל הפליגו בזה ואמרו דאם אינו כורע כראוי "ראוי לו שלא להתפלל" [י].

ו] כשהוא כורע ועושה הג' פסיעות ישחה ראשו וגופו עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה [יא].

ז] כשעושה השלשה פסיעות כהלכתו זוכה להכניע מדת הדין ולהגביר את מדת הרחמים [יב] וכמה טעמים כתבו הראשונים והגאונים בענין חיוב עשיית שלשה פסיעות בגמר תפלת השמונה עשרה [יג].

ח] אין לפסוע יותר משלשה פסיעות דיש בזה משום יוהרא [יד].

ביאורים והוספות

(ח) כן דעת הגרשז"א שם כדי שלא להפסיד מלשמוע ברכת אבות שצריך לכוון בה ולשמעה.

(ט) כן דעת הגרנ"ק בחוט שני (יו"ט קובץ ענינים אות ח') וטעמו כיון דצריך כל אחד להאזין להקשיב ולשמוע חזרת הש"ץ.

(י) בגמרא יומא נ"ג ע"ב והובא בטור ובית יוסף מבואר שם דהמתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו ואחר כך יתן שלום ואם לא עשה כן ראוי לו שלא התפלל ובטור מביא הגירסא ואם לא עשה כן "כאילו לא התפלל" ועתה הגע בעצמך כי האדם משקיע הרבה זמן כח ומוח ולב לבקש משאלות לבו שיהיה ראוי ורצוי לפני המלך ויקבל תפלתו ובסוף אינו נזהר לעשות הפסיעות וכריעות כפי הדין שנפסק בשו"ע ואז נאמר עליו כאילו לא התפלל ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סימן פ') כתב מרגלא בפי מו"ר הגאון רבי משה שניידער זצ"ל שרוב בני אדם לא יודעים דיני כריעות והשתחויות ודיני ג' פסיעות ואם לא פסע כראוי הדבר חמור דהחמירו חז"ל בזה שראוי לו שלא התפלל וצייר כעין חיילים שצריכים אימונים האיך יוצאים למערכה כך ראוי ללמוד כל אחד למעשה האיך לנהוג וכו' "ויפסע במתינות דוקא ולאט לאט שלא יהא כרך לפני המלך" ומביא שם מתולדות הגאון רבי זונדל מסלנט שראוהו מאמן עצמו בכריעות והשתחויות שלא בשעת תפלה כדי לעשותן בתפלה כהוגן וכעין אימוני החיילים.

(יא) היינו שמחמת הכריעה בולטים הקשרים של החוליות כ"כ המשנ"ב סק"א בשם הא"ר והוכיח כן לעיל בביאור הלכה בסימן קי"ג ד"ה המתפלל מלשון הרמב"ם (הלכות תפלה פ"ה ה"י) שכתב "כריעה כיצד המתפלל כורע חמש כריעות בכל תפלה ותפלה בברכה ראשונה בתחלה ובסוף ובהודיה בתחלה ובסוף וכשגומר התפלה כורע ופוסע שלש פסיעות לאחוריו ע"כ ומבואר בדבריו שכל הכריעות שבשמו"ע דינם שוה וצריך שיתפקקו בהם כל חוליותיו אכן בבן איש חי (בשלח אות כ"ד) כתב שיכרע "מעט" ומשמע שכריעה זו אינה כשאר הכריעות שבתפלה ודי בכריעה מועטת וכבר העיר עליו הגר"ח נאה בשנות חיים סימן ו' אות כ"ד.

(יב) בגמרא יומא שם איתא שנותן שלום לימין ואח"כ לשמאל שנאמר מימינו אש דת למו ואומר יפל מצדך אלף ורבבה מימינך" וכתב המהרש"א שם וז"ל "והענין שבאלו ג' פסיעות בכריעה יש להכניע מדת הדין ועל כן מתחיל בשמאל שהוא ימינו של הקב"ה שהם הרחמים שיכופו את מדת הרוגז ומייתי לה מהאי קרא יפול מצדך אלף ורבבה מימינך שהם המקטרגים של האדם מב' הצדדים שבאלו ב' כריעות מב' צדדים יכניע ויתיש כוחם כההיא דאמרינן פ"ק דקידושין בחסיד שיהיה בבית הכנסת שהיה שם מזיק אחד נחש בשבעה ראשים בכל כריעה מז' כריעות נפל חד רישיה שנחש והם ז' כוחות הטומאה של נחש הקדמוני ע"כ.

(יג) בשבלי הלקט (סימן י"ח) מביא בשם הגאונים דהטעם הוא מפני שכשאדם עומד בתפלה עומד במקום קדושה ושכינה למעלה מראשו של אדם וכיון שנפטר מתפלתו צריך לפסוע ג' פסיעות לאחוריו כדי שיצא ממקום קדושה ויעמוד במקום חול, ב) באורחות חיים כתב שהם כנגד ג' מילין שנתרחקו ישראל מהר סיני בשעת מתן תורה וכוונתו שמחמת היראה מתרחק ג' מרחקים וכמו כן כאן מיד שמסיים התפלה מתרחק מחמת יראת ה', ג) כנגד משה רבינו ע"ה שנכנס לפני הקב"ה בחשך ענן וערפל וכשיצא יצא מאלו השלשה ולכך עושין שלש פסיעות נגד אלו שהרי המתפלל בשעת תפלה עומד ג"כ לפני הקב"ה, ד) הדרכי משה הביא את דברי הרשב"א שהטעם לשלשה פסיעות הוא נטילת רשות כנפטר מלפני המלך, ה) המג"א הביא הטעם משום דאמרו חז"ל דבזכות ג' פסיעות שרץ נבוכדנצר לכבוד השי"ת זכה להחריב בית המקדש ולכן אנו פוסעין ג' פסיעות ומתפללין שיבנה בית המקדש, ו) בשם רבינו האי כתוב שכיון שתפלות כנגד תמידין תקנום וכשכהן עולה למזבח עם איברי התמיד היה עולה דרך ימין ומקיף ויורד דרך שמאל ובין כבש למזבח היה שלשה רובדין של אבן ויורד בהם שלש פסיעות על עקב לכן אנו עושים כמו שהם היו עושים ועיין בשו"ת בנין ציון (ח"א סימן י"ב) שביאר דבריו שהיה הולך כנגד ג' רובדין של היסוד ושל הסובב ושל המקום שמפסיק קרקע בין הכבש למזבח ושם זורק הבשר למזבח עיי"ש, ז) בשם ה"ר מנוח כתוב דשלש פסיעות הללו אנו למדים ממה שנאמר אצל המלאכים (יחזקאל א' ז') "ורגליהם רגל ישרה" "רגליהם" שתים "רגל" אחד והם ביחד שלשה פסיעות.

(יד) שם שו"ע סעיף ד' והיינו משום דנראה שהוא חולק כבוד לשכינה יותר משאר בני אדם.

בס"ד

שלמי תודה וברכה

ברגשי הודאה והערכה, נשגר כוס של ברכה, בשיר הלל ושבחה, קדם ידידינו החשוב והנכבד האי גברא יקירא,
נודע לעוז לתהילה ולתפארה, מריחוק מקום מצודתו פרוסה לעמוד בעזרתינו, לבו ער וחם למען כל קדשינו
אהוב וחביב על כל אנשי שלומינו, ידיו רב לו בהרמת קרנינו, ועתה הוזיל זהב מכיסו למען כוללינו

ה"ה ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר יעקב הלוי וויזעל הי"ו

הכם לב יקח מצוות כאשר אזר כגיבור חלציו להיות נמנה לדבר מצוה
לכלכל הוצאות הכולל ערב

לרגל נישואי בתו תחי'

למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

זכות לימוד התורה דרבים יגן בעדו, להתברך לטובה בכל משאלות לבבו,
ואך טוב וחסד תמיד ירדפוהו, ותעמוד לעד צדקתו, אכי"ר.

המברכים בהוקרה ובהערכה, אסירי התודה והברכה

יואל בריא וויס
מנהל האיחוד

אלטער אשר אנטשיל אויפוויטש
מנהל הכולל ערב

האפים: ישמח משה 3, קרית יואל, בני ברק • satmar71812@gmail.com

בענין המזוזות שנעשו ע"י סטענסיל

ידוע ומפורסם בשער בת רבים, שכ"ק מרן רבינו שליט"א, זועק זעקת הסת"ם כי רבה הוא. שבעוה"ר הרבה מזוזות איכא בשוקא הפסולות מן התורה. ובפרט מה שתפסו לאחרונה שעשו מזוזות עם סטענסיל וכו'. שרבינו שליט"א היה הראשון שהתריע ברבים שהמזוזות פסולות. ובסייעתא דשמיא אחרי חקירות ובדיקות עלה בידינו לברר מציאות הדברים איך נעשו המזוזות. שלא נפל דבר ממה שאמר רבינו שליט"א. ועי"ז גם הגאון הגדול שליט"א, שהתירו מתחילה. כתב לנו במכתב "**והמזוזות שהוא כותב פסולות לחלוטין**".

וללא ספק שהסייעתא דשמיא לעלות על כל הפרטים הנ"ל, נזקף לזכותו וכוחו של המשלח כ"ק מרן רבינו שליט"א. וכפי שביטא הדברים היטב הגאון הגדול רבי יעקב מאיר שטערן שליט"א, דומ"ץ בבית דין שבט הלוי, ובעמ"ס המפורסם משנת הסופר, שכתב במכתבו, "**וניכר הכח הגדול והסייעתא דשמיא של המשלח כ"ק אדמו"ר מסאטמאר, ד' יאריך ימיו ושנותיו, שעומד על המשמר על קדושת הסת"ם שיהיו ע"פ הדין בלי פקפוק**".

וזכה רבינו שליט"א להיות בבחינת נאה דורש ונאה מקיים, שדורש ומבקש, שסת"ם לא קונים סתם, וצריכים לקנות רק מסופרים המכירים, או רק סת"ם עם חותם ההשגחה. וכמו שלענין שחיטה וכדומה צריכים השגחה, ואין סומכים על זה שהשוחט ירא שמים, ובקי בהלכותיה. משום שכל דבר שבמסחר צריכים השגחה.

קורא יקר הבט וראה! מה שליקטנו מהפוסקים, במאמר זה, במבוא הסת"ם על סעיף כ', גודל אחריות של הסופר. ומי ראוי להיות סופר. ומשם תדרשנו לטובה, לראות מה שכבר צווח הפרי מגדים, **שאחריות של הסופר חמור הרבה יותר משוחט. וצריך להיות ירא שמים מרבים.** וכן מה שהבאנו בשם בעל שבט הלוי, **שסופר שאין לו תעדה אין לו למכור, ואין לקנות ממנו סת"ם.**

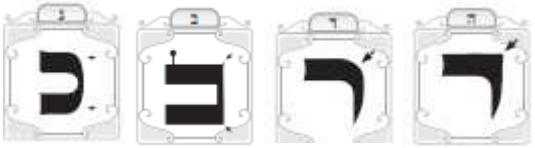
ונסיים בדברי הטור בגודל השכר למי שנזהר במצות מזוזה (יו"ד סימן רפה, ריש הלכות מזוזה) "**וכל הזהיר בה יאריכו ימיו וימי בניו, דכתיב למען ירבו ימיכם וימי בניכם. ואם אינו זהיר בה יתקצרו. דמכלל הן אתה שומע לאו וכו'. וגדולה מזה שהבית נשמר על ידה, כמו שדרשו בפסוק ה' שמרך וגו', מלך בשר ודם מבפנים ועבדיו שומרין אותו מבחוץ. ואתם ישנים על מטתכם, והקב"ה שומר אתכם מבחוץ וכו'**".

סעיף י"ז – חק תוכות

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. הדין אם נפלה טיפת דיו לתוך האות, בין שנגעה הטיפה בהאות ובין שלא נגעה. וע"י הטיפה אינה ניכרת האות, אין תקנה למחוק הטיפת דיו, ועי"ז יהיה ניכר צורת האות, משום דהוה 'חק תוכות'. מכיון שבמעשה התיקון אינו עושה מעשה בגוף האות.

ודין זה הוא אפילו אם הטיפה לחה עדיין, והאות עצמה כבר נתייבשה, פסולה. **ופשוט שאסור להורידה עם נייר וכדומה.**

והוא הדין אם טעה וכתב רי"ש בזוית (ציור ה) [שנראה כמו דל"ת], במקום בעיגול (ציור ד), או כ"ף בזוית [שנראה כמו בי"ת (ציור ב)] במקום בעיגול (ציור ג). אין תקנה למחוק הריבוע שיהיה עגול. משום דהוה כחק תוכות. אבל מותר להוסיף דיו ולעשותו עגולה. [ובתפילין ומזוזות וכבר המשיך לכתוב לא מהני, משום שלא כסדרן].

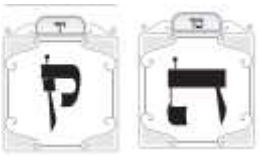
סעיף יח – חק תוכות

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. מ"ם פתוחה שנסתמה למטה במקום פתיחתה, ונעשית מ"ם סתומה (ציור יז). לא מהני לגרור מעט סמוך לרגל השמאלית, כדי לפתוח מקום הסתום, משום דהוה חק תוכות. רק צריך לגרור כל הוא"ו. ואח"כ יכתוב מחדש הוא"ו. [ובתפילין ומזוזות דבעינן לכתוב כסדרן, וכבר המשיך לכתוב אח"כ לא מהני תיקון]. אמנם אין צריך למחוק גם הכ"ף [אות מ"ם מורכב מאותיות כ"ף וא"ו (ציור א)]. מכיון שהוה שני כתיבות.

אם עשה הרי"ש בזוי"ת [במקום בעיגול] ונראית כמו אות דלי"ת (ציור ה' לעיל), פסולה. ואופן התיקון שיגרור כל האות. כיון שהוה כתיבה אחת. ושניהם נכתבו בפסול. [ובתפילין ומזוזות דבעינן לכתוב כסדרן, וכבר המשיך לכתוב אח"כ לא מהני תיקון].

נדבקו שתי אותיות זו לזו, בין קודם שסיים כתיבתן, ובין אחר שסים כתיבתן. פסול. מ"מ אם לא נשתנה צורתן מחמת שנדבקו, רשאי להפרידן, ואין בזה משום חק תוכות, ולא משום שלא כסדרן. מכיון שהאות עצמה נכתבה כסדרן. ובבאר היטב מציין לספר אבן העוזר שמחמיר באותיות הנדבקים בתחילת כתיבה, שאין להם תקנה בגרירה.

נגעה רגל ההי"א השמאלית בגגה (ציור טו), או רגל הקו"ף בגגה (ציור יד), פסולה. ולא מהני לגרור רק הנגיעה משום חק תוכות, אלא יש לגרור כל הרגל.

אות אל"ף מורכבת מכעין שני יודי"ן וא"ו באמצע. עם אחד משני היודי"ן נעשו קו ישר, ללא הראש (ציור יא). והוא הדין אחד מיוד"י השי"ן (ציור טז) והצד"י (ציור יג), והעי"ן (ציור יג) ופ"א (ציור יט), שנעשו קוים שוים, דהיינו שחסר הראשים, פסול. ואין תקנה לגרור מעט שיחזור הראש, משום חק תוכות. אלא יש לגרור כל מה שנעשה בפסול. [ובתפילין ומזוזות דבעינן לכתוב כסדרן, וכבר המשיך לכתוב אח"כ לא מהני תיקון].

סעיף יט – לשם קדושת תפילין, ולשם קדושת ה'

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. קודם שיתחיל לכתוב תפילין, יאמר בפיו 'אני כותב לשם קדושת תפילין', ומהני לכל התפילין. אבל עדיף שיאמר תחילת כל פרשה. ואם לא אמר לשם קדושת תפילין, אפילו חשב בלבו. פסול. ואם סופר אחר משלים הפרשה אינו יכול לסמוך על אמירתו של הראשון לשם קדושת תפילין. וצריך גם השני לומר לשם קדושת תפילין. ודבר זה מצוי במגיה הבא לתקן סת"ם שצריך לומר לשם קדושת תפילין.

ובכל פעם שכותב שם השם יאמר בפיו 'אני כותב לשם קדושת השם'. ובדיעבד אם חשב שכותב לשם קדושת השם סגי, מכיון שאמר בתחילה. שכותב לשם קדושת תפילין. ואפילו אם שכח לקדש שם אחת פסול. ואין שייך בזה ביטול ברוב.

סעיף כ – זהירות הסופר בכתיבה, ומי ראוי להיות סופר.

מבוא הסת"ם: בסעיף זה מבואר. צריך הסופר להיות נזהר בכתיבתו בכל אות ואות, שהרי אם טעה והוסיף אות אחת, או החסיר אות אחת, אפילו שכתב מלא במקום חסר, או כתב חסר במקום מלא, [כגון בתיבת מזוזות]. פסולות התפילין אפילו בדיעבד. ואם המשיך בכתיבתו אין להם תקנה משום שלא כסדרן. ונמצא מי שמניח תפילין אלו, מברך ברכה לבטלה, וגם שרוי בלא מצות תפילין. וכל זה מלבד איסור גזל, שמכר בממון תפילין שאינו ראוי לברכה.

לכן צריך להיות מאד ירא שמים וחרד לדבר השם המתעסק בכתיבת תפילין ותיקונן. **ויש להקפיד במינוי הסופרים, יותר מאשר במינוי השוחטים** (פמ"ג, הובא לשכה"ס סימן א סק"א). משום דבשוחט איכא לאו של נבילה. ובתפילין מבטלין עשה בכל יום. ומברכין ברכה לבטלה. ובצירוף העשה של תפילין בוודאי חמור משוחט.

כתב בלשכת הסופר (שם) "וראיתי להעתיק פה מש"כ בספר משנת חסידים (סעיף רכח) וז"ל, מתוך כתב הרב וכו', **יראה הרואה שפלות הדור שאנו בו שהוא יתום, ואין דורש ואין מבקש על דברים כאלו שהם ברומו של עולם. וכל ריק ופוחז שיודע לכתוב איזה כתב אשורי מקולקל מתלבש בטלית שאינו שלו. ומקבל סמיכה להיות סופר סת"ם. ועל ס"ת תפילין ומוזוזת מסופרים כאלו יסמכו קהל ועדה וישראל הקרובים והרחוקים, ויהיה לנו מן התימה שאנו צועקין ואין אנו נענין. מה תמיה היא זאת.** פוק חזי עובדא דרבי חזקיה ורבי ייסא (בזוה"ק פרשת אחרי דף עא) ותדון מיניה דאם על יתרון וי"ו דהוה בקרא ושוסעת שסע פרסות, דחו להני מתיא מבני מתיבתא. ואמרי להו דהוה הס"ת פסול ומשקר בשמא דמלכא. מה יעשו בס"ת הנכתב בכל החסרונות האמורים וכיו"ב וכו', **לבי דוי ואין בידי שבט מושלים לתקן. רק להודיע צערי ברבים. אולי יחנן ה' ובדורות הבאים ימצא איזה תיקון ויוכשרו דברי, עכ"ל".**

ומן הראוי למי שיש אפשרות בידו, להשגיח בכל מקום שאפשר, שלא יתמנו להיות סופרים אלא אותם שלמדו הלכות היטב, והם יראי שמים וחרד לדבר ה', והם אנשי אמת ושונאי בצע (משנה ברורה ס"ק קג).

והדבר ידוע כי סופר שלא בקי היטב בהלכות סת"ם, כמעט ודאי הדבר שיכשל בכמה דברים הפוסלים הכתיבה אפילו בדיעבד. ופעמים רבות שאין הקונה או המגיה יכולים להבחין שפרשיות אלו פסולות אפילו בדיעבד. כגון שנכתבו שלא לשמה, או שהאזכרות נכתבו בלא שקידשם הסופר תחילה, או שהיה פסול של חק תוכות, שלא כסדרן. ועוד.

כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סימן ט) **"אסור לסופר שיכתוב לאחרים אם לא הוסמך ע"י רב מובהק בהלכה זו, או ביד"צ. ואסור לסוחר ומוכר להפיץ תו"מ וס"ת אם לא נתברר בוודאות שדברי קדושה אלה נכתבו ע"י סופר כזה. וכן ההג"ה היה ע"י מגיה המוסמך כהלכה כנ"ל".**

ומאידך גיסא, סופר שהוא בקי במלאכתו היטב, והלכות כתיבת סת"ם שגורות על פיו, וכתיבתו נאה ומסודרת, שכרו כפול מאת ה' וניצול מדינה של גיהנם (משנה ברורה ס"ק קג).

טוב שיטבול הסופר במקוה טהרה קודם שיתחיל לכתוב (לשכה"ס סימן א סק"א). וישמור תמיד פיו ולשונו מכל אלה וקללה. ותהיה לשונו נקיה (לדוד אמת).

ט' כסלו

הגה"ק רבי דובער מליובאוויטש
[האדמו"ר האמצעי] זי"ע

ואלה תולדות

הגה"ק רבי דובער מליובאוויטש זי"ע נולד ביום ט' כסלו שנת תקל"ד לאביו הגה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע בעל התניא, ונקרא ע"ש המגיד הק' ממעזריטש זי"ע.

בשעת שהיו צריכים מטעם הממשלה להוסיף לכל אחד שם משפחה, אז קרא עצמו הרה"ק ר' דובער בשם "שניאורסון", דהיינו "שניאור–זאן (בנו של שניאור, הוא הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי הבעל התניא זי"ע).

עם הסתלקות אביו מילא הוא את מקומו באדמורו"ת, ביום ט' אלול שנת תקפ"ח כשנתמלאו לו נ"ד שנה מיום ליום השיב את נשמתו ליוצרו ומנו"כ בניעזין.

בשנת תרנ"ד גילו פרופסרים גיד חדש במוח שיש לו קשר לכח הזכרון ולכח ההעמקה של האדם, כשסיפרו זאת להמהרש"ב זי"ע נכנס לחדרו והוציא ספר קטן כתב יד האדמו"ר האמצעי, בו כתוב בשבע שורות אודות גיד זה, ומסביר שם שקיים במוח האדם גיד מיוחד מלא אדים המתנענע אנה ואנה, כשמתנענע לעבר החכמה והבינה זה עוזר לכח הזכרון וכשמתנענע לעבר מוח החכמה והבינה זה עוזר לכח ההעמקה, זהו הסיבה למה שאנו רואים למה שאנו רואים שאדם כשרוצה להזיכר באיזה דבר הוא מגביה את ראשו, וכשרוצה להתעמק הוא מוריד את ראשו, עכדה"ק, וכאשר העירו החסידים ואמרו: הרי שהאדמו"ר האמצעי היה פרופסור גדול, ענה הרה"ק ואמר: הוא ידע זאת מכיון שלמעלה באדם העליון קיים גיד זה ובמילא ידע שגם באדם למטה זה בוודאי קיים.

בקיץ תקפ"ז נסע להשתטח על אוהל אביו הק' אדמו"ר הזקן הבעל התניא זי"ע, בכל הדרך הי' שורה עליו רוגז ודינים, ולא דרש דברי חסידות כלל, ולא רצה שיתקבצו אליו החסידים, וכשה' רוצה לכתוב דברי חסידות היו מזדמנות לו מניעות שונות, כמה פעמים נפל העט מידיו, וזה הי' סימן לתוקף הדינים, והי' אמר שהוא מתיירא משנת תקפ"ח שמרומזת עליה גזירות ר"ל, פ"א אמר אאמו"ר נ"ע הי' בן נ"ד שנה כשנלקח לבית האסורים בפעטעבורג בפעם השניה, ונתנו לו מן השמים ב' ברירות או יסורים, או הסתלקות, ובירר יסורים, וכפי הנראה את האופן השני הניח לי, אח"כ בא להאדין לימים הנוראים בשנת תקפ"ח ונתקבצו לשם הרבה חסידים מכל הסביבות, ודרש הרבה בבהמ"ד שלפני קבר אביו, פ"א הלך להשתטח ושהה הרבה זמן ואח"כ יצא בשמחה רבה ופניו קרן אור שמחה ואמר: פעלתי מאאמו"ר שיפטרוני מהרבנות, החסידים חשבו שכוונתו הוא שיסע לארץ ישראל, כי השתוקק לזה כל הימים, אמרו לו: רבינו על מי יטוש את הצאן, השיב להם הלא עמכם

לוח ההילולא

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים
של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

ימי ההילולא

ט' כסלו

- **רבי דובער ב"ר שניאור זלמן מליובאוויטש** (מיטעלער רבי) **תקפ"ח**
- **רבי משה מסלאוויטא שפירא ב"ר פנחס מקארין - תקצ"ח**
- **רבי משה סופר** (זקנו של החתם סופר)

י' כסלו

- **רבי לייב מוכיח** (האשכנזי) **ב"ר מרדכי - תק"ג**
- **רבי משה מרדכי עפשטיין ר"מ סלאבאדקא,** (לבוש מרדכי) **- תרצ"ד**

י"א כסלו

- **רבי יואל צבי ב"ר שמעון ראטה אב"ד חוסט** (שו"ת בית היוצר) **-**

י"ב כסלו

- **רבי שלמה ב"ר יחיאל לוריא,** (מהרש"ל) **- של"ד**
- **רבי יצחק לומפרנטי ב"ר שמואל** (פחד יצחק) **- תקי"ז**
- **רבי אברהם דוב מאווריטש ב"ר דוד** (בת עין) **- תר"א**

י"ג כסלו

- **רבי ישראל ממודזי"ץ ב"ר שמואל אלי' מזוואלין – תרפ"א**
- **רבי ישראל מטשארטקוב ב"ר דוד משה – תרצ"ד**

י"ד כסלו

- **רבי מנחם נחום משטעפינעשט ב"ר ישראל מרוזין – תרכ"ט**
- **רבי יעקב משה טורנהיים מוואלברוז ב"ר ישכר בעריש** (עבודת יששכר) **– תרע"ח**

ט"ו כסלו

- **רבי דוד מסקווירא ב"ר יצחק - תר"פ**

חתני מנחם מענדל (הוא בעל "צמח צדק" זי"ע שהי' חתנו וגם נכד של בעל ה"תניא" כי הי' בן בתו של בעל ה"תניא" זי"ע) הוא יהי' לכם לרועה נאמן, אח"כ נסע משם דרך עיר בניעזין, ושם נחלה מאד, ונפטר ביום ט' כסלו תקפ"ח לפ"ק.

י"ב כסלו

הגה"ק רבינו שלמה לוריא
[המהרש"ל] זי"ע

ואלה תולדות

נולד בבריסק דליטא (וי"א בפוזנא שבאשכנז) בערך שנת ע"ר לאביו הגאון ר' יחיאל אב"ד סלוצק שבליטא, מגזע רש"י (עיין יש"ש יבמות פ"ד סי' ל"ג וז"ל: ועל רש"י יחוס בית אבי סמכתי וכו') שיצא מהתנא הק' ר' יוחנן הסנדלר דור ד' של ר' גמליאל הזקן ולמעלה בקודש עד דוד המלך ע"ה, ולאמו הצדקנית בת הגה"ק ר' יצחק קלויבער זצ"ל מפונזא שבאשכנז, עיין בספר "שלמי חגיגה" להר"י אלגאזי (דף ר"ד), שהישמעלים הרגו נער בכדי להעליל על היהודים, ורבי קלונימוס התפלל לה' ופתח הנער המת את פיו, וסיפר מי הרגו, כשהי' עוד ילד קטן נתייתם מאביו, ועבר לפוזנא אצל זקנו רבי יצחק, ועל ברכי זקנו זה נתגדל בילדותו, המהרש"ל העריץ מאד זקינו, עיין בשו"ת מהרש"ל סי' יב וז"ל: כאשר גדלתי בעיר בית אבותי על ברכי זקני והורגלתי על זרועותיו, הוא ה"ה הטהור החסיד ועניו, ירא אלוקים, פרקו נאה, איש השלום, מהר"ר יצחק קלוייב"ר ז"ל, והוא הי' זקן מופלג מתושבי עירו... הכל עשו על פיו, בין דבר קטן ובין דבר גדול, עכ"ל, ולפרקים מגודל הערצתו אף חתם עצמו ע"ש זקינו "שלמה בן מהר"ר יחיאל לוריא ז"ל ה"ה הנקרא שלמה ר' יצחק", בשנת רצ"ה פרצה דלקה בבית זקינו אז חזר לעיר מולדתו בריסק, ומשם גלה למקום תורה ועבר לעיר אוסטראה אל הישיבה הגדולה דשם שהי' תחת דגלו של הגאון ר' קלונימוס קלמן האברקשטן זצ"ל גאון מפליטי אשכנז, והי' נחשב מתלמידיו של הגאון בעל תרומת הדשן זצ"ל (עיין בשו"ת מהרש"ל סימן צ"ח וז"ל: עוד אומר לך שקבלתי מחמי הגדול מהר"ר קלונימוס ז"ל שקבל מהחסיד הגדול מהר"ר דניאל ז"ל שהי' תלמיד מובהק ושימש מהר"ר איסרל בעל תרומת הדשן ז"ל) ורבו זה שם עיניו עליו ולקחו לחתן לבתו, מרבו זה למד המהרש"ל הרבה תורה, ואף מביאו בספריו. חיש מהר נתפרסם שמו של המהרש"ל לגאון הגאונים, והי' נחשב בין גדולי הגאונים שבאותו הדור שהי' דור דעה שמפיהם אנו חיים עד היום הזה.

נשיאותו

בשנת ש' עבר רבו וחותנו הגאון ר' קלונימוס זצ"ל לכהן כרב בעיר בריסק, אז נתמנה המהרש"ל למלאות מקום חותנו לכהן כאב"ד ור"מ אוסטרהא, ובהעלות חותנו לעת זקנתו לארץ הקודש והתיישב בירושלים וכיהן שם כרבם של האשכנזים, ושם מנוח"כ, אז נתמנה המהרש"ל למלאות מקומו חותנו בעיר בריסק, זמן קצר הי' שם, ואחר כמה שנים נתקבל לכהן פאר לאב"ד ור"מ בלובלין למלאות מקום הגאון ר' שלום שכנא מלובלין, מתחלה הי' ראש הישיבה בישיבתו של ר' שכנא, אבל אח"כ יסד ישיבה לעצמו, הלא היא הישיבה הגדולה והמפורסמת שהעמידה אלפי תלמידים, גאונים וגדולים, ומהם הגאון בעל שו"ת "משאת בנימין", הגאון בעל "מטה משה", הגאון בעל "עוללות אפרים", הגאון חיים אחי המהר"ל מפראג, הגאון יהושע ולק הכהן כ"ץ בעל הסמ"ע ו"דרישה ופרישה" ביאורים על הטור, הגה"ק ר' אליהו בעל שם, הגה"ק השל"ה הק', הגאון בעל "חכמת מנוח", זי"ע, תלמידיו העריצו אותו מאד והפליגו מאד בשבח רבם, עיין מה שכותב הגה"ק ר' אליהו בעל שם בהקדמת ספרו של המהרש"ל "עטרת שלמה" על "שערי דורא", וז"ל: ומי שלא בא בסודו לא ראה הודו, ולא הגיע עד תכונתו וחכמתו ותבונתו, ומי שלא ראהו לא ראה מאורות התלמוד... ובאמת אם יתן איש את כל הון ביתו באהבת הספר לא יאמר עליו כי הוא כשוטה המאבד מעותיו..., ועיין בהקדמה לסמ"ע, (חו"מ), וז"ל: למדתי אצל שארי רמ"א ואחריו נכנסתי לפני ולפנים אל היכל קדשו של מהרש"ל.

תורה מן השמים

המהרש"ל נתפרסם לגאון אדיר וכל בני דורו העריצו אותו מאד, עיין בספר צמח דוד של הגאון ר' דוד גאנז זצ"ל תלמיד המובהק של הרמ"א זי"ע , שכותב על המהרש"ל בהערצה גדולה וז"ל: גאון גדול ומפורסם מאור הגדול נזר ישראל מופת הזמן לאורו ילכו בני עמנו... ושמו יצא בכל העולם, העמיד תלמידים הרבה...., וז"ל הרמ"א בתשובותיו (סימן ז') אשר ליה שבילי דשמיא כשבילי דארעא נהירא, וכמה פעמים כתב המהרש"ל בעצמו "כל זאת כתבתי כאשר הראוני מן השמים", עיין בשם הגדולים להחיד"א (ערך ש' סי' מו) וז"ל: נס נעשה לו בלילה אחד שלא הי' לו להדליק כי אם נר קטן לשיעור שעה, והי' לומד ומשכיה שמעתתא כמה שעות ונר"ו יאיר משיך נהוריה עידן ועידנין, והוא הדבר יטמון ברמ"ז בהקדמת ים של שלמה שהראו לו מן השמים בנר מצוה, עכ"ל, וז"ל בהקדמה בים של שלמה, וגם פעם אחד בא לידי על ידי נר מצוה ותורה אור כאילו הראוני מן השמים, ונתנו לי הורמנא ואמיץ כח ממלאכת הרקיע ופתחו לי שערי אורה לומר עסוק בתורה.

גדול כשמאי ענוותן כהלל

זה לשונו של רבינו הרמ"א בתשובה אל המהרש"ל

(שו"ת הרמ"א סימן ה') אשרי לדור ששרוי בתוכו לאות ולמופת כיקותיאל, "גדול כשמאי ענוותן כהלל", כל עוף הפורח עליו בשעה שעוסק בתורה מיד נשרף כיונתן בן עוזיאל..., עכ"ל, ממש זה הי' המהרש"ל מצד אחד ענוותן כהלל רך כקנה ולבו נשבר בקרבו, עיין בשם הגדולים (מערכת ספרים, ערך ראשית חכמה) ששמע מרב אחד שקבל דהגאון מהרש"ל בשבתו על כסא ההוראה לרב ואב"ד צוה למוכיח אחד שיבא בכל יום שעה אחת ויוכיחנו ויזהירנו כאלו הוא אחד מהמון, כי כך רצונו והרשות נתונה לו, ובעת בא המוכיח תיכף מהרש"ל מתעטף ויושב לשמוע תוכחות מוסר ביראה ורעדה לפני ה', אשריו ואשרי חלקו ואשרי העם שככה לו רב חסיד וקדוש זי"ע, עכ"ל, אבל מצד שני בעת הצורך הי' גדול ותקיף כשמאי, ומימיו לא נשא פנים לשום אדם, אפי' על גדולי הראשונים כשראה שהם נוטים מפשט התלמוד, חלק עליהם מרוב תקיפתו וגאונתו, שמדרכו הי' לפסוק הלכה לאור סוגיות התלמוד, ואם ראה שהם נוטים מפשט התלמוד חלק עליהם, וז"ל בהקדמה לספרו "ים של שלמה": ברוך המקום ברוב חסדו ירדתי לעומקה של הלכה והייתי יושב מתון בכל דין ודין קודם שחתמתיו וחקקתיהו בספר... האמונה באמונת שמים שהוכחתי כמה פעמים בפרט מן הפוסקים האחרונים שטעו בכמה מקומות מן התלמוד כאחד מן התלמידים הטועים בעיון הלכה, על כן שמתי פני כחלמיש לאמור עליהם... ולכן לא אאמין לשום אחד מן המחברים יותר מחבירו אף שיש הכרע גדול בין מעלותם למי שהורגל בהם בעיון רב מ"מ התלמוד הוא המכריע... בעבור כל זאת דרשתי וחקרתי היטב בז' חקירות ובז' בדיקות אחר כל מקור וחוצב ההלכה בתכלית היגיעה והעיון ובמעט השינה ברוב שיחה עם חבריי ומתלמידי יותר מכולם... ושלא הנחתי שום מחבר שלא עסקתי בעיוני קודם חיתום גזר הדין..., עיין בשו"ת נודע ביהודה (מהדורה תנינא–יו"ד סימן נג ד"ה מה שתמה) ואני תמה על מעלתו כמה הקשה על רש"ל מדברי פוסקים וגברא אגברא קא רמית ואפילו על גדולי הראשונים מצינו לרש"ל שחולק עליהם כי לבו כלב הארי. וידוע שבאותו הזמן התחיל האריז"ל לפרסם דרכו הק' והמהרש"ל ועמיתו הרמ"א הי' מתנגדים לדרך זה מתחלה, ורצה המהרש"ל ביחד עם הרמ"א לנדות את האריז"ל, והצר להאריז"ל מאד, ושלח תלמידו ר' חיים ויטאל ז"ל שיוכיח את דרכו שהיא לאמתו של תורה, ורח"ו בא להמהרש"ל בקפיצת הדרך, והראה כמה דברים נפלאים להמהרש"ל, עד שלמסקנא אמר המהרש"ל מעתה אני מודה שדרכיכם הוא דרך רצוי להשי"ת, אבל אני אלך לי בדרכי שהורגלתי בו.

כח תורתו

ע"י כח תורתו הגדולה זכה לעשות דברים נוראים ונפלאים, מסופר על תלמיד אחד של המהרש"ל שלא הי' לו בנים רח"ל, לימים נפטרה לעולמה אשתו, ואחר פטירתה ראו על התלמיד עצבות גדולה והלך כל היום עטוף במרה שחורה, שאל אותו רבו המהרש"ל לפשר הדבר, ענה התלמיד שלפני פטירתה של אשתו, נתן לה תקיעת כף שלא ישא אשה אחרת לעולם, ועתה מתחרט ומצטער על כך מאחר שהוא עדיין צעיר לימים ואין לו עוד בנים, התיר לו המהרש"ל את התקיעת כף, והורה לו לינשא שנית, והתלמיד התחיל לעסוק בשידוכים, לא עברו כמה ימים והתלמיד נפטר לבית עולמו, כל העיר לובלין הי' כמרקחת על פטירת האברך הצעיר לימים, המהרש"ל קרא לאנשי חברה קדישא והורה להם לעסוק בטהרה ולהתנהג כרגיל, וביקש מהם שיודיעו לו כשיהיו מוכנים להניחו בקבר, וכך הוה לפני הנחתו לקבר הופיע המהרש"ל בבית החיים, ולקח פתקא וכתב עליו: "שלום לכם פמליא של מעלה... איך יתכן, (שמת) הלא עשה דוחה לא תעשה שבתורה" וחתם שמו בהפתקא, והניח את הפתקא בידו של התלמיד, וציוה לכולם להתרחק מן הקבר, כעבור כמה דקות יצא האברך מן הקבר כאילו לא קרה כלום, אח"כ אמר המהרש"ל כי כח תורתו החייתו, ולא כוחו.

ובא השמש

ביום י"ב כסלו שנת ה'של"ד עלתה נשמתו השמימה בעיר לובלין ומנו"כ שם בבית החיים הישן, וזה אשר נחרט על מצבת קבורתו: פה מונח אביר האבירים, מלך על כל חכמי המורים, סיני ועוקר הרים, מאור גדול שהאיר לישראל לדור דורים, בספרו ים של שלמה ושאר ביאורים, שמו נודע בסוף העולם בכל שערים, הרביץ תורה והרבה תלמידים רבים, הרבה תלמידים בכל העולם, צדיק וחסיד בכל מעשיו ההדורים, הרב הגאון הגדול מופת הדור מו"ה שלמה בהרב הגאון מו"ה יחיאל לוריא זצלה"ה, נתבקש לישיבה של מעלה לדת ולהלכה יום י"ב כסליו שנת נפלה עטרת ראשינו ו'כ'ב'ה' מ'נ'ו'ר'ה' הטהורה, והפרט הוא ש'ל'ד' לפ"ק תנצב"ה.

מורשתו הרוחנית

מורשת הרוחנית גדולה השאיר לנו המהרש"ל מהם אשר נדפסו ומהם אשר המה נשארו בכתובים, ואלו הספרים הידועים אשר נשאר לנו.

א) "חכמת שלמה" הגהותיו על התלמוד הנדפס סביב המהרש"א, עיין בשה"ג להחיד"א (מערכת ספרים, ערך חכמת שלמה) וז"ל: ושמעתי מחכמי דורינו שקבלו מרבותיהם דמהרש"ל יש בו עומק גדול, והשגות מהרש"א עליו על הרוב אינן השגות אם יעמיק המעיין בדברי המהרש"ל, ב) "ים של שלמה" חידושים על ש"ס, עיין מה שכתב ר' דוד גאנז זצ"ל בספרו הנ"ל: והפליג על אנשי רוח וחיבר חיבורו הגדול על כל שיטות הש"ס אשר אין ערוך לגודלו ולעומקו ולחריפותו וקרא אותו "ים של שלמה". ג) שו"ת מהרש"ל, ד) "יריעות שלמה" פירושים על רש"י ועל הרא"ם עה"ת, ה) "עמודי שלמה" ביאור על הסמ"ג, ו) "עטרת שלמה" ביאור על "שערי דורא".

י"ב כסלו

הגה"ק רבי אברהם דוב מאוורוטש
[בת עין] זי"ע

מתולדותיו

נולד בשנת תקנ"ה לאביו הגאון ר' דוד אויערבוך זצ"ל שהי' מגיד מישרים דעיר חמעלניק, הנודע לאיש קדוש ובעל מדריגה, ואצל אביו זה נתגדל, ועלה ונתעלה במעלות רמות בתורה ויראה, ויצא שמו כחריף ומפולפל וגם נתוודע בצדקתו ותהלוכותיו הקדושים, וסיפר הוא בעצמו שפ"א כשהי' בן ח' שנים למד פעם בהתמדה כל ליל שישי זקנתו בראותה גודל יגיעתו הכינה עבורו תבשיל משובח, כדי שישביע נפשו לאחר לילה של יגיעה עצומה, כשהגיע לביתו וראה את התבשיל אמר א"כ הי' כל יגיעי בשביל איזה מאכל, נעץ שיניו בבשרו ודם רב החל לזוב כדי לא להנות מן המאכל, בהגיעו לפרקו נשא את בת הגה"צ רבי נתן נטע זצ"ל רב ואב"ד בעיר אוורוטש – ידיד נפשם של הרה"ק המאור עינים זי"ע והרה"ק הבעל התניא זי"ע.

בצל רבותיו

רבו מובהק הי' ר' נחום מטשערנאביל זי"ע הרה"ק בעל "מאור עינים" שאליו שלחו אביו עוד בימי צעירותו, ועוד יותר נתקשר אל הרה"ק מטשערנאביל בהיותו בבית חותנו שהי' קשור בקשרי ידידות עם הרה"ק מטשערנאביל ממש כבחינת אהבת דוד ויונתן, ובכל עת מצוא הזכיר שמו בסלודין, וגם הי' אצל הרה"ק רבי ר' זושא מאניפאלי זי"ע, ואצל הרה"ק בעל דגל מחנה אפרים זי"ע, והרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע, כמו"כ קיבל הרבה מהרה"ק מבארדיטשוב זי"ע אבל רצה לומר שהוא תלמידו של הרה"ק מבארדיטשוב משום שתלמידיו לא האריכו ימים, שידוע הי' שהי' לו ניצוץ קדוש מהתנא הקדוש ר' עקיבא שתלמידיו מתו בקיצור ימים.

לאחר הסתלקותו של רבו הרה"ק מטשערנאביל זי"ע נתקשר עם בנו ה"ה הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע, ממש לא זזה ידו מתוך ידו, וקשרי ידידותם רואים אנו ממה שכתוב בהקדמה לספר בת עין מה שכתב הכותב הספר בת עין ומביא שם מכתב ששלח לו רבו הבת עין וז"ל: נידן הדפסת ספרי מהודענא באם שיסכימו צדיקי הדור להדפיסו, וביחוד ה"ה ידידי הרב הצדיק המפורסם מו"ה מרדכי נ"י מ"מ דק"ק טשערנאביל, ובתנאי שיעיין היטב בכל הכתבים שלי וכו', ואז אם יסכים ויהיה רצונו להדפיסו אזי גם רצוני יהי' על הדפסת הספר, וכמים פנים אל פנים, שהרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל אמר לו שיקרא ספרו תולדות אדם, דבאדם נכלל גם שמו א'ברהם ד'יוב מ'רדכי.

על כס הרבנות

כשעוד לא הגיע לשנת העשרים כבר נקרא לכהן ברבנות על כסא אביו בחמעלניק, ובשנת תקמ"ה עם פטירת חותנו שלחו בני העיר אחריו שיבוא למ"מ חותנו באוורוטש והוא ניאות להם, שם הנהיג את עדתו ארבעים שנה, בשנת תקפ"ו הוכתר כרב בעיר זיטאמיר, ולמרות שהיתה עיר ואם בישראל וקהילה גדולה וחשובה נותר שמו כרבה של אוורוטש עד יום פטירתו. וזו היתה לו מושבו האחרונה בחוץ לארץ ומשם נסע לארץ ישראל.

תורת ארץ ישראל

מאז ומתמיד שאף לעלות לארץ ישראל, כשבקש תלמידו רבי משולם זוסמאן להדפיס ספרו "בת עין" עוד בשבתו בזיטומיר בקש ממנו לעכב את ההדפסה עד שיגיעו הכתבים לא"י וכה כותב לו "מוטב שאקח את הכתבים לארץ ישראל, כדי שיספגו את קדושתה של הארץ ויתבסמו מריחה ולאחר מכן יודפסו", ועוד כותב: "ושם הספר קראתי "בת עין" מפני שעולה כשמי אברהם דוב בער, עוד טעם מפני שהכנסתי בהכתבים קדושת ארץ ישראל, אשר "עיני ה' בה תמיד".

ויש לציין כי כאשר הובאו הכתבים לאחר הסתלקותו אל הרה"ק מרוזין זי"ע גם רוח קדשו הסכימה להדפיס אמרי ה' אמרות טהורות בהדגשת התנאי שיודפסו דווקא בארץ הקודש ת"ו ולא להדפיסם בחו"ל, ואכן לראשונה ראה הספר אור בעיה"ק ירושלים תובב"א בשנת תר"ז לפ"ק.

ויסע אברה"ם הלוך ונסוע

לפני עלייתו לארה"ק נסע אל צדיקי דורו להפרד מעמם, בעת היותו אצל הרה"ק מרוזי'ן זי"ע אמר לו בטענה על מי יעזוב את חסידיו הרבים שנתחממו לאורו, בדרכו נכנס אצל הרה"ק ר' אהרן מזיטאמיר זצ"ל בעל תולדות אהרן, ור' אהרן שכב אז חולה על ערש דוי, פנה אליו ר' אהרן ואמר לו מחלתי אנושה עד מאוד אבל אם הי' לי מים מארץ ישראל הייתי שותה אותם והיתה לי רפואה, והיות ומעלתו נוסע לארץ ישראל ועיניו ומחשבתו נתונים כבר לארץ ע"כ אבקש שיקח מלוא לוגמיו מים לפיו ויפלוט לתוך כלי ואשתה את המים ויהי' לי לרפואה, וכן עשה ונתרפא והי' כאחד אדם, והרה"ק מאוורוטש הפליאו מאוד ואמר: את רצוני זה לעלות לא"י עדיין לא גליתי לשום בריה ומליבא לפומא לא גליא אן ער ווייסט שוין.

נסיעתו היתה רצופה פלאים, באגרתו ששלח לתלמידו כותב מעט מה שעבר עליו וז"ל: כאשר קודם נסיעתי הייתי בטשערנאביל אצל המגיד רבי מרדכי לקבל ממנו ברכת פרידה, ובקשתיו שיתן לי שמירה על הים, אמר אשר ישלח לי

שמירה לאדעס, וכאשר באתי לאדעס, הלכתי להגאון המפורסם רבי יעקב הלפרין ודרשתי ממנו אולי קיבל שמירה מהמגיד מטשערנאביל בשבילי, מחמת שרבי יעקב הי' ממקורביו של המגיד, והשיב שלא קבל שום דבר ועמדתי ב' שבועות באדעס והמתנתי על השמירה ולבסוף לא הגיע, והוכרחתי לנסוע כך, וביום א' שישבתי על הספינה בא אלי עני אחד ובקש ממני נדבה וראיתי בתואר פנים שלו שהוא עני הגון, ונתתי לו נדבה ב' זהובים, ולא רצה לקבל ובקש רק רענדיל אדום והתחלתי להתנצל לפניו כאשר אני נוסע לארץ הקדושה ומעט מעות יש לי ואח"כ נעלם ממני וכן הי' ביום ב' ורציתי ליתן לו א' רובל כסף, ולא רצה ואמר רק אַ רויט רענדעל הוא רוצה וכן ביום ג', וכאשר ירדתי מהספינה העני ג"כ ירד מהספינה ואמר לי אשר אין דורש ממני מעות מחמת שהמגיד מטשערנאביל שלח אותו למענכם ולשמרכם על הים.

זקני צפת מספרים על נס קפיצת הדרך שהי' לו, בימים ההם נסיעה כעין זו נמשכה כמה חדשים, וכאן קרה נס להשתוממות כל הנוסעים ששה עשר יום בלבד ארכה הנסיעה, רב החובל קפץ ונשבע: מימי לא קרה לי כדבר הזה והוא יחס זאת לזכות הצדיק הקדוש שנסע עמם.

מרא דארעא דישראל

בשנת תק"ץ הגיע לארץ ישראל וקבע דירתו בעיר צפת, כבר בתחילת ביאתו התחיל להפיח רוח חיים בישוב היהודי בצפת, בני העיר צפת הכירו בימים הראשונים עם ביאתו את האור הגדול שהגיע אליהם, והם קבלוהו עליהם למנהיג של עדת החסידים, אולם היה נערץ ונקדש על כל החוגים והעדות וכולם חרדו למוצא פיו ועל פיו ישק כל דבר כי הכל ידעו אשר רוח ה' בקרבו ואיש אלוקי קדוש הוא.

בימים ההם הי' מצבם של יהודי צפת בכי רע, מחד גיסא הי' מצבם דחוק מאוד, הם חיו על כספי חלוקה שהגיעו מחו"ל ע"י השדרי"ם שהי' נשלחים מדי פעם אבל הקומץ לא השביע אותם ותמיד סבלו חרפת רעב, ומאידך גיסא היו בפחד מתמיד מפני שכניהם הערבים הרוצחים שהפילו פחד עליהם, ויהודי צפת חשו תיכף עם ביאתו הרוחה בלבם, הוא עודדם וחיזקם, והגביר את מסע המשולחים והטיב בכך את מצבם.

ידידות עצומה שררה בינו לבין מנהיג עדת הפרושים ה"ה תלמידו של הגר"א זי"ע הגה"צ ר' ישראל משקלוב זי"ע בעל פאת השולחן, גם הרה"ק ר' שמואל העליר זצ"ל רבה של צפת הכיר בגדלותו וקבל מרותו ונתקשר עמו בקשרי ידידות, ר' שמואל הי' בקי בחכמת הרפואה ותמיד שלח הרה"ק מאוריטש אנשים שבאו אליו לצורך רפואה אל ר' שמואל פע"א בהגיע אליו אחד החולים ששלח הרה"ק מאוריטש, סירב ר' שמואל לרפאותו, באמרו אליו שהחליט להפסיק עסקו בחכמת הרפואה, באשר שהוא מוכרח לעיין בספרי רפואה הכתובים בלשון לע"ז, ואותיות הלועזי"ת מטרידות אותו בעת עמדו בתפילה, החולה הנ"ל חזר להרה"ק מאוריטש ומסר לו החלטתו של ר' שמואל, שלח הרה"ק מאוריטש אחר ר' שמואל ובקשו שימשיך ברפואותיו בגלל שע"י כך נצמח רפואה וגם ישועה לאחב"י כיון שע"י שמרפא מפעם לפעם גם נכרים, וע"י כך נמתק קצת את שנאתם ליהודים, ושפך ר' שמואל את לבו עבור מחשבותיו המטרידות אותו, העביר הרה"ק מאוריטש את ידו על פניו ובזה סלק לגמרי את מחשבותיו.

ארץ ישראל נקנית ביסורים

ביקש הרה"ק מאוריטש לישב בשלוה אך ארץ ישראל ניקנית ביסורים ורבות רעות מצאוהו, בחודש סיון שנת תקצ"ד סבלו אחב"י מרורות מפרעות הערבים שהנפלו על העיר צפת ולקחו כל היהודים והעלו אותם להשלאס (מצודת יורפת) ובזו כל רכוש היהודים בצפת, ורצו להרוג את הבת עין, רק השי"ך נתן הרבה כסף כופר נפש שלא יהרגו אותו, והרה"ק מאוריטש ניצל אז ממש בנס, ולמרות שנותר נקי מנכסיו ואפילו כתונת לא השאירו לו השוללים, והפשיטו את היהודים ערום, ובא איש אחד הנקרא "לייבעלע דער מיליציגער" ואמר להבת עין בא וראה את אדם הראשון, וצעק עליו הבת עין ואמר לו: גם בשעה זו אתה עושה ליצנות, והשיב אדרבה רק בשעה זו צריכים להיות בשמחה ובזה יהיה ישועה, וכתבו מכתב ארוך להוואלי לעכו ושמו המכתב בתוך קנה, ולקח לייביל הנ"ל הקנה עם המכתב ונסע להוואלי, ובא הוואלי ונתן כרוז להערביים הגזלנים שכל מי שגזל רכוש יהודי יבא אליו ויתן לו מתנה, ובאו כל הגזלנים, ואסר אותם ונתן אותם בתוך פיליס (ערבות של נחושת) עם זפת ונפט בוער ונשרפו כולם, כן יאבדו כל אויביך ה'.

סיפר ר' זלמן שהי' סופרו של הבת עין שהוא הי' רגיל לעמוד בשעת התפילה מצד הרה"ק מאוריטש ובצד השני היה עומד ר' שמואל העליר רבה של צפת, ופע"א בעת קדושת כתר כאשר צעק הרה"ק "כתר יתנו לך" והרגשתי שמחר כבר יהיה חדשות, ואכן למחרת קרא לי הרה"ק לכתוב מכתב להרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל זי"ע, וכך כתב: מעת בואי לארץ ישראל זה שלש שנים התחרטתי על בואי לכאן, שלש שנים ערלים, אבל מעתה אני מצטער על השנים הקודמות שלא באתי לכאן מכבר.

בהיותו בחוץ לארץ פגש הרה"ק מאוריטש בשד"ר שבא מארץ ישראל, וביקשו הרה"ק שיספר לו משבחי ומעלות הארץ הקדושה, וסיפר לו השד"ר גודל יקר וקדושת הארץ, ומרוב התפעלות הפליג ואמר – מה אומר ומה אדבר הלא אפילו האבנים הפשוטים המושלכים בחוצות, הם כולם אבנים טובות ומרגליות, לימים כשכבר עלה הרה"ק לארץ ישראל פגש את השד"ר ואמר לו: חפשתי את האבנים הטובות ולא מצאתי, ענה לו השד"ר: מי שעיניו זכות ונקיות רואה...

ונסתגר הרה"ק בחדרו ולאחר זמן יצא בשמחה ואמר להשד"ר: "אמת, מי שעיניו נקיות זוכה ורואה...

ותרעד הארץ

במלוא שיעור קומתו נתגלה הרה"ק מאוריטש ביום חרון אף ה' הוא כ"ד טבת שנת תקצ"ז, כאשר רעשה הארץ ברעידת האדמה ועיה"ק צפת נחרבה ונהפכו ונהרסו כל הבתים וכל הבתי כנסיות, ורבים מאחב"י ניספו רח"ל, הרה"ק מאוריטש פעל אז לשקם את העיר מחורבנה ולחזק נשברי לב.

נודע ומפורסם כי בשעת רעידת האדמה בשעה שהתחיל הרעש הי' הרה"ק מאוריטש בשעת תפילת מנחה, ומתפללי בית המדרש רצו לברוח החוצה, כי כותלי בית הכנסת מעדו וכמעט שנפלו והרה"ק מאוריטש הזהיר בהם שאף אחד לא יצא החוצה, וכי כולם יתקרבו אליו, כל המתפללים הצטופפו מיד אל הרב מאוריטש חצי ביהכנ"ס נהרס, ואולם אותו החצי שבו נמצא הרה"ק מאוריטש והמתפללים, נשאר עומד וגו הכיפה נשאר עומד תלוי' כמעט באויר, זכותו הגדולה הגינה על כל אלו שהיו עמו, ועד היום ניכר הדבר בבית מדרשו, כאשר חלק מביהמ"ד נראה כבנוי מחדש ואילו החלק השני נותר עוד מאז ללא שינוי ויהי לנס.

לזכר אותו נס נחקקה בבית מדרשו מצבת אבן עליה נכתב: "מה נורא המקום הזה, בית מדרש ר' אברהם דוב האדמו"ר מאבריטש זצ"ל שחזה על הרעש הגדול על צפת תובב"א בתקצ"ז ובזכותו הגדולה ניצל חצי בית המדרש מחורבן, והאדמו"ר ותלמידו שרדו בחיים".

מפני הרעה נאסף הצדיק

בחודש כסלו שנת תר"א שררה מגיפה נוראה בתוך העיר צפת, והפילה חללים רבים רח"ל, וגם הרה"ק מאוריטש נתפס במחלה זו, והתאבק כמה ימים עם החיים, והבטיח לבני העיר, כי הוא הקרבן האחרון במגיפה הזאת ואחריו לא תהי' עוד מגיפה בעיר זו, ואכן כך הוה, עם פטירתו ביום י"ב כסלו שנת תר"א בהשיבו נשמתו הזכה ליוצרו נעצרה המגיפה.

כמה ימים לפני פטירתו שלח לקרוא את ר' שמואל העליר כדי למסור לו את כל תורתו וחכמתו שקבל מרבותיו, ובני ביתו של ר' שמואל לא הרשו לו שילך לבית הרה"ק מאוריטש שפחדו שגם הוא ידבק מהמחלה, וכל ימיו נתחרט על זה ר' שמואל על שלא הלך לקבל ממנו חכמת התורה. נטמן בביה"ח בצפת במערה אשר ספונים בו הרה"ק בעל ערבי נחל, והרה"ק ר' ארי' לייב מחאלטישיסק זי"ע.

גדולים צדיקים במיתתן

אחד מאנשי שלומו ר' משה לייב שו"ב בטבריא היה מבשל בכל ראש חודש תבשיל בשר ונוטלו אל רבו הק', ובהיותו גבור היה הולך רגלי מטבריא לצפת במשך כשש שעות, לאחר שנפטר ר' משה לייב נתראה בחלום הלילה לאחד מידידיו וסיפר מה שהיה עמו, שכשנטלוהו לבית דין של מעלה דנוהו שימסר למלאכי חבלה למשך זמן, וכשהגיע ראש חודש ביקש שרוצה לקיים מנהגו ללכת אצל רבו הק' ולא נתנו לו ללכת, וטען לפניהם שמימיו לא החסיר סעודת ראש חודש אצל רבו, ובדקו את הדבר וכשנוכחו שאכן כך הוא, הרשו לו ללכת והמלאכים עמדו בחוץ להמתין עליו, כשביקש לצאת אמר להרה"ק שהמלאכים מחכים עליו בחוץ, ואמר לו הרה"ק שישאר עמו, וכי מי ציוה עליך לצאת...

מורשתו הרוחני

הרה"ק מאוריטש לא השאיר אחריו זש"ק, אולם השאיר אחריו ברכה ספרו הק' "בת עין" שהאירה את עיניהם וליבם של ישראל, על הערצתם של גדולי ישראל לספר קדוש זה יש ללמוד מהסכמותיהם של שני האחים הקדושים הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע והרה"ק ר' יעקב ישראל מטשערקאס זי"ע על המהדורה השלישית שנדפסה בזיטאמיר בשנת תרכ"ט, וכך כותב הרה"ק מטשערנאביל: "כי יקרים וחביבים עלי מאוד מאוד תורת ודברי קודש של בעל המחבר הזה, כי נוגה למו כמראה אבן הספיר, ואור תורתו זורח, ומאיר לארץ לדרים עליה ברחמים", ומספר שאותו צדיק היה רגיל לומר תורה בשולחנו הטהור מתוך שני ספרים בלבד, הלא המה: ספה"ק "מאור עינים" לזקינו, וספה"ק "בת עין" שלא היה מש משולחנו, ומספר שפע"א הגיע שוטר לבית הרה"ק מטשערנאביל זי"ע ולקח את הספר משום שהיה מודפס בלא רשיון הצנזור, וחטף הרה"ק את הספר מידו ונתנו לאחד שברח עם זה, ולנכרי נתן כמה מטבעות לשחדו ושלחו, כמו כן מדגיש הרה"ק מטשערקאס זי"ע בהסכמתו וז"ל: "כבר נודע בשער ישראל את חיבת ספר הקדוש בת עין, מאת הרב הק' והטהור החסיד המפורסם איש אלקים מרנא ורבנא כקש"ת מו"ה ר' אברהם דוב זצוקללה"ה".

נוסף על הערצתם של הצדיקים הללו שהכירו אותו מקרוב, מפליא ביותר העובדא אודות הרה"ק בעל תפארת שלמה מראדאמסק זי"ע שציוה לתת יי"ש ומיני מגדנות וכולם שתו לחיים כמו על שמחה, בשעה שהשיג את הספר, וכשראה את תמהונם של חסידיו גילה להם: כי מחבר הספר הזה היה צדיק גדול ונורא פון די פארצייטישע יודן, ותמיד היה חשקי לנסוע אליו ולהכירו, אך מחמת מרחק המקום לא נסעתי אליו, ונפטר בלא בנים ר"ל, והוסיף: כי בנו הרה"ק ר' אברהם ישכר בער, בעל "חסד לאברהם" מראדאמסק נקרא על שמו.

בס"ד

שלמי תודה וברכה

ברגשי הודאה והערכה, נשגר כוס של ברכה, בשיר הלל ושבחה, קדם ידידינו החשוב והנכבד האי גברא יקירא,
נודע לעוז לתהילה ולתפארה, מריחוק מקום מצודתו פרוסה לעמוד בעזרתינו, לבו ער וחם למען כל קדשינו
אהוב וחביב על כל אנשי שלומינו, ידיו רב לו בהרמת קרנינו, ועתה הוזיל זהב מכיסו למען כוללינו

ה"ה ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר פינחס משה לאנדא הי"ו

הכם לב יקח מצוות כאשר אזר כגיבור חלציו להיות נמנה לדבר מצוה
לכלכל הוצאות הכולל ערב

בתמיכה הגונה ונדיבה

לרגל בואו בשערי עירינו

זכות לימוד התורה דרבים יגן בעדו, להתברך לטובה בכל משאלות לבבו,
ואך טוב וחסד תמיד ירדפוהו, ותעמוד לעד צדקתו, אכי"ר.

המברכים בהוקרה ובהערכה, אסירי התודה והברכה

יואל בריא ווייס
מנהל האיחוד

אלטער אשר אנטשיל אויפוויטש
מנהל הכולל ערב

האפים: ישמח משה 3, קרית יואל, בני ברק • satmar71812@gmail.com

לילות החורף | הכנה לחנוכה

לקט מפרי קודש פי צדיק וקדושי עליון בעניני קדושת הימים וסגולתן

החדשים של ימי החורף מאירים יותר בצירופם בשמי מעלה, והוא ע"ז שבלילות הארוכות שבהן, ישראל עוסקין בתורה בלילה ובאשמורת הבוקר. (הרה"ק מרימינוב זי"ע)

◆◆◆

הגה"ק הרבי ר' מנחם מענדל מרימינוב זי"ע היה מכנה את לילות הקיץ בשם "כשר'ע לעכט" (נרות כשרים), משום שכדי להיות ער בלילי חורף היו מדליקים נרות הנעשים מחלב, שהם טריפה, אבל בקיץ הימים ארוכים וא"צ לנרות, ע"כ קראו את אור היום בשם "נרות כשרים". (י"ג אורות)

◆◆◆

אמר הרה"ק רבי הירש מזידיטשוב בעל ה"עטרת צבי" זי"ע, שלילות החורף יש להם קדושת חול המועד, וכאשר האדם עוסק בתורה בלילות החורף הארוכים זוכה להרגיש בהם קדושת חול המועד. (הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע)

◆◆◆

אמר הגה"ק מהר"ש מקאמינקא זי"ע: לאחר סוכות בבוא החורף הגדול, כשנזכרים ומתבוננים שעתה הולך ומתקרב חורף ארוך כזה, ואנו נמצאים בתוקף חשכת הגלות, ואין לנו ימים קדושים ונעלים שנוכל להתחזק בהם ולהתחמם לאורם עד ימי הפסח, אזי רעדה תאחזנו שלא נפול חלילה ברשת העצבות ומכמורת היאוש רח"ל, וצריך רחמים מרובים לעבור ימים אלו בשלום, לכן ריחם עלינו בעל הרחמים והדליק לנו באמצע החורף נר קטן (הכוונה על נרות חנוכה) המזהיר לכאן ולכאן, ומאיר לנו את הדרך בימים הקודמים לו ובחצי החורף אשר לאחריו, ונותן לנו כח ותעצומות להחזיק מעמד עד ימי החג. (אוהב שלום)

◆◆◆

כבר במוצאי שמחת תורה היה הרה"ק מצאנז זי"ע מעיין בסידור של משנת חסידים מעניני חנוכה. (דרכי חיים)

◆◆◆

הרה"ח ר' משה'לי קאנער ז"ל היה חסיד צאנז והיה חתן אחותו של הרה"ק ר' מנחם מענדל מוויזניץ זי"ע בעל צמח צדיק ובמשפחתו רצו שיסע גם פעם לוויזניץ אל דודו אלא דלא יצא לו זמן מתי לנסוע לשם כי תמיד היה נמצא בצאנז, ובפרט בימים טובים, וכן כמעט רוב השנה ישב בצאנז, פעם אחת יצא לו איזה הזדמנות ליסע ונסע לוויזניץ והרה"ק שאל אותו על צאנז, מה יש לו לספר מצאנז, אבל הוא לא השיב כלום, ואמר ר"מ קאנער, שבדרך כלל אפילו על שבת אחד בצאנז הוא היה יכול לספר לילות שלמים, אך כאן ששאל אותו בכללות מה יש לו לספר מצאנז לא ידע ממה להתחיל לספר לו, ורק כשאמר לו אחר כך ממה לספר לו אז מיד סיפר לו כדלהלן, ושאל אותו הרה"ק היכן היית בראש השנה, ואמר בצאנז, יום הכיפורים – בצאנז, רוב השנה – בצאנז, ואמר לו הרה"ק א"כ תספר לי על חנוכה, וסיפר לו ר' משה שאצל מרן הק' מצאנז זי"ע מיד ממוצאי סוכות היה מתחיל להתכונן לחנוכה, והיה מדבר על חנוכה, ולומד את כל הגמרות וההלכות וספרי קדמונים וקבלה וספרי חסידות על חנוכה, וכשהגיע להדלקת הנרות לאחר שדיבר כל כך מחנוכה ועשה כל כך הרבה הכנות על חנוכה היה יושב שש שעות ליד הנרות, כל סיפר להרה"ק ר' מנחם מענדל מוויזניץ זי"ע ואמר לו הרה"ק אתה חושב שכזה רבי כמו שאתה ראית לא היה עוד, הנה אצל חותני הרה"ק מרוזין זי"ע היה המנהג שכל יום היו צריכים לספר לו סיפור על הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע ויום אחד סיפר לו אחד סיפור מהרה"ק מבארדיטשוב בדיוק כמו שאתה מספר על הרה"ק מצאנז, שגם הוא למד והכין את עצמו כל כך על חנוכה, רק הבדל אחד יש שהרה"ק מבארדיטשוב ישב שישב שבע שעות ליד הנרות, שעה יותר מהרה"ק מצאנז (דברי תורה)

◆◆◆

בשלושים יום שקודם לחנוכה היה בעל אמרי יוסף זי"ע מפריש בכל יום איזה סכום לחלק בחנוכה. (חקל יצחק)

◆◆◆

כפי שהאדם עושה הכנה מקודם חנוכה לקבל הקדושה המתגלה עתה כה, וכפיהו יהיה השראת השכינה הקדושה עליו, וזהו חנ"ו כ"ה שחניית והשראת השכינה הקדושה שנקראת כה, יהיה לערך ההכנה של האדם וכה תהיה השראת השכינה עליו אם מעט ואם הרבה. (באר משה)

◆◆◆

אנו אומרים וקבעו שמונת ימי חנוכה, כי מבואר בשם האר"י ז"ל כי בכל שנה האור בא מבחינת הוד ע"י נצח, ובחנוכה בא האור מהוד בעצמותה, ולא ע"י נצח, הכוונה כי נצח רמז על ניצוח היצה"ר, ומזה בא האור מהוד, ובחנוכה בא האור מהוד בעצם, והנה הקדושה משבת הטא בקביעות כמו שאמרו חז"ל שבת קביעא וקיימא, אבל שלש רגלים הוא כפי הקדושה מישראל, ולכך אנו אומרים ביו"ט מקדש ישראל והזמנים כי קדושת הזמנים הוא כפי ההכנה והקדושה מבני ישראל, ובחנוכה אנו אומרים וקבעו שמונת ימי חנוכה שהוא בקביעות אפילו אם אין האדם מכין עצמו כפי אשר צריך להכין עצמו לאור הקדוש הזה. (חסד לאברהם)

נלקט מספר "מקראי קודש- לשבת" אוצר נפלא על עניני שבת

מאכלי הסעודה (א)

◇ מרק ◇ לאקשין ◇ קטניות ◇ בשר ◇ כריין ◇

מרק

סעודה בלי מרק אינה סעודה

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, כל סעודה שאין בה שריף (תבשיל לח שיש בו מרק, רש"י) אינה סעודה.

(ברכות מד.)

בשם 'יוחך' מרומז שם בר"ת

הצדיקים היו קוראין למרק בשעת אכילתן "יאה"ך", וכוונתם לשם יוה"ך ס"ת כ'י מלאכי'ו יצו'ה ל'ך.

(מנהגי מהריי"ץ, סוליצא - עמוד סב)

כל המענג את השבת דייקא מקיים מצות עשה, ועיקר עונג לב טוב ולב שמח והרחבת הדעת מקדושת שבת נרגש לכל בר ישראל, ובמה מענגו כל מקום לפי מנהגו, וכל אדם לפי ענוגו ושמחתו, ויש להרבות בליל שבת בתבשילים מוטעמים בריח טוב כל אחד לפי יכלתו. אם הוא ביכלתו יעשה עשר מיני תבשילים בליל שבת לכבוד הכלה הכלולה מעשר, ולפחות לא יפחות משני תבשילים, תבשיל אחד יותר מימי החול, דהיינו יאך [מרק], עם בשר, ותבשיל צימעס.

(שלחן הטהור, קאמארנא - סימן רמב סק"ב)

אדמו"ר ה'ברכת אברהם' זי"ע אמר שיש לו בקבלה מהרה"ק מלעכוויטש זי"ע, שהנותן ה' התיכות חלה במרק בליל ש"ק, לא יחוש בראשו כל אותו השבוע.

(מירא דכיא – מע' שבת עמוד קצ)

לאקשין

מאכל לאקשן מורה על אחדות

לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום (עוקצין ג, יב). בשם רבי שמעריל [וואהרזיווקער] ז"ל, למשל כלי שמחזיק יין צריך שיהיו כל הדפנות שוין ואז מחזיק היין, משא"כ כשאחד גבוה מחברו היין יוצא, כך בישראל שוין ואין א' גבוה מהשני אז מחזיק ברכה. לכך לא נתנה תורה אלא בשבת (עיין שבת פו:) כי שבת היא רשות היחיד, והיו יכולין לבוא לאחדות לקבל התורה. ולכך אוכלין "לאקשין" בשבת שרומזין לאחדות שמסתבכין זה בזה.

(אמרי פנחס - שער טהרת המידות אות לו)

עם הבעבליך והלאקשן נשלם שם הוי"ה

מספרים על מרן הדברי חיים זי"ע, שפעם אחת לא היו לו בעבליך בתוך הרוטב בליל שבת קודש, והקשה הדברי חיים הלא בעביל הוא כעין יו"ד, ולאקשן הוא כעין וי"ו, והקערה והרוטב ב' הה"ן. והוכרחו להביא לפניו בעבליך מהשכנים.

(זמירות דברי יואל - ח"א עמוד צד בהערה אות ג)

נגד וא"ו ונגד יו"ד

בצאנז היו אוכלין בליל שבת את המרק עם לאקשין ארוכין כנגד ו' מהשם הוי', ובתוכו פולין 'באבלעך', כנגד אות י', ובשינאווא אכלו פלעצעליך 'פערפליך לאקשין' כנגד הי' והפולין הארוכין כנגד הו'.

(י"ג אורות - ח"א עמוד שפ)

הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע אמר לר' יושע פליישמאן, שצריך לאכול בכל ליל שב"ק "לאקשען" שחוט של חסד משוך עליו.

(קונטרס חמדת ימים - עמוד נב)

שמעתי מאאמו"ר הה"ק [ממעליין] זצ"ל בשם החוזה מלובלין זי"ע שאמר שאוכלין מיני קטניות אצל המרק, לפי שהם כתמונת יו"ד, וגם לאקשין לפי שהם כתמונת וי"ו.

(קדושת נפתלי, מעלין - עמוד רמו)

הי' מביאים לפניו הרוטב עם לאקשי"ן בתוכם, ואמר לי פעם שכך מנהג ישראל שבליל שב"ק אוכלים רוטב עם לאקשי"ן, שמורה על ביטול הדינים, נוטריקון לא קשין.

(השבת נועם הנשמות, סקולען - עמוד עד)

פעם בליל שבת שובה אמר הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט זצ"ל בשם אביו הרה"ק מצאנז זצ"ל, הטעם שאוכלים בליל שבת מאכל לאקשי"ן, שזה משפיע חוט של חסד על כל השבוע (הלאקשען נראים כמו חוטים), ובסעודת יום שבת אמר בשם אביו, ששוקלים את אכילת הפשטידא (קוגעל) בין הזכיות. בדרך כלל לא היה אצל הרה"ק ר' שלום אליעזר הרבה קוגעל, והיה מחלק חתיכות קטנות, אבל אז חילק חתיכות גדולות.

(שיח זקנים - ח"ט עמוד רה)

קטניות

אכילת קטניות

בסימן קלא סקי"ד הביא המג"א בשם המהרי"ל דמנהג בני אוסטרייך אין נוהגין לאכול קטניות ביום שאין נופלין על פניהם, לפי שדומה לאבילות המתגלגל ע"כ. ורובא דעלמא נוהגין לאכול בשבת קטניות שקורין ערבים"ן לקינוח וכו'. אך ראיתי אח"כ בכה"ג מהוד"ב שכ' שנוהגין לאכול בשבת בשחרית בצים מבושלים בקליפיהם שמטמינין אותם בתנור, והטעם מפני אבלו של משה רבינו ע"ה שמת בשבת. וכן ראיתי לקצת אנשים שעושים כן,אבל הייתי סבור שעושים כן מפני עונג שבת וכו'.

(תוספת שבת – סי' רצ סק"א)

יש בה שמחה

במדרש (בר"ר סג, יד) מה עדשה זו יש בה אבל ויש בה שמחה וכו', פירש"י שמבשלין בימי וכו' ובמשתה ושמחה, בסידור קול יעקב הביא בשם הקדמונים, שלא לאכול קטניות בימים שאין אומרים תחנון, והוא ודאי מטעם שהוא מאכל וכו', והנה מנהג הוא שמבשלין בשבת ויום טוב קטניות וגם בבתי משתאות, ונראה דיצא להם מהמדרש הלזה.

(אגרא דכלה - פרשת תולדות)

לזכר אבלו של משה

כתב בכנסת הגדולה, שנוהגין לאכול בשבת בשחרית בצים מבושלים בקליפיהם שמטמינים אותם בתנור, והטעם מפני אבלו של משה רבינו ע"ה שמת בשבת וכו', ולפי"ז י"ל דמנהגן של ישראל תורה היא לאכול ג"כ קטניות בשבת, ואין לפקפק אחריהם.

(אוצר השבת - סי' רמב אות כט)

קטניות מורים על עצבות והשבת מגרש העצבות

כתבו הרופאים דקטניות גורמים ח"ו עצלות, ואולי לזה היא מאכל אבלים כמו שכתב רש"י גבי עדשים, ובקצת מקומות אין אוכלין קטניות בשבת ויו"ט מצד הנ"ל, וכן הובא בספה"ק, ומנהגינו לאכול דוקא קטניות ברוב שבתות השנה, ובפרט קודם המילה בליל שבת קודש מתכנסים למקום הילד ואוכלין הקטניות ואפרסמון כידוע, והיינו מצד ששבת קודש היא ברכת ה' כידוע, ויש שמירה שלא יוסיף עצב עמה, וכן ברית היינו שלום.

(תהלה לדוד, בוטשאטש - תהלים סי' קד)

ביצים וקטניות – זכר לאבלו של משה

בפרי מגדים (סימן רצ) בשם תוספת שבת בשם שיורי כנה"ג, דנוהגין לאכול בשבת ביצים וקטניות, והטעם, זכר לאבלו של משה ע"ש. ולכאורה צריך עיון קצת, דלפי זה בסעודה ג' היה צריך לאכלם, כי רבנו משה בזמן הסעודה ג' נסתלק. ואפשר, משום דיש שאין אוכלים בסעודה ג' רק קינוח סעודה, מחמת חולשת מזגם, ומה גם מאכל ביצים וקטניות, דהם מאכלים קשים.

(לקוטי מהרי"ח – ח"ב דף ע ע"ב)

מובטח שלא ימות בלי תשובה

שמעתי על האמת מהרה"צ מליסקא, שאמר שמי שאוכל תמיד קטניות (בונדלעך) בליל שבת קודש, מובטח לו שלא ימות בלי תשובה.

(אבן ישראל - סעודת שבת אות כא / שיח זקנים - ח"ב עמוד ערב)

בריות טמאות אינם אוכלים קטניות

העולם אומרים שלכן זכו הקטניות להיות מאכל שבת, מפני שרק בריות טהורות אוכלים קטניות, ואילו הבריות הטמאות אינם אוכלים אותם.

(מנהגי מהריי"ו - עמ' עא אות רכו)

שבת בשבתן

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

לענג ולקבל את השבת באכילה ושתיה

ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, והנה נ"ל ע"ד הרמז דשבת קודש המצוה לאכול ולשתות בדבר גופניות וארציות, והארה שלה עי"ז עולה עד רום רקיע, ועד"ז פירשתי ראו כי ה' נתן לכ"ם השבת ע"ד שאמרו חז"ל הכל מודים דבשבת נמי בענין לכ"ם שהוא צורכי הגוף ועי"ז זוכה לקבל השבת, והנה סל"ם עם הכולל במ"ק גימ' השבת במ"ק וזהו מוצב ארצה ר"ל עיקר מצות שבת היא אכילה ושתי' מדברי הארציות וראשו מגיע השמימ"ה, והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו היינו מאכים שלויהו בימי החול עולי"ם ויורדי"ם בו היינו מלאכים המלוים לאדם בשבת יורדים ללותו, בו ר"ל ע"י הנהגתו, כדאיתא בגמ' אם שלחנו ערוך ומטתו מוצעת ונרו דלוק אומרים יה"ר שיהי' כן לשבת הבאה וד"ל.

(רביד הזהב)

י'והך ב'אנדליך וק'וילטש

בשם הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, שאוכלים בליל שבת י'והך ב'אנדליך וק'וילטש, כי הוא רומז על השם הק' יב"ק, היוצא מפסוק "ענינו ב'יום ק'ראנו" (תהלים כ ו), ועולה בגימטריא כמנין השמות הק' הוי"ה אלהי"ם, וכמנין השמות הק' הוי"ה אדנ"י אהי"ה.

(אבן ישראל, גראסווארדיין תרצו - ח"ב עמוד לו השמטות לח"א)

בשר

לענג השבת באכילת בשר

אכילת בשר ושתיית יין בשבת עונג היא לה.

(רמב"ם - הל' שבת פ"ל ה"י)

זהו עיקר עונג שבת

בפרק כל כתבי (שבת קיט.) מצינו דר' זירא קנה בשר מתליסר טבחי (כדי לטעום מן המובחר, רש"י), ובפ"ב דביצה, אמרו עליו על שמאי הזקן שכל ימיו הי' אוכל לכבוד שבת, כיצד מצא בהמה נאה אומר וכו', מכל המימרות אלו משמע שעיקר העונג הי' אצלם הבשר.

(ליקוטי מהרי"ח - סדר סעודת ליל שבת קודש)

בשר שמן ביותר

כתבו הרמב"ם והסמ"ג דעונג שבת הוא אכילת בשר שמן ביותר.. והכי איתא בפרק כל כתבי (שבת קיט.) א"ל רב פפא בר אבא לרב ספרא כגון אנא דשכיחי לן בישרא וחמרא כל יומי במאי נשנייה וכו', משמע דלשאר בני אדם הוא משנה לכבוד שבת בבשר שמן ויין ודגים חשובים, וכן נלמד משמאי הזקן כשהיה מוצא בהמה נאה וכו' כלומר בהמה שמינה.

(בית חדש - סימן רמב אות ה)

אכילת בשר מורה החיפך מהמזל שבתאי

בספר ידיעת הכוכבים איתא, מי שרוצה להמשיך עליו רוחניותו של 'שבתאי' שהוא כוכב המשמש ביום שבת, יש לו למעט באכילת בשר, ובשאר כל המאכלים.. ואז יתקרב אליו נעבוד עבודתו ויגיד לו עתידות ע"כ, והנה חכמת התורה עולה על חכמת הכוכבים ומזלות, שצותה אותנו במצות שבת, אשר כוכב שלו שבתאי, שנעשה בהיפוך מכל זה, החכמה אסרה אכילת בשר ביום שבת ולמעט במאכלים, ואנו נצטווינו שנתענג ביום השבת לאכול בשר, ולשתות יין, וכל דבר שערב לנו שנאמר 'וקראת לשבת עונג'.

(רבינו בחיי - פרשת שופטים בד"ה מנחש ומכשף)

כלי שיש בו שני ראשים כגון המזלג שיש לו ג' שינים, ודרך בני יון להחזיק התיכת הבשר ולהתוך עם הסכין ולאכול ונוטל זה שהתך ונותנו לתוך פיו ואין ידיו נוגעות בבשר כלל מפני הזוהמה.

(רבינו חננאל – בבא מציעא דף כה:)

אכילת הבשר דוגמת אכילת קדשים

והוא אומר בשם רבו מהר"ר אהרן זצוק"ל, שאם אחד רוצה לשנות צלי של שבת וכו' לאכול שלוק במקום צלי, הרשות בידו, אם נהנה יותר, או טוב לו יותר מצלי. אבל אדם שטוב לו צלי כשלוק או מבושל, יאכל צלי שהוא דרך גדולה, והביא ראיה לדבריו מתוספות פרק הזורע והלחיים (חולין קלב:) בדבור אין נאכלין

שבת בשבתן

עניני שבת קודש בפרשת השבוע

בשבת עולים כל התפילות של כל ימות השבוע

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ר"ל ידוע הוא ששבת קודש נקרא באר שבע שהוא יום השביעי, וכן אז הוא עיקר הבאר שנובעים בני ישראל הקדושים בעבודתם להקב"ה באמת לבבם, כי כל ימי החול אין בהם כל כך פנאי לעבוד עבודה האמיתי מגודל טרחתם לצורכי פרנסת אנשי ביתם כל אחד כפי מדריגתו, וכן כל שאר מניעות שיש בחול יותר משבת קודש כנודע, ועוד בימי החול יש התגברות הרע יותר משבת קודש וכיוצא בו, כנודע למשכיל דקדושה. וכן ביום שבת קודש יש בהירות דקדושה יותר מבימי החול, והוא כי בחול כל התפלות ישראל מתעכבים לעלת לפני הקב"ה לבחון אותם עד יום השבת, שאז מביא מלאך מט"ט הדקות רוחניות של תפלת ישראל משבת זו, וכן מכל ששת ימי המעשה, ותפלות של ימי החול עולין ונכללין ביחד עם תפלות של שבת ההוא והוא ע"י מט"ט, ואז דייקא הקב"ה שהוא בוחן לבות וכליות הוא בוחן אותם, מי ואיזה תפלה היא ראוי' להיות מיכלא דמלכא כדאיתא (פרי עץ חיים) ע"ש והבן. לזה כתיב ויצא יעקב מבאר שבע, היינו במוצאי שבת קודש, שיוצא מיום שבת קודש ונכנס לימי החול שזהו וילך, אז תיכף ומיד חרנה של ימי החול שאז שכיח חרון אף יותר משבת קודש, כי בשבת הוא נייחא בכל העולמות כנודע, אעפ"כ מגודל שבירת לבבו שראה יעקב שבימי החול יש התגברות החיצונים בלי שיעור מזה הי' בא.

(בן ביתי)

אלא צלי, וכן מצאתי בטור יורה דעה בהלכות מתנות כהונה (סי' פא), שצלי דרך גדולה, וז"ל, ואם כל המטעמים שוים אצלו, יאכלם צלי ובחרדל דרך גדולה.

(לקט יושר לתלמיד בעל תרומת הדשן – הלכות מלאכות שבת אות נו)

יש לאכול בשר בחמה כמו ביו"ט

לפי"ד הספרי (פר' בהעלותך) עה"פ וביום שמחתכם, דקאי על יום השבת וכו'. אמנם עדיין צ"ע בזה, לכאורה דהא בזה"ז יין הוא משום שמחה מפני שאין ביהמ"ק קיים, ואין לנו קרבנות שלמי שמחה, נמצא דבזמן שביהמ"ק קיים הי' החיוב בשבת בבשר משום שמחתכם כנזכר מספרי דביום שמחתכם זהו השבת, והלא אז אין שמחה אלא בבשר, ומה יעשו בשבת דאין מקריבין שלמי שמחה ואין אז בשר לשמחה, ובע"כ לומר דהיינו וביום שמחתכם זהו השבת דיכינו מאתמול בשר וא"צ לשלמי שמחה רק ברגל וכו'.

(נימוקי או"ח, מונקאטש - סי' רעא)

חריין

כמו שלמים שצריכין לאכול בחרדל

עיין בספר לקוטי יושר מתלמיד מהרי"א ז"ל שמהרי"א (בעל תרומת הדשן) הקפיד שביום טוב ובשבת יהיה על שלחנו 'חריין', ואמר שזה כמו שלמים שהיו הכהנים צריכין לאכול בחרדל, ע"כ. ראה גמ' חולין (קלב:) אמר רב חסדא מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי, ואין נאכלות אלא בחרדל. (עיין זבחים צא.)

(אוצר יד החיים - אות תתרמה)

למשחה בדרך שהמלכים אוכלים

שמעתי מהרה"ח ר' שמעון רייך ע"ה, שבעת ששהה הרה"צ מבעלזא זי"ע בפעסט, הי' הוא המבשל בעבורו, וצוה לו הרה"ק שיעשה לו חריין לסעודת שבת, ואמר לו הטעם (והובא בשם זקינו הרה"ק מהר"י זי"ע) שאוכלין חריין, שסעודת שבת דומה לקרבנות, והכהנים אכלו הקרבנות בחרדל, ולכן גם בסעודת שבת אוכלים חריין.

(נועם שיח, סאלקא – עמוד קלא)

✧ טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים ✧

"כשמות אשר קרא להן אביו" - שלא לשנות ממנהג אבות בסעודה

בליל ששי פרשת ויגש שנת תרמ"א, התקיימה שמחת נשואיו של הרה"ק מטשעחויב זי"ע, בנו הצעיר של מרן הקדוש מצאנז זי"ע, שנשא את נכדתו של הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע [בת חתנו הרה"ק רבי יחיאל מקרילאוויץ, הרבנית מרת פריידא ע"ה]. היה זה כמה שנים לאחר הסתלקות אביו הרה"ק מצאנז, וכל אחיו הקדושים באו להשתתף בשמחת החתונה, ובראשם אחיהם הבכור הרה"ק משינאווא זי"ע, שהיה ה'מחותן' מצד החתן. בכל יום משבעת ימי המשתה ערכו סעודת "שבע ברכות" כנהוג. למחרת החתונה, בערב שבת קודש הגישו רק תבשיל בשר עם רוטב, "ראסיל", כמנהג בעלזא שביום ששי עש"ק נטלו לידים לסעודת "ראסיל". הקפיד הרה"ק משינאווא (ער האט זיך שטארק געבייזערט) מדוע לא נתנו דגים ומרק, כנהוג בכל סעודת מצוה.

התנצל הרה"ק מהר"י מבעלזא ז"ל לפניו ואמר: גם אבי הקדוש (מהר"ש זי"ע) נהג בסעודת שבע ברכות בערב שבת לאכול רק ראסיל... והוסיף: רבינו בחיי כותב בפירושו לפרשת תולדות על הפסוק: וישב יצחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו... ויקרא להם שמות כשמות אשר קרא להן אביו (כו, יח) וזה לשונו: "ועשה כן לכבוד אביו. וממה שהתורה הודיעה זה נראה, שנחשב לו לזכות. ויש בזה התעוררות וקל וחומר, שלא ישנה אדם מדרך אבותיו, שהרי יצחק אפילו שמות הבארות שקרא אותן אביו לא רצה לשנותן, וזה ק"ו לדרכי האבות ומנהגותיהם ומוסר שלהם, ואולי מפני זה לא נשתנה שמו [של יצחק] כמו [שמות] שאר אבות, וזו מדה כנגד מדה". עד כאן לשונו הטהור.

ובספר שיח זקנים ועוד הביאו סיפור זה עם ב' שינויים, א' שהמעשה היה בחתונת הרה"ק מציעשנוב ז"ל בן הרה"ק משינאווא כשנשא בת הרה"ק מהר"י מבעלזא ז"ל. ב' שהרה"ק משינאווא אחר התנצלותו של הרה"ק מבעלזא הוא היה זה שנענה וציטט את דברי הרבינו בחיי בפר' תולדות, ובזה הראה שנחה דעתו ונהנה מתשובת הרה"ק מבעלזא ז"ל

(באהלי צדיקים, כתר מלכות)

פנימי תרע"ד בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור כ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א בבית כ"ק רבינו שליט"א – בוויליאמסבורג יע"א

יום ג' פרשת תולדות תשפ"ג לפ"ק

רבינו: שלום עליכם, אזא גאסט.

האדמו"ר ממונקאטש: עליכם השלום.

דער רבי געדענקט, איך בין געווען דא (בביהמ"ד עצי חיים בוומסב"ג) א מתפלל קבוע יעדן טאג.[1]

רבינו: יא, כ'געדענק, א וודאי.

ושאל רבינו: ס'איז נישט צי שווער געווען ארויף צו גיין די שטיגן?

האדמו"ר ממונקאטש: ניין, ברוך ה'.

רבינו: אזוי?, האב איך הנאה, ווייל אזוי זעה איך אז מ'שפירט זיך ב"ה בעסער.

האדמו"ר ממונקאטש: ב"ה, עם וועלדט זיך וואו מ'גייט. עם איז דא פלעצער וואו ס'איז שווערער צו גיין, דא איז גרינגער צו קומען...

והציץ את נכדיו וניניו שנתלוו איתו

ושאל האדמו"ר ממונקאטש: ווי אזוי פילט זיך דער רבי?

רבינו: ברוך ה'.

האדמו"ר ממונקאטש: כ'קום פונקט אהן דא, דער רבי האלט אין איין אויפטוהן, כ'וויים מ'איז געווען אין מאנטריאל, כ'האב געהערט מ'האט געפראווען א שיינעם שבת.

רבינו: יא ב"ה, כ'בין ערשט נעכטן אהיים געקומען.

ושאל רבינו: דער מונקאטשער רב איז געווען דא אין וויליאמסבורג אויך שבת, אדער מ'גייט זיין אויף שבת?

האדמו"ר ממונקאטש: דעם קומענדיגן שבת אי"ה וועלן מיר זיין דא אין וויליאמסבורג, כ'בין שוין אסאך יארן נישט געווען דא אין וויליאמסבורג אויף א שבת.

רבינו: ס'איז זייער א גלייכע זאך.

האדמו"ר ממונקאטש: כ'וועל זאגן דעם רבי'ן ווי אזוי ס'איז, כ'האב נישט געהלומ'ט, כ'רעד שוין נאך ר' חיים בער[2] מיט די אנדערע וואס זענען געווען דא (מתלמידי וחסידי מונקאטש) אין וויליאמסבורג, מיט וועם וועט זיך נאך האלטן א מונקאטשער ביהמ"ד, ס'איז שוין נישטא מיט וועם.

רבינו: אבער ס'איז דא פרישע גדיים, ב"ה פרישע אידן, די דורות וואקסן ב"ה.

האדמו"ר ממונקאטש: יא און ס'איז נאך אפילו חשוב'ער ווי ס'איז געווען אינדערהיים אין א געווייסן זין, מ'קען נישט זאגן אין אלעם, אבער אין אסאך ענינים, אהבת תורה איז דא אסאך, לערנען, אינדערהיים פאר די צווייטע וועלט'ס קריג האט מען טאקע נישט געקענט, עם איז געווען פראבלעמען מיט דעם מיט יענעם.

רבינו: יא, אין דעם איז ב"ה אסאך שענער.

האדמו"ר ממונקאטש: מ'דארף נאר צו וועלן.

רבינו: דאם האט מען אינדערהיים אויך געדארפט.....

---

1 במשך כמה שנים אחרי נישואיו הי' דר בוויליאמסבורג וקבע להתפלל בימות החול בביהמ"ד עצי חיים, ובערך שנת תשכ"ח לפ"ק קבע משכנו ובית מדרשו הגדול עם מוסדותיו בעיר בארא פארק יצ"ו.

2 ה"ה הרב החסיד הישיש ר' חיים בער גרינפעלד ז"ל ממונקאטש שזכה לשמש בקודש אצל הגה"ק הדרכי תשובה ז"ל ואח"כ אצל הגה"ק המנחת אלעזר ז"ל, ואחרי המלחמה היה דר בוויליאמסבורג הי' דבוק ברבותיו הק' כל ימיו, וגם הסתופף הרבה בצל כ"ק מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל, והיה רגיל לבוא לשולחנו הטהור של רבינו ז"ל בשבתות ומועדי השנה, ובמיוחד היה לו קביעות בליל יו"ט שני של סוכות לבוא לכבוד ההילולא של הגה"ק בעל דרכי תשובה ז"ל, ורבינו ז"ל היה מכבדו תמיד בומירות ובשאר כיבודים.

והציג האדמו"ר ממונקאטש את הרה"ח ר' יעקב אליעזר קאהן הי"ד שהוא הגבאי בבית מדרשו.

רבינו: ר' חיים בער האט פארציילט, אז דער זיידע (מרן העצי חיים ז"ל) ז"ל איז געווען אין די שטאט טשאפ, ס'איז געווען אן אסיפת הרבנים, און ער איז געווען דארט מיטן מונקאטשער רב (הגה"ק המנחת אלעזר ז"ל) צוזאמען, עם איז געווארן א שניי, און מ'האט נישט געקענט צוריק פארן, האבן זיי גענעכטיגט אין איין צימער, דער זיידע מיטן מונקאטשער רב. האט ר' חיים בער פארציילט אז א גאנצע נאכט האבן זיי געשמועסט אין דברי תורה.

האדמו"ר ממונקאטש: ר' חיים בער האט געפלעגט צו פארציילן אז ער אליינס האט געמאכט א בורא פרי האדמה... (שלא היו לו מטה ללון והוא ישן על הארץ).

רבינו: יא, ער איז געשלאפן אויף דער ערד..., פאר אים איז נישט געווען קיין בעט..., און דער זיידע האט א גאנצע נאכט פארברענגט און געשמועסט אין לערנען מיטן מונקאטשער רב. אינדערפרי איז דער מונקאטשער רב אוועק געפארן, ס'איז געווען א לאקאמאטיוו דארט און דער מונקאטשער רב איז מיט דעם אוועקגעפארן...[3]

האדמו"ר ממונקאטש: ר' מרדכי ווילליגער האט געזאגט בהמשך צו דעם, אז ער (המנחת אלעזר) האט געזאגט אויף זיין רבי'ן (העצי חיים) – דער ר' מרדכי איז דאך געווען א תלמיד פון עצי חיים אין סיגוט – 'אזוי זיך צו באהאלטן?.... וואס ס'זאל נאר נישט זיין, א תוספות, א תשובה, נגלה, נסתר,

---

3 ונעתיק כאן כפי שסיפרו מרן רבינו שליט"א בהזדמנות אחרת תחת אחד השיחים כדלהלן:

"דער זיידע ז"ל איז אמאל געווען ביי א אסיפת הרבנים אין די שטאט טשאפ, טשאפ איז בכי די גרעניץ, אונגארן איז געווען א גרויס לאנד, און מ'האט דאס צושטיגן מ'האט געמאכט דערפון דריי לענדער, איין חלק איז געבליבן אונגארן און איין חלק איז געווארן רומעניא און די אויבערשטע חלק איז געווארן טשעכאסלאוואקיי. טשאפ איז בכי די גרעניץ נעבן אונגוואר וואו מ'קומט אריין אין אונגארן און אין רומעניע, אין טשאפ איז צוליב דעם געווען אסאך חתונות, דארט איז מען זיך צוזאמגעקומען, דער דארטיגער רב (ה"ה הגה"צ רבי יצחק צבי לעפאוויטש ז"ל אבדק"ק טשאפ בן הגה"צ הישיש אבד"ק זענטא ז"ל, וחתן הגה"צ המפורסם אבד"ק שאמלוי ז"ל) האט געמאכט דעם ספר שלחן העזר (הכולל בה כל עניני אירוסין ונישואין) וועגן חתונות, ווייל דארט איז געווען אסאך חתונות, ס'איז געקומען די מחותנים פון די פרעמד און מ'האט דארט חתונה געמאכט.

איז דאס טאקע געווען א גוט מקום פאר די אסיפה, פון אונגארין איז מען געקומען פון רומעניע איז מען געקומען און פון טשעכאסלאוואקיי איז מען געקומען צו א אסיפת הרבנים, מונקאטש איז געווען בימים ההם טשעכאסלאוואקיי, און סיגוט האט באלאנגט פאר רומעניע, און עס האט זיך אראפגעלאזט א שניי במשך די אסיפה און מ'האט נישט געקענט אהיים פארן, די באנען זענען נישט געפארן, דאנערשטאג איז געווען די אסיפה, איז דער מונקאטשער רב ז"ל און דער זיידע ז"ל זענען געבליבן אין טשאפ, דער זיידע האט נישט געהאט קיין עקסטערע אכסניא ווייל וען מען איז געקומען האט מען עמיינט אז מ'וועט אהיים פארן מ'האט נישט געקלערט אז מ'וועט בלייבן נעכטיגן, ס'איז קיינעם נישט איינגעפאלן אז מ'וועט שטעקן בלייבן.

דער זיידע מיט"ן מונקאטשער רב האבן טאקע געהאט איין אכסניא, זיי האבן גענעכטיגט אין איין שטוב, און א גאנצע נאכט האבן זיי זיך מפלפל געווען אין לערנען. דער זיידע האט געהאט זיין גבאי'ן און דער מונקאטשער רב האט געהאט זיין גבאי'ן, ר' משה נאנאשער (הרה"ח מוה"ר משה קאהן ז"ל מעיר נאנאש שהי' משב"ק מהר הגה"ק העצי חיים ז"ל) איז געווען מיטן זיידן, און ר' חיים בער (הרה"ח רח"ב גרינפעלד משב"ק הגה"ק ממונקאטש ז"ל) איז איך געווען, ר' חיים בער האט אויך פארציילט מיט די מעשה, אז ס'איז געווען איין שטוב מיט צוויי בעטן און ר' חיים בער האט געזאגט אז ער האט געמאכט א בורא פרי האדמה... ווייל די גבאים זענען געשלאפן אויף די ערד, און די רבי'ס האבן זיך נישט געלייגט אין בעט, נאר געריידט בדברי תורה א גאנצע נאכט.

אינדערפרי איז געווען א לאקאמאטיוו וואס איז געפארן קיין אונגוואר. אונגוואר איז נישט וויט פון מונקאטש אזוי איז דער מונקאטשער רב אוועק געפארן. אבער דער זיידע איז פארבליבן אין טשאפ אויף שבת.

פון דעם שבת איז דא אפאר אינטערסאנטע זאכן וואס מ'דערציילט. קודם ס'איז געווען א גרויסע שניי דער טייך איז פארפרוירן געווארן און עס איז נישט געווען קיין פיש אויף שבת, ס'איז א קליין שטעטל און עס איז נישט געווען וואו צו כאפן פיש, ביי שלש סעודות האט דער זיידע דערציילט א מעשה אז ביים זיידן רבי אלעזר ניסן האט פאסירט אמאל, ער איז געווען אויף א מקום וואו עס איז נישט געווען קיין פיש אויף שבת, און אויף איינמאל איז געקומען צו פליען א פיגל און דאס פייגל האט געהאט א פיש אין מויל און עס איז אריינגעפאלן אין שטוב דורכן קוימען און ער האט געהייסן מ'זאל עס אפקאכן און עס איז געווען פיש אויף שבת.

למעשה דארט איז שבת א גוי געגאנגען אויפהאקן די אייז העכערן טייכל, האט ער געטראפן צוגעקלעבט א פיש צום אייז און ער האט געברענגט דעם פיש אויף שבת, דער זיידע האט געזאגט מ'זאל ווארטן בכדי שיעשה, דער זיידע האט געפירט א לענגערע שלש סעודות און מ'האט נאך געגומען די פיש מוצאי שבת און מ'האט דאס אפגעקאכט און דער זיידע האט געפירט אזא לאנגע שלוש סעודות, אז ביי של"ס האט מען נאך טועם געווען פון דעם פיש וואס דער גוי האט געטראפן אין טייך.

אין טשאפ איז געווען א ראש הקהל וואס האט נישט געהאט קיין קינדער זיבעצן יאר, און אויף דעם שבת איז ער געקומען און ער האט געמוטשעט אז דער זיידע זאל אים צוזאגן א בן זכר, און דער זיידע האט אים אנגעווינטשן קינדער. א יאר שפעטער איז אים געבוירן געווארן א אינגל און ער איז געווען מלא שמחה און ער איז ארומגעגאנגען אזוי בשמחה דערציילן דעם מופת פאר יעדן, און ער האט מכבד געווען דעם זיידן מיט סנדקאות און מוהלות, דער זיידע האט אבער נישט געוואלט פארן, ער האט געזאגט "דער רעדט צופיל" ער האט נישט געוואלט ס'זאל זיין א פירסום פון די מעשה.

וואו מ׳האט נאר געדעדט, איז ער געווען איבעראל אינדערהיים׳.

רבינו: אינטערסאנט, דער ר׳ מרדכי ווילליגער האט חתונה געהאט קיין מונקאטש.

האדמו״ר ממונקאטש: יא, ער איז געווען א איידעם ביי די פערלשטיין׳ס.

רבינו: יא, האט אים דער זיידע ז״ל אנגעזאגט פאר די חתונה, דו האסט חתונה קיין מונקאטש, זאלסט דיך זעהן צו האלטן מיטן רב, און ער האט אים געזאגט, ׳ווילסטו האבן גוטע קינדער זאלסטו דיך האלטן מיטן רבי׳.

נאכמער, ער האט געהאט א ברודער אין מונקאטש, וואס ער האט זיך נישט געהאלטן מיטן רב, און די קינדער האבן טאקע נישט געטויגט.

האדמו״ר ממונקאטש: דאס מציאות איז אזוי, אז מ׳האלט זיך נעבן א רב, א מרא דאתרא, דעמאלטס זענען די קינדער גוט.

רבינו: יא, און אזוי האט ער אים אהנגעזאגט, ׳ווילסטו האבן גוטע קינדער, זאלסטו זיך האלטן מיטן רב׳.

האדמו״ר ממונקאטש: אזוי איז ער געווען טאקע, ער איז געקומען קיין מונקאטש, איז ער געווען כאהד האדם פון דארט אין מונקאטש, מיט א התבטלות פארן רב. ער איז טאקע געווען א סיגוטער חסיד, אבער אין מונקאטש איז ער געווען מיטן רב.

ער האט זייער גרויס געהערדט פונעם עצי חיים, דער ר׳ מרדכי ווילליגער.

דאס איז זיכער וואס מ׳זעהט פון די מעשה, נגלה נסתר, אלעס האט ער געקענט. אין זיינע ספרים וווייזט ער נישט אויף נסתר, אין ייטב לב זעהט מען, אין ישמח משה, דער עצי חיים איז געווען אזוי מער באהאלטן.

ס׳איז זייער א שיין ספר דער עצי חיים, ס׳דארף נישט מיין הסכמה, ס׳איז זייער ב׳טעמ׳ט צו לערנען דערין....

רבינו: כ׳האב געהערט פונעם טאטן ז״ל, אז דער מונקאטשער רב (המנחת אלעזר) איז געווען אין סיגוט, ווען רבי חיים שלמה דער סטריזישובער רבי האט חתונה געהאט.[4]

דער פעטער ז״ל איז אויך געווען אין סיגוט אויף די חתונה, ס׳איז דא א בריוו ווי ער שרייבט א ווארימע פרימ שלום פארן מנחת אלעזר, ס׳איז געדרוקט אין דברי יואל מכתבים, ווייל מ׳האט אים געהאט מכבד געווען מיט אונטער־פירערשאפט.[5]

האדמו״ר ממונקאטש: בערבעשט איז געווען א גליל פון סיגוט.[6]

---

4 נישואי הגה״צ רבי חיים שלמה הורוויץ ז״ל אבדק״ק סטריזשוב בן הגה״צ רבי אלטר אליעזר הורוויץ מבייטש ז״ל, בן הגה״ק רבי אהרן ז״ל אדמו״ר מבייטש, בן הרה״ק האמרי נועם מדזיקוב ז״ל, חתן הרה״ק הדברי חיים מצאנז ז״ל, שהתקיימה בר״ח תמוז שנת תר״פ לפ״ק, עב״ג הרבנית הצ׳ מלכה בת הגה״ק רבי רפאל גרויס ז״ל אב״ד בערבעשט, חתן הרה״ק רבי ישראל יעקב יוקל טייטלבוים ז״ל מוואלאווע, חתן וב״א של מורן הגה״ק הייטב לב ז״ל.

5 ומן הנכון להעתיק כאן מכתב קודש ששלח מרן רבינו ז״ל לקראת שמחת הנישואין הנ״ל אחרי שנתכבד בשושבינות בהיותו ש״ב של החתן והכלה (כי האדמו״ר מסטרייוב היה נכדו של הרה״ק מגאראלין שהיה חתן מרן הייטב לב, וגם אבי הכלה האב״ד בערבעשט היה חתנו של רבי יוקל אב״ד וואלאווא חתנו וכן אחיו של מרן הייטב לב ז״ל), וגם הרה״ק המנחת אלעזר ממונקאטש שהי׳ ש״ב של החתן רבי חיים שלמה, בהיותו ג״כ נכד השם שלמה ז״ל והי׳ העומד מצד החתן הצטרף גם הוא לקריאתו של החתן אצל רבינו לכבדו בשושבינות אל החתונה שנקבעה להתקיים בבערבעשט, בשנת תרע״ט.

ורבינו השיב לו בזה״ל (והיא לו נדפסה בדברי יואל מכתבים ח״א, עמ׳ קע״ט, מכתב קכ״ה): אל כבוד ידידי הב׳ החתן החשוב חריף ובקי, ותיק מלא עתיק, חכם ונבון, בנש״ק מאילי תרשישים כש״ת מו״ה חיים שלמה נ״י ויופיע לנצה, מכתבו הגיעני זה כבר והנני כבר מסרתי דברי... כי הנני מוכן בעזהי״ת ליסע ליקח חבל בשמחתו ולשמוח אתו עמו ביחד ביום שמחתו הוא יום כלולתו בשעטו״מ, אמנם בדבר השושבינות מה אעשה כי לא אוכל למלאות המבוקש יען שזו׳ תחי׳ אין ביכולתה בעת ליסע באלה מסיבי מחמת ההכרח לה לעסוק ברפואות... והשית יעזור במהרה ברוב בריאות... והשי״ת יהי׳ בעזרו שיהי׳ שמחתו שלימה וזיווגו יעלה יפה לדור ישרים יבורך בחיי נחת והרחבה ובמהרה מזה לראות בנחמת כל ישראל ושמחתן, א״ד ש״ב ידידו דוש״ת באהבה רבה מצפה להצלחתו, חי״ק.

ומוסיף רבינו בשולי היריעה: ״פריסת שלו׳ ברגשי כבוד והלל כרוב גדלו אל כ״ק מחו׳ הרב הגאון הצדיק המפורסם בו״ק חו״פ ע״ה פ״ה, רם וגבה ונשא, שושילתא דיחוסא, מזה בן מזה כקש״ת מוה״ר חיים אלעזר שפירא האבדק״ק מונקאטש שליט״א, צר לי על אשר לא אוכל למלאות המבוקש בשלימות בדבר השושבינות כאשר כתבתי למעלה, אמנם אנכי הנני מוכן ליסע ולבוא להתעלס יחד באהבים, והשי״ת יעזור להתראות בשמחה, א״ד ידידו ומכבדו ומוקירו כו״ח בכל מיני אותות הכבוד כערכו הרם והנשא, הק׳ יואל טייטלבוים.

6 מענין לענין נעתיק מה שסיפר מרן רבינו שליט״א תחת אחד השיחים כדלהלן: ״רבי חיים שלמה דער סטריזשובער רבי איז געווען א איידעם ביי רבי רפאל גראס ז״ל (אבד״ק בערבעשט). ר׳ רפאל איז געווען א פעטער פאר מיין מאמע״ן (הרבנית הצדיקת פעסיל לאה ע״ה), ער איז געווען א איידעם ביי רבי יוקל (הגה״ק בעל היטב איטיב ז״ל), דער רבי יוקל איז געווען רב אין בערבעשט, און ווען ער איז אוועק געגאנגען קיין גארליץ (אחרי פטירת אביו הגה״ק רבי שמואל ט״ב ז״ל) האט ער עס איבער געגעבן פאר זיין איידעם, אזוי איז רבי רפאל געווארן רב אין בערבעשט.

ווען רבי חיים שלמה האט חתונה געהאט, איז זי שוין געווען א יתומה, ער [רבי רפאל] איז אוועק און ליגט אין קערעסטיר אין אוהל פון רבי ישעי׳לע, און דער רבי חיים שלמה האט געדארפט האבן פרנסה, האט מען אראפ געגומען פון בערבעשט – ס׳איז אויך נעבן סיגוט (מגלילותיה), ס׳איז אויך א דארף, א גרעסערער דארף ׳בערסאניף׳ מיט נאך אפאר דערפער ארום אים צו מאכן דארט רב, איז ער געפארן קיין בערסאניף אויף שבת, ער איז געווען דארט גאנץ שבת, ס׳איז אים גאנץ גוט געפעלן, אבער ס׳זענען

רבינו: יא, ס׳האט באלאנגט פאר סיגוט.

על כל פנים, דעמאלטם איז דער פעטער ז״ל דארט געווען אויף די התונה. און ס׳איז געווען ראש חודש, דער פעטער ז״ל האט געדאוועט אין סיגוט אין א ביהמ״ד, דער מונקאטשער רב איז אדורך געגאנגען די גאס, ער האט אים געהערט זאגן הלל, האט ער זיך אפגעשטעלט, און אויסגעהערט דעם הלל, און ער האט זיך אנגערופן ״ער זאגט וואויל׳.

דאס איז געווען דעמאלטם וועו ער איז געווען אין סיגוט אויף די התונה.[7]

האדמו״ר ממונקאטש: יא, ער איז זייער נתפעל געווארן דעמאלטם פונעם הלל.

רבינו: דעמאלטם איז געווען אזוי, דער זיידע ז״ל האט געהאט אין סיגוט אסאך עגמת נפש.

האדמו״ר ממונקאטש: אזוי ווי איבעראל, און אזוי ווי אין מונקאטש.

רבינו: אינטערסאנט, דער דרכי תשובה האט זיך אמאל געטראפן מיטן ערוגת הבושם.

האדמו״ר ממונקאטש: אין באד איז דאס געווען.

רבינו: יא, האט ער אים געפרעגט, פארוואס ביי אייך, קהל פאלגט וואס איר בעהט, און מיך פאלגט מען נישט, איך האב עגמת נפש.

האט ער געזאגט, איך בעהט נישט ביי זיי קיינמאל גארנישט, במילא וועו איך בעהט שוין יא אמאל קענען זיי שוין נישט אפזאגן, קריגט מען זיך נישט מיט מיר. איר בעהט זייער אסאך פון קהל, במילא קומט אלץ אויס אז זיי פאלגן נישט.

בקיצור, דעמאלטם איז געווען אזוי, אז וועו א איד האט התונה געמאכט, האט ער געדארפט געבן פארן רב רח״ש, אזוי איז געווען איינגעפירט.[8]

גערוען דארט וויזניצער חסידים, וואס וועו ער האט געפירט שלש סעודות און האט זיך אויפגעשטעלט ואגן ״ה מלך״ (פסוקי היחוד שנהגו לומר בעת סעודה שלישית אצל חו״ז מרן הייטב לב ז״ל), און אין וויזניץ זאגט מען נישט, האבן זיי זיך אויפגערעגט און זיי האבן געזאגט אז זיי ווילן נישט, איז געווארן אויס, בקיצור ער האט פארלוירן דאס רבנות אין בערסאניף.

איז ער געבליבן אהן א רבנות, האט ער זיך אוועק געצויגן קיין טעמעשוואר, און האט דארט געוואוינט (יישב שם על התורה ועל העבודה בבית מדרשו).

וועו עס זענען געקומען די צרות אין אייראפע האט מען ליידער פון די גאנצע געגענט (סיגוט וגלילותיה) **דעפאטירט קיין אוישוויץ, און ער וואס האט געוואוינט אין טעמעשוואר, פון דארט האט מען נישט דעפאטירט, אזוי איז רבי חיים שלמה געבליבן לעבן מיט די גאנצע משפחה, האט ער געזאגט ׳דער ״ה מלך״ האט אים געראטעוועט...׳.**

מ׳זאגט אויך אזא מעשה אויף איינעם פון די רבנים וואס איז געווען רב אין א שטעטל, און ס׳האט זיך געמאכט שבת א שאלה צי מ׳זאגט אין דעם שבת ׳אב הרחמים׳, און דער ראש הקהל גייט צו צו דעם רב און ער פרעגט אים צי מ׳זאגט אב הרחמים, און ער האט נישט געוואוסט צו ענטפערן, האט ער געזאגט א רב וואס וויסט נישט צו ענטפערן אזא פשוט׳ע שאלה ער קען נישט זיין דא קיין רב, האט ער אים גע׳רודפ׳ט ביז ער האט געמוזט פארלאזן די שטאט, אבער א תלמיד חכם איז ער דאך געווען האט ער זיך געצויגן אויף א צווייטן מקום, ביז מ׳האט אים אויפגענומען אין א שטאט, אין אן ערנסטע שטאט, און ער איז טאקע געווען א גדול בישראל, האט מען אים אויפגענומען אויף דעם רבנות. אמאל מאכט זיך אז דער ראש הקהל פון דעם שטעטל איז געפארן אין יענע שטאט, און ער זעהט א צעטל אז דער רב דא גייט זאגן א דרשה, אז ער גייט זאגן א דרשה וויל ער אויף הערן דעם רב׳ס דרשה, ער גייט אהין אין שוהל אין ביהמ״ד ער קוקט, זעהט ער און ס׳דאכט זיך אים אז דער רב איז אים קענטליך, בקיצור זעהט ער אז דאס איז דער רב וועמען ער האט ארויס געווארפן פון זיין שטעטל, א חידוש, אזאנס, ער איז געווארן רב אין אזא גרויסע קהלה, נאכדעם שפעטער איז ער צוגעגאנגען צום רב און גיט אים שלום, און פרעגט אים, וועו האט אייך געמאכט דא רב, זאגט ער, דער ׳אב הרחמים׳...

7 אגב, עיין בכ׳ נפלאים מעשיך (ה״ב) שמדובר שם אודות התתונה הנ״ל, וכ׳ וסיפר לי, שרביה״ק הסתגר בחדר פרטי עם המנחת אלעזר ביחידות שעה ארוכה ודיברו ביניהם בידידות רב.

8 בשנים קדמוניות כשהיו הקהילות כתיקונן עם רבניהם הי׳ נהוג שהמחותנים הלכו להרב דמתא להזמין אותו בכיבוד סידור קידושין ומסלקין לו שכרו הרח״ש [ראשי תיבות ר׳ב ח׳ן ש׳מש], שהיו רגילים לשלם להרב על הסידור קידושין, ולהחזן והשמש שהיו עורכין את החופה, ורמז לזה בבעל הטורים פ׳ שופטים וז״ל בברכת ה׳ אלקיך אשר נתן לך שופטים (דברים טז, יח), כלומר ליתן לשופטים בעין שנאמר לתת מנות למחזיקים בתורת ה׳, ע״כ. ועי׳ בשולחן העזר סי׳ ו׳ סעי׳ ז׳ סק״ג בשם ספרים שדנרמז בזה דבכל עת שמברכין השי״ת בכל מיני שמחה בחתונה וברית מילה ומקבל ברכה מאת ה׳ צריך ליתן להם. וגם רמז לזה עפי״מ שנאמר (תהלים מה, ג) רח״ש לבי דבר טוב וגו׳ דבאלשיך הקדוש מפרש כל המזמור הזה על שמחת חתן וכלה. ועי׳ להלן הגה מספר 10.

ובס׳ נחמד מזהב בהקדמה כתב בשם הרה״ק מקאזמיר זי״ע טעם על שנותנים רח״ש, כי אחז״ל (אבות פ״א מ״ב) על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים... והנה נישואין נקרא בנין כמו שאנו אומרים והתקין לו ממנו בנין עדי עד, ולכן צריך להיות נוסד על ג׳ עמודים, ולכן נותנים רח״ש, הרב הוא תורה, והחזן הוא הש״ץ הוא עבודה זו תפלה, והשמש הוא בחי׳ גמ״ח שגומל חסד ומשמש את ישראל, וכאשר נוסד על ג׳ עמודים אלו בתחלת הבנין אז עוזר לו השי״ת שיהיה בנין עדי עד.

ובהערות לס׳ שולחן העזר ע׳ קל״ג כתב וז״ל, ואנכי שמעתי בשם גדול א׳ שלא היה לו בנים ל״ע זמן מרובה והתנצל לפני הגה״צ משינאווא זצ״ל, והשיב לו כי מסתמא לא שילם הרח״ש כראוי, ומיד הלך ושילם הרח״ש ונפקד בזש״ק, ואמר כי רח״ש הם ראשי תיבות ר׳חל ח׳נה ש׳רה אשר שלשתן עקרות היו ונפקדו, ועל כן תשלומי רח״ש מסוגל לזה, ע״כ.

ובענין נתינת רח״ש בזמנינו עי׳ ביו״ד סי׳ רמ״ה סכ״ב, ובשו״ת חתם סופר חיו״ד סי׳ ר״ל, שו״ת מהר״ם שיק יו״ד סי׳ רצ״ו, שו״ת תשורת

האדמו"ר ממונקאטש: ס'איז געווען אינדערהיים גרויסע מחלוקת וועגן די רח"ש געלט.

רבינו: יא, און דעמאלטס האט קהל געמאכט א נייע זאך אז ווען איינער מאכט חתונה זאל ער אריין קומען אין קהל'ס אפיס באצאלן, און זיי וועלן עס שוין איבער געבן פאר'ן רב.

האדמו"ר ממונקאטש: ס'וועט אראפ גיין פאר זיי עפעס א פראצענט דערפון.

רבינו: פאר'ן זיידן האט דאס נישט געשמעקט, דער זיידע ז"ל האט געוואלט ס'זאל זיין אזוי ווי ס'איז געווען אלעמאל.

ער האט געזאגט אמאל דעם טעם, אז ווי אזוי האט א רב קאנטראל אויף די שטאט, ווען א איד מאכט א שמחה קומט ער אריין צום רב, נישט יעדער דאוועט דאך מיטן רב אין ביהמ"ד, ס'איז געווען מערערע בתי מדרשים, אבער אזוי אז ער קומט אריין צום רב קען ער אים פרעגן וואם טוסטו ואם מאכסטו ווי אזוי איז מיט אידישקייט, קען ער האלטן חשבון, אבער אויב וועט ער דעמאלטס גיין אויך נאר אין קהל'ס קאנצעלי, פארלירט דאך דער רב דעם שייכות מיט די שטאט'ס לייט, און ער האט מער נישט קיין קשר מיט זיי.[9]

האדמו"ר ממונקאטש: די גאנצע תקנות הקדמונים איז אזוי געווען, אז מ'זאל עס געבן פאר'ן רב, דעם רח"ש, דאם איז געווען זיינם.[10]

דער מנחת אלעזר האט אויך זייער מקפיד געווען אז מ'זאל געבן רח"ש, ער האט זייער מקפיד געווען אויף דעם.[11]

רבינו: ס'איז דא א תשובה פונעם ייטב לב וואם ער שרייבט פאר'ן בארדיובער רב, ער איז געווען אן אייניקל,[12] שרייבט ער אים וועגן רח"ש, אז ס'איז געווען א חתונה ווען ער איז נאך געווען רב אין גארליץ, דער ייטב לב איז דאך קודם געווען רב אין גארליץ, און עפעס איז געווען די מחותנים איין צד פון גארליץ און איין צד פון צאנז, שרייבט ער, אז דיין זיידע – דאם מיינט ער דעם דברי חיים, דער דברי חיים איז דאך געווען זיין זיידע, – האט מיר געשיקט א בריוו בנוגע די חתונה, אז דאם רח"ש קומט אויך פאר אים, און דער דברי חיים האט געבעטן אין דעם בריוו זיין חלק פונעם רח"ש....[13]

בקיצור, אזוי איז געווען, ס'איז אמאל געווען שטארק דער מנהג רח"ש, מ'האט זיך געשטעלט אויף דעם.[14]

על כל פנים, צוריק צו די מעשה, דער מונקאטשער רב איז געווען דעמאלטס אין סיגוט, און ער האט געזעהן א צעטל, קהל האט ארוים געלייגט א צעטל אז מחיום והלאה דארף מען די רח"ש געלט איבער געבן אין קהל'ס אפיס, אין די קאנצעליי, קהל'ס קאנצעלייי האט מען דאם געדופן. דער מונקאטשער רב האט פארשטאנען אז דער רב וויל דאם נישט. איז ער געגאנגען און האט אראפ געריסן דאם צעטל פון די וואנט אין ביהמ"ד.

האדמו"ר ממונקאטש: כדרכו...

ווען ער איז געווען דעמאלטס ביים זיידן דער עצי חיים, האט ער אים געפרעגט ווי אזוי ער פילט זיך, ער האט זיך דעמאלטס נישט אזוי גוט געפילט, ער האט געהאט מיטן הארץ ציי וואם, זאגט ער, מונקאטשער רב, מ'זאגט דאך אז איר געבט ארוים רפואות, אפשר קענט איר פאר מיר אויך

ש"י תנינא סי' ק"ח, שולחן העזר הנ"ל באריכות, שו"ת מנחת יצחק ח"ז סי' קי"ב, ועוד הרבה ספרי אחרונים שדנו בזה.

9 ועי' בשולחן העזר (סי' ו' סעי' ז) שכתב דהסידור קידושין צריך להיות ע"י הרב האב"ד דייקא וכן נתינת הרח"ש, כי ע"י יהיה להרב עינא פקיחא על כל החתונות שבעיר שיהיו כדת משה וישראל ולבל יפרצו פרצות בעניני יוחסין ושאר ענינים וכדו'. ובזה יובן הדבר שהקפידו כל הני צדיקים כ"כ על ענין הרח"ש.

10 בס' דרכי משה החדש (תולדות המהר"ם שיק) העתיק מכתב מבעמח"ס שולחן העזר בעניני הנהגות המהר"ם שיק, ובאות נ"ט כתב וז"ל: "ולקיחת דבר מצוה כגון אתרוג ותפילין וכדומה, לא לקח רק מדמי רח"ש שהי' בידו, באומרו כי לפי התורה הקדושה מעות אלו שלו הוא".

11 עי' בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ג סי' ל"ט) בחתן וכלה שנסעו מעירם לעיר אחרת והעמידו שם החופה, וכתב שם בירור הלכה שצריכים ליתן חלק יותר גדול לרב העיר שדרים המחותנים שם, וחלק קטן יותר להרב הבא לשם לסדר קידושין, עיי"ש.

12 הגה"ק רבי משה האלבערשטאם ז"ל אבדק"ק בארדיוב, שהי' בן הגה"ק רבי ברוך אבדק"ק גארליץ ז"ל בן מרן הגה"ק הדברי חיים ז"ל וחתן מרן הגה"ק הייטב לב ז"ל.

13 מוזכר בתוך כתבי מרן הייטב לב, והוא לו נדפסה בשאלות ותשובות שבספר דברי יחזקאל להה"ק משינאווא, (סוף סימן מא), שם נמצא תשובה קצרה שנכתבה ע"י רבינו להשיב אל נכדו הרה"ק ר' משה מבארדיוב, כיצד לנהוג עם מעות רח"ש כשהכלה נישאת במקומו של החתן, ובתוה"ד כתוב לאמר, "אך זאת אומר, בהיותי בפולין בגארליץ, היה החתן מגארליץ והחתונה היה בגליל שלי, ובעצמי הייתי על החתונה שם, והכלה היתה מצאנז, וביקש זקינו רבינו [הד"ח] זלה"ה חצי רח"ש מאתי ושלחתי לו".

14 עיי' בספר דברי יחזקאל החדש (עמ' קיד) שהי' גדול אחד שעבר הרבה שנים מיום שמחת לבו יום חתונתו אולם לא נפקד בזרע של קיימא, ונסע אל הרה"ק הדברי יחזקאל והזכיר עצמו לישועה, ושאל לו הדברי יחזקאל אם שילם להרח"ש, וכשענה שלא שילם להשדכן שלו, אמר לו הדברי יחזקאל שזהו הסיבה שאין לו בנים, וציוה שילכו מיד להשדכן ולשלם לו כראוי וכן עשה, וכמובן שאחר זמן קצר נפקד בזרע של קיימא. והסביר הדברי יחזקאל מהו המכוון בשילם להרח"ש דייקא כי רח"ש ר"ת ר'בקה ר'חל ח'נה ש'רה שארבעתן היו עקרות ונפקדו. ובשלחן העזר (סימן ו' סעיף ז) מציין לזה רמז נאה בהפסוק (תהלים מה ב) רח"ש לבי דבר טוב לשלם שכר הרח"ש הוא דבר טוב נאה ומתקבל.

געבן א רפואה?, זאגט ער, אויף די מחלה פונעם ארץ וועט קיין שום רפואה נישט העלפן, נאר זיך נישט רעגן...

רבינו: יא, דער דאקטער האט אים אויך געזאגט אזוי.

האדמו"ר ממונקאטש: יא, האט אים דער עצי חיים געזאגט, איך רעג מיך? דאס צעטעל דארף מען ארויס צו שטעלן אינדרויסן, מ'זאל מיך נישט אויפרעגן..... איך רעג מיך דען אליינס....? [אורייתא קא מרתחא בי' על מעשיהם של אלו שהפריעו אותו מלגדור גדר ולעמוד בפרץ].

רבינו: מ'ווייסט אודאי, דער ייטב לב האט מציע געווען פאר מונקאטש מ'זאל ברענגען רבי שלמה'לע פון סטריזשוב קיין מונקאטש.[15]

ואמר האדמו"ר ממונקאטש: יא, כ'האב דאס געהערט פונעם טאטן (רבינו הברך משה ז"ל) עטליכע מאל.

אינטערסאנט, דער פעטער דער רבי זי"ע (רביה"ק הדבר"י ז"ל) האט מיך אמאל געפרעגט צי כ'וויים, ווען זיי זענען געפארן דער שם שלמה מיטן דרכי תשובה אים תרמ"ג פאר פסה צום ייטב לב מבקר חולה זיין, צי איך וויים אויב דער מנחת אלעזר איז אויך מיטגעפארן צי נישט.

כ'האב מיך נישט געטרויעט צו פרענגן דעם רבי'ן פארוואס ער פרעגט, אבער דאס האט ער געפרעגט.

האב איך געענטפערט, יא ער (המנחת אלעזר) איז אויך געפארן. און קודם האט ער געטוהן אזוי ווי דער שם שלמה, געוואונטשן א רפואה שלימה, אבער נאכדעם האט אים דער שם שלמה צי דער דרכי תשובה געזאגט, 'מיין קינד בייג דיך דעם קאפ און דער רבי וועט דיך בענטשן, וועסטו האבן א ברכה על כל ימי חייך'.[16]

15

ה"ה הגה"ק בעל שם שלמה ז"ל שנתקבל להיות שם אבד"ק, ועי"ז נשאר שלשלת הזהב של אדמור"י בית מונקאטש לבניו הק' אחריו בעיר הגדולה לאלוקים מונקאטש עד החורבן הנורא באיירא"פ.

ונעתיק כפי שסיפרו רבינו שליט"א באריכות בהזדמנות אחרת בדלהלן: "רבי שלמה'לע מונקאטשער איז געווען רב אין סטריזשוב, און דער ייטב לב איז געווען רב אין סיגוט, און סוף ימיו האט דער ייטב לב געהאט רדיפות אין סיגוט, גרויס עגמת נפש, און אין מונקאטש האט מען געהערט אז דער ייטב לב האט עגמת נפש, און דעמאלסט איז פריי געווארן דאס רבנות אין מונקאטש, די מעשה איז געווען בערך תר"מ, איז געקומען א דעלעגאציע פון מונקאטש מיט א קאנסוס צום ייטב לב, און ער האט נישט געווילט אננעמען דאס רבנות, איז געקומען 'ונשלוח שרים רבים ונכבדים' און זיי האבן אים שטארק געבעטן ער זאל קומען, זיי האבן מפציר געווען, און איינער רופט זיך אזוי אן 'דער רבי ווייסט, די גאנצע שטאט ווארט אז דער רבי זאל קומען', האט דער ייטב לב געזאגט 'אזוי? וויים איך נישט צו גיין!', און האט געזאגט 'וען איך בין געקומען קיין סיגוט, האבן מיך די כהנא'ישע געברענגט, און רבי משה ארי' [פרוינד] (ה"ה הרה"צ ראש הקהל דסיגוט בן הצדיק ר' יושע מקראלי ואביו של הגה"ק מנאסאד ז"ל) איז מיר אפילו נישט געקומען שלום געבן, צום סוף האט זיך איבער געדרייט, ר' משה ארי' איז מיר געווארן א גוטער פריינד, און די כהנא'ישע זענען מיר געווארן שונאים, יעצט אז די גאנצע שטאט ווארט מיך אפ, ווער וועט מיר זיין א גוטער פריינד...', אזא ווערטל האט ער געזאגט.

דעמאלסט האט דער ייטב לב זיי געזאגט אז ער מיינט אז זיי זאלן נעמען רבי שלמה'לע פון סטריזשוב קיין מונקאטש - רבי שלמה'לע איז דאך געווען א מחותן מיטן גארליצער רב, און דער גארליצער רב איז געווען א איידעם ביים ייטב לב, איז ער געווען אויך זיין מחותן - מומילא האט ער געזאגט מ'זאל אים נעמען, אזוי איז רבי שלמה'לע געווארן רב אין מונקאטש (ושימש שם ברבנות עד יום פטירתו כ"ח סיון תרנ"ג, והשאיר אחריו בנו מ"מ הגה"ק בעל דרכי תשובה ז"ל).

16

בספר 'בית שלמה' [שבחי תולדות של הגה"ק השם שלמה ז"ל] מסופר באריכות (אות פח – צ) את ביקורו של הגה"ק השם שלמה והדרכי תשובה ז"ל אצל מרן הגה"ק הייטב לב ז"ל בעת שנחלה בעוה"ר לפני חג הפסח בשנת תרמ"ג, ונעתיקו משם, וז"ל: "בשנת תרמ"ג - קודם חג הפסח, באה השמועה על ידי דילוג רב (פעלענראאם) **מסיגוט, כי הרב דשם - הגאון הקדוש מרן בעל ייטב לב זצללה"ה - נחלה עד מאוד, ונתן רבינו** (בעל שם שלמה ממונקאטש) **דעתו הקדושה לנסוע לשם, לבקר את כבוד מחותנו הקדוש הנזכר, ופתע פתאום נחלתה זוגתו של רבינו, ואהותה קור וחום בתכיפה אחת, והרופאים אמרו כי היא לינגען-ענצינדונג, וציוו להעמיד לה עלוקות להוציא דם ולהפג חמימותה, ובעלה הקדוש מחריש ומשתאה, לשקול בדעתו - אם ליסע בעת מצאת או ליחדל, אבל היא הרגיעה את רוחו, והפצירה בו ער לאחת, כי אדרבה לא יפול ממחשבתו הראשונה, כי אם לבקר את הצדיק מסיגוט, בידעה שתהיה לו למשיבת נפש, ובדרך אגב - להזכיר אותה לפני מחותנו מסיגוט לברך אותה ברפואה שלימה.**

וכן עשה רבינו הקדוש, ונסע לסיגוט עם בנו הקדוש בעל דרכי תשובה, (והבחל"ח עם נכדו, הוא רבינו בעל מנחת אלעזר שליט"א), **וגם משמשיו והנלוים אתו, והגיע לשם לעת ערב, ועל תחנות מסילות הברזל חרדו לקראת האורח הנכבד הקדוש הלזה רבים ונכבדי יקירי הקהלה ועם רב, לקבל פניו המאירים.**

וכאשר הגיעה השמועה טובה להרב הקדוש מרן מסיגוט כי הרב הקדוש ממונקאטש בא לבקרו, ועוד טרם בא אל הבית - צוה הרב הקדוש מרן יקותיאל יהודה טייטלבוים לנקות את הבית, ולהסיר כל מיני חפצים שסביב למטתו - להשתמש לצורך החולה, ואמר לבני ביתו שיזריזו בזה, כי 'תדעו שלא רבי פשוט בא אלינו, כי אם רבי גדול שהוא בחינת מלכו"ת', עד כאן דבריו הקדושים. (זאת סיפר חתנו של הייטב לב, הלא הוא הגאון הצדיק מו"ה רבי ישראל יעקב יוקל טייטלבוים, אב"ד דקהילת 'וואלאווא' ז"ל, בהיותו לנחם את רבינו בעל דרכי תשובה, אחר הסתלקות אביו רבינו מהר"ש זי"ע).

והיה כאשר בא אדונו לבית מחותנו הקדוש, התחזק במטתו, ועמד מפניו קצת, ואמר לו - דאיתא בתשובת הגאונים, כי פעם אחת היו שני אנשים אוהבים נאמנים זה לזה, וברבות העתים נתרחקו זה מזה, ולא ראו את עצמן כמה שנים, ואסתייע מילתא, כי נגזר גירוש על אחד מהמקומות אשר דר שם אחד משני האוהבים, ועל ידי אותה סיבה - שהוצרך האיש להמלט על נפשו לברוח - הלך ובא עד שהגיע למקום שדר שם אוהבו מקדם, ונתקרבו שוב הגופות, ושמחו יחד בהתראות פנים, ואמר אחד לחבירו, מה טוב ומה נעים היתה לנו חברתינו יחדיו - באם היתה שלא על ידי סיבת גירוש וטלטול, 'כן גם אנכי - הגיד הקדוש

ער האט נישט געזאגט 'דער סיגוט'ער רב', וועט דיך בענטשן, נאר ער האט געזאגט, בייג דיך דעם קאפ און 'דער רבי' וועט דיך בענטשן, וועסטו האבן א ברכה על כל ימי חייך.

דאם האט ער נישט געוואוסט, זעהט אוים דאם האט ער געוואלט הערן, ס'איז אים געווען א חידוש.

רבינו: דער שם שלמה איז דאך געווען א מחותן מיטן ייטב לב. ווייל זיין זוהן רבי משה לייב (מסטריזשוב) איז דאך געווען א איידעם ביים גאראליצער רב, און דער גארליצער רב איז געווען א איידעם ביים ייטב לב.

האדמו"ר ממונקאטש: יא אודאי, דער רבי זי"ע (הדברי יואל) האט מיר דערמאנט אפאר מאל, וועז כ'בין נאך געקומען פון קליוולאנד נאך, האט ער מיך אפאר מאל פארהערט דאם, ער האט מיך אלץ געפרעגט, וויזוי ביזסטו דעם ייטב'ס אן אייניקל?'... ער האט געוואלט וויסן צי איך וויים...[17]

וכיבדו רבינו בברכת לחיים

ובירכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן בבריאות השלימות, אריכות ימים ושנים מיט א שיבה טובה.

האדמו"ר ממונקאטש: לחיים לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט געזונט, יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל עד ביאת הגואל.

כ'האב געברענגט דא די ספרים, מ'האט איבערגעדריקט די [שו"ת] תשובות מנחת אלעזר מיט א שיינעם מפתח אין פינעף בענדער.

רבינו: יישר כח, כ'האב שוין כמה פעמים נאכגעזאגט.

האדמו"ר ממונקאטש: יא איך וויים, כ'האב געזעהן אין די ספרים, מ'האט שוין מפלפל געווען דערויף אויך. אין די סוגיא פון דבר שיש לו מתירין, כ'האב געזעהן עטליכע מאל.

רבינו: יא יא, אסאך מאל.

האדמו"ר ממונקאטש: און אז כ'האב שוין געברענגט דאם האב איך שוין געברענגט אונזער ספר אויך, ס'איז על התורה, אונז האמיר יעצט געדריקט (ספרו 'עולת שבת' עה"ת ה"ב).

כ'האב עם געברענגט דא, כ'האב געקלערט דא וועל איך קענען הערן מבינות...

רבינו: יישר כח.

אונז האבן מיר מונקאטשער אידן, אין קרית יואל איז דא ר' יואל וויינבערגער, ר' יושע וויינבערגער'ס זוהן, ר' בעריש'ס אן אייניקל.

האדמו"ר ממונקאטש: יא, ער זעהט אוים פונקט ווי ר' בעריש, און ער האט דעם חוש פון כתב אויך.[18]

מסיגוט - ישמח לבי ותגל נפשי בהתוועדות כבוד קדושת מחותני, אך צר לי הסיבה שהוא על ידי ביקור חולים', ועל זה ענה רבינו: 'אנו מחכים שיתרפא כ"ק מחותנו בקרב, ונשמחה יחד מתוך הבריאות, וכן יאבה ה".

ואמר עוד הרב הקדוש מסיגוט: 'ידע הדרת כבוד מחותני, כי הנני אחזיק לו טובה בזה ובבא על אשר החייני בביאתו בעת', ורבינו השיב, כי: 'רק על זה באתי - בכוונתי לשמחו בשמחת יום טוב הבא עלינו לטובה'. והשיב על זה מרן מסיגוט: 'בפרט אם נזכה עוד ביום טוב הבא עלינו לטובה לראש שמחת עולם - בגאולה שלימה, שאנו מחכים עליה, אז נגילה ונשמחה בישועת ה' יחדיו'.

והושיט רבינו ליד מחותנו קוויטל (עיין דברי תורה מהדורא קמא אות כו - בשם רבינו) עם שם זוגתו הצדיקת: 'חי' פרימא רבקה בת הנשגע לרפואה שלימה במהרה על מחלת חום הריאה', והוא כאשר קרא הפיתקא, ענה ודיבור בקדשו, כי: 'שמה הטוב שמעתי ממנה - כי היא באמת 'פרימא', ונוסף לזה היא גם כן משכלת ובר דעת ומה' אשה משכלת' (משלי יט, יד), ובדרך צחות אמר - כי הרב הקדוש הרבי ר' שמעון זי"ע מיערסלוב הגיד פעם אחת להרב הקדוש הרבי ר' חיים מקאסוב (בעל 'תורת חיים') זי"ע, כי אין חידוש שאתם רבי מפורסם כל כך - אם יש לכם מחברתכם זוגתו הצדיקת כמוהו, לא כן אנכי - אמר הרבי ר' שמעון - היו לי שלשה נשים, וכל אחת רעה מחברתה, ותמורת אלו השלשה אחת והגונה הוטב', כה דיבר מרן הבעל ייטב לב זצ"ל.

אחר כן הלך רבינו משם, על לינת הלילה לבית הגביר המפורסם מו"ה נפתלי האלפערט ז"ל, והוא הבין סעודה גדולה לכבוד האורח הקדוש, ובני הרב הקדוש בעל ייטב לב - ובתוכם הרב הקדוש בעל קדושת יום טוב [רבי חנני יום טוב ליפא טייטלבוים] זצ"ל, שבא אז במכוון מהעיר 'טעטש' - וגדולי יקירי העיר סיגוט הסבו גם כן שמה.

ובבוקר הלך שוב לבית מרן הרב הקדוש לקבל מאתו ברכת הפרידה, והוא שוכב על מטתו ומעלה עשן בפיו, וכיבוד גם את רבינו בציגאר לעשן. ורבינו ביקש ממחותנו הייטב לב להריק ברכתו הטהורה על בנו (הקדוש רבי צבי הירש, בעל דרכי תשובה) ועל נכדו (אדמו"ר בעל מנחת אלעזר שליט"א), והניח יד קדשו על ראשם, וברוך אותם. ושוב פצה אדוננו לבקשו, כי: 'מי שבירך את הבנים הוא יברך את האבות בקל וחומר מן הבנים, והנני עומד הכן להרכין ראשי לקבל ברכת צדיק - ממחותני', והוא אמר: 'חם ושלום, הלא כבוד קדושת מחותני הוא ברוך ה', ואין צריך לדידי, רק יקויים בכם מברכיך ברוך' (בראשית כז כט) ובזה נתפרדו בברכת שמחת יום טוב, ונשרו עיניהם דמעות, ויתפרדו זה מזה באהבת שלום.

ועי"ש המשך הסיפור אשר השם שלמה ז"ל חזר לסיגוט ביום ו' אלול להספיד את מרן הייט"ל ז"ל ולחלוק כבוד האחרון בעת הלוי הגדולה.

---

17 כ"ק האדמו"ר ממונקאטש שליט"א הוא נכד כ"ק רבי נתן דוד ראבינאוויטש ז"ל מפאריזוא, חתן כ"ק רבי משה לייב מסטריזשוב ז"ל, ועל שמו נקרא לאורך ימים.

18 הרה"ח המרומם ר' בעריש וויינבערגער ז"ל מתלמידי ונאמני המנחת אלעזר ז"ל וגם מסר לידו את כת"י של חידו"ת להגיהם ולסדרם לדפוס, וגם הו"ל ספר 'אגרות שפירין' מכתבי קודש משלשלת הרועים החל מהגה"ק הבני יששכר ז"ל ועד רבו המנחת אלעזר ז"ל, ובארה"ב אחר המלחמה הי' נמנה מחשובי חסידי רביה"ק ז"ל, ואף גם סידר כמ"פ את

רבינו: נאכדעם איז דא אויך ר' יואל גאלדבערגער, וואס ער איז ר' חיים הערש גאלדבערגער'ס איניקל.[19]

האדמו"ר ממונקאטש: דא אין שטאט איז אויך דא קע"ה מונקאטשער אידן, נעבעך להבחל"ח ר' יצחק ראזענבערג ע"ה (ראה"ק דקהלתינו הק') ער איז אויך געווען.

רבינו: יא, אבער זיי, די צוויי, האלטן זיך נאך ווי מונקאטשער....

זיי זאגן אלין נאך פון שער ישששכר,[20] זיי האבן אלין וואס נאכצוזאגן פון דארט, און פון די אנדערע ספרים.

והעניק לו רבינו ג' כרכים מספריו 'לב אהרן' על סוגיות הש"ס

האדמו"ר ממונקאטש: אה, די באוואוסטע לב אהרן ספרים.

נו שוין, האב איך שוין צוריק באקומען....

קע"ה מ'האלט שוין דריי בענדער אויף סוגיות?

רבינו: ברוך ה'.

האדמו"ר ממונקאטש: איך זעה דאס איז צוויי בענדער אויף פסחים, און דאס איז איינס אויף ראש השנה און סוכה.

רבינו: יא.

האדמו"ר ממונקאטש: א גרויסן יישר כח, ס'איז א גרויס חשיבות.

דער רבי שרייבט דאס אליינס?

רבינו: זיי שרייבן דאס, די צוויי, ר' יואל וויינבערגער מיט ר' יואל גאלדבערגער,[21] ס'איז דא נאך, עטליכע שרייבערם איז דא.

א' הנוכחים: ספעציעל ביי די סוגיות איז דא עטליכע שרייבער'ס און מגיהים.[22]

האדמו"ר ממונקאטש: יא, ער האט מיר געזאגט אמאל, ר' יואל וויינבערגער, ער האט דא די חזקה פונעם זיידן (ר' בעריש הנ"ל) ביים מנחת אלעזר....

ונפרד רבינו ממנו בברכה: דער אויבערשטער זאל העלפן לאורך ימים, מיט אלעם גוטן.

האדמו"ר ממונקאטש: כ'וועל נישט אויפהאלטן ס'איז דא אידן וואס ווארטן, א צווייט מאל וועל כ'וועל קומען וועט מען אביסל מער מאריך זיין בדברי תורה.

וירד רבינו ללוותו עד רחובה של עיר

בצאתו מחדר רבינו אמר האדמו"ר ממונקאטש: א יישר כח, א גוטע נאכט, כ'בעט דעם רבי'ן ס'איז געגנג ביז אהער, ס'פעלט נישט אוים ארוים צו קומען.

רבינו: ואברהם הולך עמם לשלחם, (בראשית יח, טז), אברהם אבינו האט אונז דאם אויסגעלערנט.

האדמו"ר ממונקאטש: נו שוין, אז דער רבי זאגט אזוי, וואס האב איך אריינצורעדן.

רבינו: ביים ישמח משה איז אמאל געווען אזוי, ער איז געווען מיטן קאלוב'ער רב (הרה"ק רבי אייזיק'ל ז"ל) אינאיינעם אין נאנאש אויף א שבת, וועז מ'האט געמאכט דעם חנוכת הבית אין נאנאש אויף די שוהל,[23] איז געווען וועז זיי זענען אנגעקומען ביי די טיהר אריין צו גיין אין שוהל, זיי זענען דאך צוזאמען געקומען, האט דער קאלוב'ער רב געזאגט פארן אוהעל'ער רב, ער זאל קודם אריין גיין, האט דער ישמח משה געזאגט פארן קאלוב'ער רב אז ער זאל קודם אריין גיין, אזוי האבן זיי זיך געשפארט ביי די טיהר, דער קאלוב'ער רב האט געזאגט אוהעל'ער רב גייט אריין, און ער האט געזאגט קאלוב'ער רב גייט איהר קודם אריין. האט דער ישמח משה געזאגט, קאלוב'ער רב, ממה נפשך זענט איר גרעסער פון מיר דארפט איר דאך קודם אריין גיין, בין איך גרעסער היים איך אז איר זאלט קודם אריין גיין, איז דער קאלוב'ער רב אריין געגאנגען דער ערשטער...

ונפרדו לשלום ברוב ידידות

ספריו המרובים של רבינו בחדר הספרים בקודש פנימה, שבחל"ח בשנת תשמ"ה לפ"ק ומנו"כ בקרית יואל יצ"ו.

19 הרה"ח הנכבד רבי חיים הערש גאלדבערגער ז"ל מתלמידי וחסידי הגה"ק הדרכי תשובה והמנחת אלעזר ז"ל, ואחר המלחמה הי' נמנה מחשובי חסידי רביה"ק ז"ל, שבחל"ח בשנת תשל"א לפ"ק, וע"פ צוואתו הובא למנו"ע בארה"ק ת"ו .

20 ספר 'שער ישששכר' על מועדים וחדשי השנה שחיבר הגה"ק בעל מנחת אלעזר ז"ל.

21 האברכים היקרים מוה"ר יואל וויינבערגער ומוה"ר יואל גאלדבערגער הי"ו מתלמידי רבינו שליט"א בקרית יואל, הם המה מסגל הבורת ת"ח ובעלי כשרון העומדים על הפקודים במלאכת הקודש, להיות מרשמי רשוותא וכותבי החידו"ת וכל ספרי מרן רבינו שליט"א 'לב אהרן' על התורה ומועדים וסוגיות הש"ס ועוד, תחת הנהלת הועד להוצאת ספרי מרן רבינו שליט"א.

22 ובתוכם גם הרה"ג חו"ב מוה"ר פנחס הערש רייך שליט"א מגי"ש בישיבתינו הק', סניף ברך משה, בקרית יואל יצ"ו.

23 עיין בס' נפלאים מעשיך (ה"ב) שסיפר הגה"צ מפאיע הי"ד שקיבל מאביו הגה"צ מבאגאד ז"ל שבשנת תק"פ נסע הרה"ק הישמח משה זי"ע ביחד עם ידידו וריעו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלוב ז"ל לחינוך הבית הכנסת בעיר נאנאש [שהוא ליד העיר דעברעצין]. ושני המאורות הגדולים נשארו לשבות שם על שב"ק, וערכו שולחנם בצוותא חדא. וכשאמר הישמח משה ברכת המוציא האריך מאוד באות ה"א של המוציא וכך היה מיחד את היחודים שלו וקשר כתרים לקונו [ואמר הה הה המוציא], וכשהגיע תורו של הרה"ק מקאלוב למיבצע על ריפתא והיות שהיה בידוע בעל מנגן נפלא עשה איזה תנועה של ניגון וכך האריך בהה"א שלא היה ניכר כ"כ שהוא מכוין כוונות ויחודים, וכשמוע מרן הישמח משה את חכמתו להסתיר את כוונתיו נתקנא בו מש"ה.

לעילוי נשמת

האה"ח

מרת **חי' דינה**

בערקאוויטש ע"ה

בת הרה"ח ר' **אליעזר** ז"ל

נלב"ע י"ב כסלו

הונצח ע"י הרבני הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **אהרן הערש בערקאוויטש** הי"ו

ובניו שיחיו

לעילוי נשמת

האה"ח

מרת **פרימא רחל**

שפילמאן ע"ה

בת הרה"ח ר' **מרדכי משה ספרא** ז"ל

נלב"ע י' כסלו

הונצח ע"י בנה הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **הערשל שפילמאן** הי"ו

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מעמד קבלת פנים ע"י ילדי התשב"ר במאנטריאל

יום ה' פרשת חיי שרה תשפ"ג לפ"ק
בהיכל ביהמ"ד הגדול במאנטריאל יצ"ו

אונז געפינען מיר די וואך אין די סדרה, ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל, שטייט פון גר"א, 'בכל' איז די ראשי תיבות ב'סוכות תשבו שבעת ימים, דאס איז די ב'. כ'ל האזרח בישראל ישבו בסוכות, דאס איז די כ'. ל'מען ידעו דורותיכם, דאס איז די ל'. קומט אויס 'בכל' דאס איז א רמז אויף די מצוה פון סוכה.

כ'האב געקלערט, די מצוה פון סוכה איז זיבן טאג סוכות, שטייט אין אלשיך הק' אז די זיבן טאג סוכות דאס איז א רמז אויף די זיבעציג יאר וואס א מענטש לעבט, ימי שנותינו בהם שבעים שנה, וואס איז באשערט פאר א איד צו זיין אויף דעם עולם. די זיבן טעג סוכות איז אקעגן די זיבעציג יאר, יעדע טאג פון סוכות איז אקעגן צעהן יאר. קומט אויס די ערשטע טאג סוכות איז קעגן די קינדערישע יארן, ביז צעהן יאר. די צווייטע טאג סוכות איז שוין אביסל שפעטער, ווי מ'זאגט די בחורישע יארן. און אזוי ווייטער. מ'זעהט אז מ'דארף זיבן טאג עסן אין די סוכה, אבער די עיקר מצוה איז די ערשטע נאכט סוכות, אלעס זעהט מען איז די ערשטע נאכט, סוכות איז די ערשטע נאכט, לולב מן התורה איז די ערשטע טאג, דאס איז א רמז אויף די קינדערישע יארן האט די תורה געהייסן.

לכאורה יעדער איינער ווייסט אין יו"ט סוכות הושענא רבא איז די זיבעטע טאג, יעדן טאג מאכט מען נאר איין הקפה, און הושענא רבא מאכט מען זיבן הקפות, זעהט מען פון דעם אז הושענא רבא איז די געהויבנסטע טאג פון די זיבן טעג סוכות, און אויב הושענא רבא די לעצטע טאג סוכות איז די געהויבנסטע טאג, וואלט וועז געדארפט זיין די הלכה עס זאל אין די זיבעטע טאג זיין די הויפט מצוה פון סוכה, די זיבעטע טאג זאל זיין די הויפט מצוה צו נעמען דעם לולב די ד' מינים, פארוואס זעהט מען אז די תורה האט געהייסן די ערשטע טאג?, אין די ערשטע טאג איז א מצוה אפילו אז ס'רעגנט דארף מען אויף זיצן אין די סוכה, די ערשטע טאג איז מן התורה צו נעמען די ד' מינים, פארוואס טאקע איז אזוי?

איז אזוי, עס שטייט אין חתם סופר, ביי יו"ט פסח, דעם ערשטן טאג פסח איז מען ארויס געגאנגען פון מצרים, עס איז געווען מכת בכורות און מ'איז ארויס געגאנגען פון מצרים, מאכט מען דעם סדר אין די ערשטע נאכט, מ'עסט מצה, די ד' כוסות, אלעס איז די ערשטע נאכט. דעם זיבעטן טאג פסח איז געווען דער נס פון קריעת ים סוף, דער נס פון קריעת ים סוף איז ווי מ'זאגט אין די הגדה, איז געווען פינעף מאל אזוי גרויס ווי די נסים פון מצרים. פרעגט דער חתם סופר, איז פארוואס מאכט מען נישט דעם סדר דעמאלטס, אלעס וואלט געדארפט זיין דעם זיבעטן טאג, וואס דעמאלטס איז געווען דער גרעסטער טייל פון די נסים?

זאגט דער חתם סופר, ער זאגט א כלל ״התחלה איז חצי הכל״, א זאך ווען מ׳הייבט אהן דאס איז די העלפט, דאס איז ממש די העלפט פון אלעמען, דער ערשטער טאג פסח איז דאך געווען די התחלה, די התחלה איז גרעסער פון אלעמען, וועגן דעם מאכט מען דעם סדר אינעם ערשטן טאג און נישט שביעי של פסח, אזוי זאגט דער חתם סופר.

למען תזכור את יום צאתך, געדענק דעם טאג ווען מ׳איז ארויס געגאנגען, דאס איז דער הויפט, די התחלה איז חצי הכל. די ערשטע טאג סוכות איז קעגן די קינדערישע יארן, די קינדערישע יארן דאס איז די התחלה פון א מענטש ווען ער הייבט אן צו לערנען, ווען ער הייבט אן צו דאוונענען, ווען ער הייבט אן צו דינען דעם באשעפער, ער הייבט אן צו לערנען אפילו ער לערנט נאך וויניג, אפילו ער לערנט אין די שפעטער־דיגע יארן מער און ער פארשטייט בעסער, אבער די קינדערישע יארן איז די התחלה, די התחלה איז חצי הכל, האט די תורה געהייסן סוכות דעם ערשטן טאג סוכות איז אלעם, און נישט שפעטער נאר דעם ערשטן טאג.

ואברהם זקן בא בימים, אברהם אבינו איז געווען א זקן, ער איז געווען אן אלטער איד, און אויף די עלטערע יארן איז ער דאך אוודאי געווען געהויבענער ווי אין די יונגערע יארן, יעדער פארשטייט דאס, וה׳ ברך את אברהם בכל, ״בכל״ איז די ראשי תיבות ב׳סוכות תשבו שבעת ימים כ׳ל האזרח בישראל ישבו בסוכות ל׳מען ידעו דורותיכם. בסוכות תשבו שבעת ימים, זיבן טאג דארף מען זיצן אין די סוכה, מ׳לערנט ארויס פון פסח אז די ערשטע נאכט איז די וויכטיגסטע נאכט, די וויכטיגסטע טאג וואס מ׳דארף עסן אין די סוכה, מ׳לערנט דאס אויך ארויס פון פסח, קריעת ים סוף איז טאקע געווען מער, אבער מ׳לערנט ארויס ט״ו ט״ו מחג המצות, אז די ערשטע נאכט איז דער עיקר, ווייל התחלה איז חצי הכל, ווען מ׳קומט אריין אום יו״ט סוכות הייבט זיך אן דער יו״ט, עס איז די וויכטיגסטע חלק פונעם יו״ט, דאס איז א רמז פאר די קינדערישע יארן, מ׳זאל וויסן אז די קינדערישע יארן כאטשיג ס׳איז וויניג, מ׳פארשטייט נאכנישט אזוי ווי אין די עלטערע יארן, איז עס אבער א ריכטיגע התחלה, איז עס חצי הכל, איז דאס דער יסוד פאר׳ן גאנצן לעבן.

קינדער דארפן צו וויסן וואס מ׳איז זיך מקבל און מ׳איז זיך קונה אין די קינדערישע יארן דאס איז א יסוד פאר׳ן גאנצן לעבן, ביי שרה אמינו זעהט מען אויך, בת ק׳ כבת כ׳ ובת כ׳ כבת ז׳, זי האט זיך געשטעלט אין די קינדערישע יארן דאס איז די הויפט פון א מענטש. קינדער אין די יארן דארף מען זיך מקבל זיין, לויט וואס איז פאר קינדערישע יארן, לויט וויפיל קינדער פארשטייען, אבער דאס דארף מען זיך מקבל זיין, מ׳דארף זיך מקבל זיין עס זאל זיין א גוטער התחלה.

די ערשטע זאך וואס כ׳האב געוואלט זאגן, סור מרע ועשה טוב, מ׳דארף זיין א סור מרע, און עשה טוב, סור מרע, אכטונג געבן אויפן דיבור, דאס רעדן זאל זיין איידל געערעדט, איידעלע דיבורים, עס איז דא א גרויסער יצר הרע צו זאגן א ליגענט, און דאס איז שוין איינגעבאקן ביי קליינע קינדער, דארף מען זיך איינגעוואוינען אז מ׳דארף צו רעדן נאר אמת, א איד טאר נישט זאגן קיין ליגענט, מדבר שקר תרחק, מ׳דארף זיין געבויעט אויף מדת האמת, אלעמאל זאגן נאר דעם אמת און נישט חלילה קיין ליגענט, דאס איז דער סור מרע.

און נאכדעם איז דא עשה טוב, דער טאטע ז״ל פלעגט אנצוזאגן פאר אלע קינדער, כ׳האב עס שוין אמאל געזאגט אין מאנטריאל, מ׳זאל גיין מיט די ציצית אינדרויסן, די גרעסערע קינדער, ער האט עס געזאגט פאר די גרעסערע יונגלעך, מ׳דארף גיין מיט די ציצית אינדרויסן. אזוי איז אין ניו יארק, און אזוי איז אין מאנטריאל, איבעראל, א גרעסערער יונגל דארף צו וויסן ארויס צו נעמען די ציצית, האלטן די ציצית אינדרויסן, וראיתם אותו וזכרתם, די ציצית דארף נישט זיין באהאלטן, עס דארף צו זיין אינדרויסן.

נאכדעם האב איך געוואלט רעדן פאר די קינדער, מ׳איז שוין גרויסע יונגלעך, מ׳איז שוין קינדער וואס דאוונענען, דאס דאוונענען דארף מען צו דאוונענען פון א סידור, אפילו דאס וואס מ׳קען אויסנווייניג, דארף מען צו דאוונענען אינעווייניג פון א סידור, און אויפן קול הויעך, מ׳זאל זיי הערן וואס מ׳זאגט, נישט פארשלאפן נאר לעבעדיג, מ׳דאוונענט מיט א לעבעדיגקייט, דאוונענען ערליך אויף א קול.

אזוי דארף צו זיין נישט נאר ביים דאוונען, נאר ביים בענטשן אויך, אפילו מ׳קען דאס בענטשן אויסנווייניג, דארף מען צו בענטשן אינעווייניג אין א סידור.

אויך א ברכה מאכט מען יעדע ברכה הויעך שיין אויפן קול, די גאנצע ברכה פון אנהויב ביז צום סוף, מילה במילה, דאס איז געזאגט געווארן סיי פאר די קלענערע קינדער און סיי פאר די גרעסערע קינדער, יעדער מאכט שוין ברכות, א ברכה מאכט מען שיין הויעך.

ויהיו חיי שרה, זאגט דער מדרש, יודע ה׳ ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה, דער אויבערשטער ווייסט די טעג פון די תמימים, ונחלתם לעולם תהיה. קינדער דינען דעם אויבערשטן מיט תמימות, די ריכטיגע תמימות זעהט מען ביי קינדער, זיי האבן דאס נאך נאטורליך, דאס נאטורליכע תמימות וואס דער אויבערשטער האט אריין געגעבן אין א אידיש קינד. די יסודות וואס מ׳לייגט אראפ אלץ קינד דאס איז א יסוד פארן גאנצן לעבן, אן ערליך אידיש יונגל לערנט און דאוונט, מ׳לערנט און מ׳חזר׳ט איבער די לימודים אין חדר, מ׳פארהערט זיך, דאס איז א יסוד פארן גאנצן לעבן.

יודע ה׳ ימי תמימים, דער אויבערשטער האט ליעב, ׳יודע׳ איז א לשון פון ליעב האבן, כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו, וואס איז טייטש כי ידעתיו, רש״י זאגט כי ידעתיו איז טייטש כ׳האב אים ליעב, יודע ה׳ ימי תמימים, דער אויבערשטער האב ליעב די טעג פון די קינדער וואס דאס איז די ריכטיגע תמימות, ונחלתם לעולם תהיה, און דאס וואס מ׳איז זיך קונה אין די קינדערישע יארן, לעולם תהיה, דאס בלייבט אויף אייביג אויפן גאנצן לעבן.

זאל דער אויבערשטער העלפן, די תמימות, יודע ה׳ ימי תמימים, די תמימות וואס עטץ זענטס קונה אין די קינדערישע יארן, זאל זיין טאקע ונחלתם לעולם תהיה, עס זאל זיין טאקע אן אייביגקייט, דער אויבערשטער זאל העלפן עטץ זאלטס בלייבן מלא תמימות, ענקער גאנצן לעבן, עטץ זאלטס אויסוואקסן צו תורה און צו יראת שמים, מידות טובות, האבן איידעלע מידות, רעדן איידל איינער צום צווייטן, זיך אויפפירן איידל איינער צום צווייטן,

מ׳דארף שטענדיג געדענקען אז מ׳איז תלמידים פון די תלמוד תורה, פון די סאטמאר׳ע תלמוד תורה. די תלמוד תורה און די ישיבה וואס דער פעטער ז״ל זי״ע האט מייסד געווען אין ניו יארק, אבער אויך אין מאנטריאל, מ׳דארף שטענדיג דאס געדענקען וואס ער האט געפאדערט און געמאנט מ׳זאל זיין ערליכע אידישע קינדער, דער טאטע ז״ל האט דאס ממשיך געווען די אלע יארן, און היינט ליגט א פליכט אויף די אלע קינדער, די היינטיגע קינדער, דאס צו חזר׳ן און דאס צו געדענקען, אויפוואקסן צו תורה און צו יראת שמים צו מידות טובות, און ענקערע עלטערן זאלן זעהן ביי ענק אסאך תענוג ונחת, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן מיר וועלן אלע זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

מעמד "ובחרת בחיים"
לבחורי חמד דקהילתינו הק׳ במאנטרעאל
ערש״ק פרשת חיי שרה שנת תשפ״ג לפ״ק

צדיקים פילן א טעם עולם הבא דורך קיום התורה והמצות

מיר געפינען די וואך אין די סדרה, **ואברהם זקן בא בימים וה׳ ברך את אברהם בכל.**

קען זיין אזוי, עס איז באקאנט ס׳שטייט אין ישמח משה פרשת בשלח, זאגט דער זיידע ז״ל ער רעדט פון שכר מצוה, אויף דער וועלט באצאלט מען נישט קיין שכר מצוה, שכר מצה איז אוועק געשטעלט בעולם העליון,

אבער די פירות עסט מען אויף דער וועלט, פרעגט ער די קשיא, אויב אזוי איז דאס אן ענין פון רבית, אגר נטר, דאס מיינט אז מ׳גענט פירות אויף דער וועלט, א שכר פאר׳ן ווארטן אויפן באצאלט, דער עיקר באצאלט מען אויף יענע וועלט, די שכר מצוה וועט מען באצאלן אויף יענער וועלט, איז עס אן ענין פון רבית אזוי ווי עס שטייט אין פרק איזהו נשך.

זאגט דער ישמח משה, עס איז נישט קיין רבית, וויל אויב עס ווערט נקנה זאפארט דער חלק לעולם הבא, איז עס נישט קיין שכר פאר׳ן ווארטן, וויל מ׳איז שוין זוכה צום חלק לעולם הבא, במילא זאגט ער, כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, מ׳איז שוין זוכה יעצט צום עולם הבא, במילא קען מען עסן די פירות, וויל מ׳וואלט נישט, מ׳האט דאס שוין קונה געווען. אזוי זאגט דער ישמח משה.

דער זיידע ז״ל אין ייטב לב פרשת כי תצא, האט א שמועס איבער דעם ענין, און ער זאגט אזוי, עס איז דא א רמב״ם (פירוש המשניות סנהדרין פ״י) דער רמב״ם זאגט אז מ׳קען נישט מסביר זיין פאר איינער וואס איז ל״ע געבוירן געווארן בלינד, ער איז געבוירן געווארן אזוי, ער האט קיינמאל נישט געזעהן מיט די אויגן, קען מען אים נישט מסביר זיין וואס הייסט קאלירן, דאס איז א רויטע קאליר, דאס איז א גרינע, דאס איז א בלויע, אויב איינער האט קיינמאל נישט געזעהן קען ער נישט פארשטיין וואס דאס הייסט רויט בלוי גרין, ער קען דאס נישט פארשטיין. די זעלבע איינער וואס איז ל״ע געבוירן געווארן טויב, קען מען אים נישט מסביר זיין א קול, דאס איז א הויעכע קול, דאס איז א נידעריגע קול, דאס איז א שיינע קול, דער זאגט שיין, דער זינגט שיין, מ׳קען אים דאס נישט מסביר זיין מיטן מויל, וויל ער האט דאס קיינמאל נישט געהערט, קען ער דאס נישט פארשטיין. זאגט דער רמב״ם, פאר א מענטש בעולם הגשמי, קען מען נישט מסביר זיין וואס הייסט שכר לעולם הבא, וואס איז דאס שכר לעולם הבא, עס איז א רוחניות׳דיגע זאך, און א מגושם׳דיגער מענטש קען דאס נישט פארשטיין, אזוי זאגט דער רמב״ם.

פרעגט דער ייטב לב, אויב א מענטש אויף דער וועלט קען נישט פארשטיין וואס הייסט שכר לעולם הבא, איז נישט שייך מ׳זאל קענען קונה זיין דעם שכר לעולם הבא, איז וואס איז דער פשט כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, וואס הייסט מ׳האט א חלק לעולם הבא, דער רמב״ם זאגט א זאך וואס ס׳איז ׳אין מינו ידוע׳, א זאך וואס מ׳פארשטייט נישט וואס דאס איז, איז נישט שייך מ׳זאל דאס קונה זיין, איז אויב מ׳פארשטייט נישט וואס עולם הבא איז, איז נישט שייך מ׳זאל קונה זיין עולם הבא, נו אויב אזוי איז מ׳איז קונה עולם הבא במילא ווערט עס נישט קיין רבית, אבער אז מ׳האט עס נישט קונה געווען איז שוין די פירות רבית, אזוי פרעגט דער ייטב לב.

ענטפערט דער ייטב לב אזא בחינה, ער זאגט, צדיקים ווען זיי לערנען, ווען זיי דאוונענען, ווען זיי זענען מקיים מצוות, זענען זיי מרגיש טעם עולם הבא, זיי זענען מרגיש אין עבודת ה׳ עולם הבא, במילא זאגט ער, עולם הבא איז מינו ידוע, ס׳איז יא מינו ידוע, וויל ער פילט אין עבודת ה׳ מען עולם הבא, במילא איז עולם הבא מינו ידוע, און אז ס׳איז מינו ידוע קען מען קונה זיין עולם הבא, אזוי זאגט דער ייטב לב, במילא איז די שכר מצוה די פירות וואס מ׳עסט אויף דער וועלט נישט קיין אגר נטר.

די תורה הקדושה זאגט אונז, ואברהם זקן בא בימים וה׳ ברך את אברהם בכל, איז דער פשט כפשוטו, דער אויבערשטער האט געבענטשט אברהם אבינו בכל, מיט אלעם וואס ער האט געדארפט צו האבן, איז דאך געווען פירות פון זיין שכר מצוה, אברהם אבינו כל ימיו האט זיך געפלאגט און ער איז געווען אן עובד ה׳, מיט אלע רמ״ח אברים און אלע שס״ה גידים איז ער געווען א עובד ה׳, די שכר פון די מצוה איז געווען שמור, ס׳איז געווען אוועק געלייגט פאר אברהם אבינו בעולם העליון, אבער עם כל זה וה׳ ברך את אברהם בכל, די פירות, אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, די פירות האט ער שוין געגעסן בעולם הזה, דאס איז וה׳ ברך את אברהם בכל, דאס איז געווען די פירות. איז דאך שווער די קשיא, ווי אזוי האט ער געקענט עסן די פירות, ס׳איז דאך רבית, נאר אברהם אבינו האט קונה געווען חלקו בעולם הבא, ער האט עס שוין קונה געווען, איז עס נישט קיין רבית. איז די קשיא, אז ס׳איז אין מינו ידוע קען מען דאך נישט קונה זיין, וועגן דעם זאגט דער פסוק וה׳ ברך את אברהם בכל, און די גרמא אין בבא בתרא דף י״ז זאגט מלמד שהטעימו הקב״ה בעולם הזה מעין עולם הבא, אברהם אבינו האט בעולם הזה טועם געווען מעין עולם הבא, אזוי זאגט די גמרא, אויב אברהם אבינו האט

טועם געווען בעולם הזה מעין עולם הבא, האט ער קונה געווען חלקו לעולם הבא, און אז ער האט קונה געווען חלקו לעולם הבא, איז שוין די פירות די שכר מצוה וואס ער האט געהאט נישט קיין אגר נטר, האט שוין געקענט זיין וה' ברך את אברהם בכל כפשוטו. אזוי האב איך געקלערט צו זאגן.

יעדער איד קען מרגיש זיין א טעם עולם הבא אין קיום התורה והמצות

דער ייטב לב האט דא מגלה געווען א גרויסע בחינה, א הייליגע בחינה, ער זאגט אז צדיקים ווען זיי לערנען ווען זיי זענען מקיים מצות, שפירן זיי אין עבודת ה' מעין עולם הבא, ער שפירט אויף די וועלט מעין עולם הבא, דאס א געוואלדיגע זאך.

באמת מען מיינט אז דאס איז נאר פאר צדיקים, אזוי ווי דער ייטב לב ודכוותיה אין זיין בחינה, ניין, דאס איז פאר יעדן איד געזאגט געווארן, ווען א איד לערנט א בלאט גמרא, ער פארשטייט א בלאט גמרא, ער האט גוט אדורכגעלערנט א בלאט גמרא, שפירט ער אין דעם לימוד התורה א שמחה א תענוג מעין עולם הבא, אז מ'הערט א שיינע קשיא, טאנצט מען אונטער, דאס איז מעין עולם הבא!, ווען מען הערט א שיינע תירוץ וואס פארענטפערט די שיינע קשיא, איז דאס א סיפוק רוחני, דאס איז מעין עולם הבא!, פיקודי ה' ישרים משמחי לב, מען הערט א שיינעם פלפול, א זיסן פלפול, א שיינע סברא, א הסבר מסביר זיין א מחלוקת פון אבי ורבא, רבי מאיר און רבי יהודה, מ'הערט א שיינע הסבר אין די מחלוקת פון רש"י און תוספות, ס'הייבט אונטער א בחור, ס'איז מחיה א בחור, ס'ברענגט אריין אין א בחור א סיפוק רוחני, אן עונג רוחני, דאס איז מעין עולם הבא.

פיקודי ה' ישרים משמחי לב, דאס איז נישט א מליצה וואס דוד המלך זאגט אין תהלים, נאר דאס איז א אמת לאמיתו, פיקודי ה' ישרים איז משמחי לב, ווען מ'לערנט פיקודי ה' ישרים ברענגט דאס אריין א שמחה אמיתית.

ס'איז באקאנט אז דער ישמח משה האט דאך געזעהן חזיונות פון עולם העליון, האט ער אמאל געזאגט ער וויל זעהן דעם גן עדן, האט מען אים געוויזן דעם גן עדן, האט ער געזעהן א תנא שטייט ביי א שטענדער און ער לערנט, האט ער געפרעגט דאס איז דער גן עדן, האט מען אים געזאגט דו מיינסט אז דער תנא איז אין גן עדן, דער גן עדן איז אין אים, ווען ער זיצט און לערנט איז דער גן עדן אין אים, די הנאה די סיפוק רוחני דאס איז עולם הבא.

אויב מען ליגט ח"ו אין גשמיות פארלירט מען דעם עולם הבא

אוודאי אז כדי זוכה צו זיין מרגיש צו זיין ביים לערנען מעין עולם הבא, פארשטייט יעדער אינער אז מען קען נישט זיין קיין מגושמ'דיגער מענטש, מען מוז אביסל דעם גשם אביסל אראפנידערן, גשמיות מיט רוחניות דאס גייט נישט צוזאמען, כשזה קם זה נופל.

די היינטיגע וועלט איז א עולם התאוה, ס'איז געשטעלט געווארן מרבה צו זיין תאוה, אויב מ'זאל נאכגיין די היינטיגע וועלט מרבה צו זיין תענוגי עולם הזה, מרבה צו זיין תענוג, קען מען נישט שפירן אן עונג רוחני ווען מ'לערנט, מען זאל מרגיש זיין מעין עולם הבא.

קומט אויס ווער ס'איז מרבה אין תענוג קען נישט שפירן קיין עונג רוחני ווען ער איז עוסק בתורה ומצות, פארלירט ער דורך דעם זיין גאנצע חלק לעולם הבא, זיין גאנצע חלק לעולם הבא פארלירט ער ח"ו, ער קען נישט קונה זיין, נאך אלעם עסט ער פירות אויף די וועלט איז דאס רבית, פארלירט ער זיין גאנצע חלק לעולם הבא. דאס איז טייטש ווען עמיצער איז מרבה בתענוג ער ליגט אין תענוג אין תענוגי עולם הזה, איז ער מיט דעם מאבד חלקו לעולם הבא.

דאס דארף יעדער בחור צו וויסן, ווייל דער יצר הרע איז דא צו זעהן וואס מ'קען זיך מער נאכגיין די פארגעניגן און הבלי עולם הזה, וועגן דעם מוז מען זעהן, בחורים דארף וויסן, איך וויל זיין אן ערליכער אפגעהיטענער בחור, צו קענען לערנען, צו קענען מרגיש זיין א טעם אין לערנען, מרגיש צו זיין א טעם פון עולם הבא, מוז מען אביסל מקמץ זיין, ווי תוספות זאגט עד שאתה מתפלל שיכנסו דברי תורה לתוך גופו, זאל מען מתפלל זיין שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, מ'דארף מתפלל זיין אז די מעדנים זאל נישט ארייגיין, ווייל דאס צוזאמען מיט שפירן אין די תורה מעין עולם הבא, דאס גייט נישט צוזאמען.

מתפלל זיין מען זאל זוכה זיין צו תורה

תוספות זאגט אזוי, עד שאתה מתפלל, א מענטש איז מתפלל יעדן טאג והערב נא ה׳ אלקינו את דברי תורתך בפינו, א מענטש איז יעדן טאג מתפלל די ברכה פון אהבה רבה, אבינו אב הרחמן, ער בעט זיך רחם עלינו ותן בלבינו בינה, מען בעט דעם הייליגן באשעפער ער זאל אריינגעבן אין הארץ און אין מוח פארשטאנד, להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד, ער בעט זיך ביים הייליגן באשעפער והאר עינינו בתורתך, דער אייבערשטער זאל אים דערלייכטן די אויגן אין תורה, ער זאל קענען פארשטיין תורה, עד שאתה מתפלל שיכנסו דברי תורה לתוך פיך, דארף מען מתפלל זיין שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, מען דארף אויך דעם מתפלל זיין. מ׳דארף אסאך מתפלל זיין, א איד דארף צו בעטן דעם הייליגן באשעפער, זעהט אויס אז תפלה נוצט, אז נישט פארוואס זאגט תוספות עד שאתה מתפלל, פארוואס דארף מען מתפלל זיין, ווייל תפלה נוצט.

מ׳דארף זעהן צו לעבן א חיים דקדושה, וואס הייסט א חיים דקדושה, קדושים תהיו זאגט רש״י הוו פרושים מעריות, דער רמב״ן זאגט אז מ׳זאל נישט זיין קיין נבל ברשות התורה, ס׳זאל נישט ליגן דער קאפ און דער מוח אין תאות העולם הזה, דאס איז דער רמב״ן און דער אור החיים הקדוש דארט פרשת קדושים.

קיום המצות מיט אן התלהבות דקדושה

בחורים קומען אין ביהמ״ד און מ׳דאוונעט, די תפלה דארף זיין אויפן קול, מיט א התלהבות, מ׳זעצט זיך אראפ מ׳קומט אין ביהמ״ד מ׳שטעלט זיך דאוונען מרישא ועד גמירא, מיט אן התרוממות הנפש, מקיים צו זיין א מצוה מיט א חיות דקדושה, דער אייבערשטער זאל העלפן מ׳זאל האבן די זכיה מרגיש צו זיין דעם טעם עולם הבא ווען מ׳איז מקיים א מצוה, דאס איז נאר אז מען איז מקיים א מצוה מיט א התלהבות מיט א חיות דקדושה, מ׳שפירט איך גיי טוהן דעם רצון ה׳, איך גיי מקיים זיין א מצוה, דאס דארף צו זיין מיט א לעבעדיגקייט, מיט א געהויבנקייט, מיט א שמחה עילאה, א געהויבענע שמחה, איך בין מקיים א מצוה.

מ׳דארף מתפלל זיין מ׳זאל זוכה זיין צו כתרה של תורה, מ׳זאל מתפלל זיין זוכה צו זיין והאר עינינו בתורתך, מען דארף בעטן יעדן טאג דעם הייליגן באשעפער, דער אייבערשטער זאל דערלייכטן די אויגן, מען זאל זוכה זיין צו לערנען, זוכה זיין צו לערנען מיט הצלחה, זוכה זיין צו לערנען מיט א התמדה, זוכה זיין צו לערנען מיט הבנה, מען דארף אויך דעם אסאך יגיעות, מ׳דארף זיך אסאך מוטשען, בלויז תפלה אליינס נוצט נישט, אז מ׳פלאגט זיך, און מ׳איז מקיים דעם יגעתי דעמאלטס איז מצאתי, וועז ס׳איז דא א יגיעה מ׳איז זיך מייגע צו פארשטיין מ׳פלאגט זיך צו פארשטיין תורה, העלפט דער אייבערשטער, אז מען איז זוכה צו לימוד התורה.

בחורים זיצן אין ישיבה און מען לערנט, מ׳דארף לערנען און מ׳דארף חזר״ן וואס מ׳האט געלערנט, לערנען דארף צו זיין ראשו ורובו אינעם לימוד, דאס גאנצע קאפ און דאס גאנצע מח דארף ליגן אין די בלאט גמרא, פון די גאנצע וועלט האב איך פארגעסן, איך האב נישט אינזין די גאנצע וועלט גארנישט, יעצט האב איך דעם בלאט גמרא, איך לערן א תוספות, איך דארף פארשטיין א תוספות, מען דארף זיך מוטשען צו פארשטיין, דאס צו לערנען מוז דאס גאנצע קאפ ליגן אינעם תוספות, ס׳דארף צו זיין מיט א התמדה, און ברציפות.

לימוד התורה ברציפות

אונז האב מיר געלערנט יעצט מסכת נדרים (בחבורת יסודי התורה), די גמרא פארציילט אונז דארט די מעשה פון רבי עקיבא, רבי עקיבא איז אוועק געגאנגען אין ישיבה ער האט געלערנט צוועלף יאר און ער איז אהיים געקומען, ער איז שוין געשטאנען בייַ די טיר, און ער האט געהערט ווי איינער רעדט דארט צו זיין רביצין, און זי זאגט פון מיין זייט אויס קען ער צוריק גיין לערנען נאך צוועלף יא, און רבי עקיבא הייבט זיך אויף און גייט אוועק אין ישיבה פאר נאך צוועלף יאר.

לכאורה איז שווער צו פארשטיין דאס מענטשליכקייט פון רבי עקיבא, ער איז צוועלף יאר נישט געווען אינדערהיים, ער איז אהיימגעקומען, און ער האט שוין געהערט אז די רביצין איז מסכים ער זאל אוועקגיין אויף נאך צוועלף יאר, פארוואס איז ער נישט אריינגעקומען זאגן א גוטן טאג, און זאגן נאכאמאל בלייבט מיר געזונט איך פאר אוועק אויף נאך צוועלף יאר. זעהט אויס צו לערנען צוויי מאל צוועלף יאר איז נישט פיר און צוואנציג יאר, צו

לערנען צוויי מאל פער שעה איז נישט געלערנט צוויי שעה, דאס איז א גרויסע חילוק. וועז א בחור זעצט זיך אראפ לערנען איך גיי יעצט לערנען צוויי שעה, לערן איך צוויי שעה אין איין צו, נישט מיט א הפסק, דאס איז געוואלדיגער לימוד.

קען זיין, רבי עקיבא היה יושב ודורש והיו הציבור מתנמנמין, האט ער געזאגט מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינות, אלא תבא בת בתה שחיתה קכ"ז שנה. אסתר האט מולך געווען אויף קכ"ז מדינות אויף איינמאל, והיו הציבור מתנמנמים, זיי האבן געכאפט א דרימל, און וועז איך וועל מיך אויפכאפן וועל איך נאכאמאל לערנען, רבי עקיבא האט געזאגט ניין, מ'לערנט נישט מיט א הפסק, מ'לערנט אין איין צו, אסתר המלכה האט מולך געווען אויף קכ"ז מדינות אויף איינמאל, אהן א הפסק.

אויפשטיין פארטאגס לערנען

און א גרויסע יסוד אויף לימוד התורה איז אויפשטיין פארטאגס און לערנען, ערליכע אידן האבן אראפגעלייגט אויף דעם א געוואלדיגע יסוד, מ'שטייט אויף פארטאגס און מ'לערנט פארן דאוונען, אזוי שטעלט מען זיך דאוונען. דער פעטער ז"ל טייטשט אויף א פלאץ אנו משכימים והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה, מיינט מען אז מען שטייט אויף פארטאגס לערנען, דאס מיינט אנו משכימים, און דאס דארף זיין די יסוד פון א בחור, מ'שטייט אויף און מ'לערנט פארן דאוונען.

נזהר זיין אין טבילה במקוה

און פארשטייט זיך אז א חסיד'ישער בחור דארף גיין אין מקוה יעדן טאג, דאס איז א געוואלדיגער ענין גיין אין מקוה, איינער פון די גדולי ישראל האט אמאל געזאגט וועגן גיין אין מקוה, מ'זעהט א גוי וועז ער איז זיך מגייר, אפילו ער האט זיך געמ'ל'ט, און ער האט מקבל געווען אויף זיך עול התורה ועול המצות, איז ער נאכנישט קיין איד, וועז ער טובל'ט זיך אין די מקוה דעמאלטס וועדט ער א איד, איז טייטש אז טבילה אין מקוה קען מאכן פון א גוי א איד, איז דאך אוודאי אז דאס קען מאכן פון א איד א געהויבענעם איד!, דאס הייבט אויף א איד העכער און העכער.

און דאס דארף יעדער איד צו וויסן, א איד דארף צו גיין אין מקוה, דאס הייבט א מענטש, איי ווי אזוי איז דאס, דאס פארשטייען מיר נישט, אבער דאס איז עס, דאס איז די כח פון א מקוה.

הדרכה וועז מען גייט אין מקוה

אבער מ'זאל וויסן וועז מען גייט אין מקוה, דער טאטע ז"ל האט אמאל געזאגט פאר בחורים, וועז א בחור גייט אין מקוה דארף ער וויסן דריי זאכן, 1) נישט זיצן, 2) נישט קוקן, 3) און נישט רעדן. מ'גייט אין די מקוה שנעל!.

איך האב אמאל געטראפן א רמז אין פרשת קרח, דארט שטייט אין פסוק מעל המזבח ושים קטורת והולך מהרה, מ'על ה'מזבח ו'שים ק'טורת איז די ראשי תיבות **מקו"ה**, און אויף דעם שטייט והולך מהרה, שנעל, וועז מ'גייט אין מקוה גייט מען שנעל.

און בעפאר דעם שטייט ותן עליה אש, א מקוה ברענגט א חסיד'ישע פייער, מ'גייט אין וואסער און ס'ברענגט א פייער.

דאס דאוונען דאוונט זיך אנדערש וועז מ'איז געגאנגען אין מקוה צי מ'גייט נישט אין מקוה, ס'איז א אנדערע טאג.

בכלל אז מ'רעדט צו בחורים, ס'איז דא א תאוה ביי בחורים מאדערניזעם, דעם לבוש אביסל זיך צופיצן, ניגונים, דוקא די מאדערנע ניגונים האבן חן, כהנה וכהנה, די שיך, אביסל א קלענער קאפל, די פיאות אביסל דינער, איך לעב מיט בחורים, און איך קען די יצר הרע פון בחורים, ס'איז דא א ספעציעלע יצר הרע אין די ענינים, א בחור דארף צו וויסן מ'דארף טוהן פונקט דעם היפך, פונקט דעם היפך, מ'דארף דאס ממאס זיין.

די געוואלדיגע כח פון נגינה

איך האב אמאל געזאגט פאר בחורים, דער ייטב לב האט געדאוונט פארן עמוד אין די הייליגע טעג, און ער האט איינגעפירט פארשידענע מנהגים, איין מנהג וואס שטאמט פון ייטב לב, דעם הייליגן טאג יום הקדוש האט ער געדאוונט מוסף, און ער האט געזאגט הויעך די עבודה, וועז ס'איז געקומען צו 'וכך היה מונה', האט ער געזינגען א ניגון אויף 'וכך היה מונה', האט שוין עמיצער אריינגעטראכט וואס פאר א ניגון ער האט געזינגען?, דער ניגון שטאמט פונעם קדושת לוי, אויף די וועדטער 'לאמיר דערציילן די

מעלות פון אידישע קינדער', דעם ניגון פון קדושת לוי האט ער ארויפגעלייגט אויף 'וכך היה מונה אחת ואחת', וואס איז דער פשט?.

ווייל א ניגון ברענגט התקשרות מיטן בעל הניגון, א ניגון איז א רוחניות'דיגע זאך, ס'איז דא א היכל הנגינה, און וועו דער כהן גדול האט געטון די עבודה לפני ולפנים, וואס די הזייה איז געווען לפני ולפנים אין קדשי קדשים, האט ער געזינגען אויף די הזייה א ניגון פון קדושת לוי 'לאמיר דערציילן די מעלות פון אידישע קינדער', ער האט זיך מקשר געווען מיטן קדושת לוי, דער סניגורן של ישראל.

אז מ'זינגט א ניגון פון א הייליגן איד, איז מען זיך מקשר מיט א הייליגן איד, טאמער זינגט מען א ניגון פון א פראסטאק, איז מען זיך מקשר מיט א פראסטאק, וועט מען אנגעבינדן אין אים, נו וואספארא פנים האט מען.

ס'איז דא היינט פראסטע ניגונים וואס וועו מ'זאל אהנקוקן דעם בעל המחבר פון דעם ניגון, וואלט מען זיך פארעקלט פון אים, פון אים, און פון זיין התנהגות, און פון זיין אויסזעהן, און דייקא די ניגונים האבן חן, דאס איז דער יצר הרע פון בחורים, און דאס דארף א בחור צו וויסן, מ'דארף דאס באקעמפן.

אז מען רעדט פון ניגונים דערמאן איך זיך א מעשה, די מעשה האט צוויי גירסאות, און אפשר איז ביידע אמת, דער ייטב לב האט מען געזאגט איז געווען דער בעל תפלה, און פאר די הייליגע טעג איז געווען דער מנהג מען איז אריינגעקומען און מ'האט אים געזינגען די נייע ניגונים וואס מ'גייט זינגען היי יאר, איז אמאל אריינגעקומען דער בעל המחבר פון די ניגונים און ער אים געזינגען א ניגון, איז דא צוויי גירסות אויף די מעשה.

איין גירסא איז, אז ער האט געזאגט אויף א ניגון, אז פון דעם ניגון 'שפירט זיך', דאס הייסט ס'האט נישט קיין גוטע ריח, ביז יענער האט געזאגט, דער איד דער מחבר איז געזעצן אין בית הכבוד, און ס'איז אים ביי געפאלן א פאל, און ער האט דאס געזינגען, און דער ייטב לב האט מרגיש געווען ביים זינגען די ניגון וואו ס'איז געמאכט געווארן דער ניגון, דאס איז איין גירסא פון די מעשה.

די צווייטע גירסא איז, אז ער האט אים געזאגט קול באשה ערוה, האט ער געזאגט ער איז געזעצן ביי זיך אין שטוב און ער האט געמאכט א ניגון, און דאס ווייב איז אים אריינגעקומען און זי האט אים צוגעהאלפן מיט דעם פאל, ער האט דאס מרגיש געווען וועו מ'האט געזינגען דעם ניגון. זעט מען פון דעם וואס הייסט א ניגון.

האבן אפגעהיטענע אויגן

בחורים דארף צו האבן אפגעהיטענע אויגן, ס'איז דא שוועדע נסיונות, א פארדארבענע וועלט, מדארף זיין ערליך און אפגעהיטן, אפגעהיטענע אויגן, אפגעהיטענע מחשבות, ממילא די אלע היינטיגע כלים דארף איך נישט זאגן, ס'איז דא גרויסע און קליינע, אזעלכע מינים און אזעלכע מינים, חדשים לבקרים, יעדע חודש קומט ארויס נייע פרישע, ס'איז סם המות פאר יעדן, און פאר א בחור בפרט.

די וואך אין די סדרה שטייט אליעזר האט געזאגט הנה אנכי נצב על עין המים, האב איך געזעהן טייטשן, כל התורה ליגט דאך אינעם אנכי ה' אלקיך, 'אנכי' נצב, די גאנצע תורה איז 'על עין', דאס ליגט אויף א אויג, ווי אזוי מ'איז אפגעהיטן מיט די אויגן, כל התורה איז דאס, דאס ווייזט ווי וויט מ'דארף זיך אכטונג געבן אויף די אויגן.

דער אייבערשטער זאל העלפן מ'זאל זיין ערליכע אפגעהיטענע בחורים, תלמידי חכמים און יראי ה', ס'זאל זיין כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, דער אייבערשטער זאל העלפן עטס זאלסט האבן א ברכה און הצלחה אין די לימודים וואס מ'לערנט, זוכה זיין עוסק צו זיין בתורה מתוך הרחבת הדעת, זוכה זיין טאקע להבין ולהשכיל בעזרת שמו יתברך, מיט די ריכטיגע הבנה, שטייגן אין מעלת התורה ויראת ה' טהורה, קונה זיין מדות טובות וישרות, מדות טובות איז א געוואלדיגע זאך, א מענטש דארף באזיצן איידעלע מדות, איידעלע מדות מיינט א איידעלער מענטש, א נאבעלער מענטש האט איידעלע מדות, דער אייבערשטער זאל העלפן בבריאות השלימות, ענקערע עלטערן זאלן זען אסאך תענוג ונחת דקדושה, ביז דער אייבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין מקבל זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

אח"כ הציע רבינו לפני הבחורים קשיא בסוגיא במס' גיטין שלומדים כעת בישיבה וביקש שיעיינו בזה ויביאו לפניו תירוצים ע"ז

הקושיא

שהציע כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א לבחורי חמד דקהילתינו הק' במאנטרעאל

בסוגיא דעד אחד נאמן באיסורין (גיטין ב:)

אצל מעמד 'ובחרת בחיים' - עש"ק חיי שרה תשפ"ג לפ"ק

בגמ' (גיטין ב:) [ולרבה דאמר לפי שאין בקיאין לשמה ליבעי תרי מידי דהוה אכל עדיות שבתורה עד אחד נאמן באיסורין], איכא דאמרינן עד אחד נאמן באיסורין כגון חתיכה ספק של חלב ספק של שומן דלא איתחזק איסורא אבל הכא דאיתחזק איסורא דאשת איש הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים.

והק' הרמב"ן (חידושי הרמב"ן בסוגיין) דהא כיון דאתחזק איסורא אפילו בשאר איסורים נמי לא מהימן, ולמה הוצרך לומר דוקא הכא כיון שהוא דבר שבערוה, הא דבר שבערוה חמיר טפי דאפילו לא אתחזק איסורא נמי אינו פחות משנים. וכתב דהש"ס חדא ועוד קאמר, חדא דאתחזק איסורא, ועוד אפילו אי לא הוי אתחזק איסורא, עדין אין דבר שבערוה פחות משנים.

וכוונתו דיש כאן שני קושיות, א' דהכא הרי אתחזק איסורא ואינו נאמן, והשנית דאפילו אם תמצא לומר ד'הכא לא אתחזק איסורא', הא עדיין הוי דבר שבערוה, ואין דבר שבערוה פחות משנים. נמצא דעת הרמב"ן (וכ"ד הריטב"א יבמות פח.) דבדבר שבערוה אף היכא דלא אתחזק איסורא נמי אינו נאמן עד אחד.

אבל התוספות (ד"ה הוי דבר שבערוה) כתבו דנקט דבר שבערוה, משום דבעלמא (יבמות פח.) מספקינן אי עד אחד מהימן באיסורין אפילו היכא דאתחזק איסורא, לזה קמ"ל דהכא ודאי אינו מהימן, כיון דהוי דבר שבערוה.

אם כן לפי דבריהם הוי קושיית הגמרא כזה: הא אתחזק איסורא, ואף אם תמצא לומר ד'באתחזק איסורא נאמן', עדיין הוי דבר שבערוה, שבזה אינו נאמן. נמצא דבדבר שבערוה היכא ד'לא אתחזק איסורא' יהיה נאמן עד אחד לשיטת התוספות.

והנפקא מינה יהיה בשאלה המובא בדברי הפוסקים (תשובות מיימוניות הל' אישות סי' ג', ועוד) בראובן ששלח שליח לקדש אשה, והשליח טעה בשעת הקידושין ואמר הרי את מקודשת לי, וכאשר אמרו לו העדים למה אמרת כן, חזר ואמר הרי את מקודשת לראובן, ונשבע שלא היתה כוונתו אלא לראובן רק שטעה בדיבורו.

והרי בזה לא אתחזק איסורא, כיון שעדיין לא היתה אשה זו אשת איש, אם כן לדעת התוס' יהיה השליח נאמן מדין עד אחד נאמן באיסורין, ואילו לדעת הרמב"ן לא יהיה נאמן, כיון דהוי דבר שבערוה.

והנה כתבו התוס' (ד"ה מידי דהוי): וא"ת ומנא לן דעד אחד נאמן באיסורין. וי"ל דילפינן מנדה דדרשינן בפרק המדיר (כתובות דף עב.) וספרה לה לעצמה. וא"ת אם כן אפילו איתחזק איסורא. ותירצו דבנדה לא אתחזק איסורא.

מעתה יש להבין מה שהקשו התוס' (בד"ה הוי דבר שבערוה) וא"ת אי עד אחד נאמן בשאר איסורין אפילו איתחזק איסורא ולאו בידו אמאי איצטריך וספרה לה לעצמה, ויש לומר דס"ד דחשיב כמו דבר שבערוה (שבזה אינו נאמן עד אחד).

וקשה דהרי שיטת התוס' היא דנדה לא הוי אתחזק איסורא כמבואר לעיל, אם כן מאי תירצו דהוי אמינא שהיא דבר שבערוה, הא לשיטת התוס' אף בדבר שבערוה נאמן עד אחד היכא דלא אתחזק איסורא.

ואמר רבינו: "עס איז א שטארקע קושיא, טראכטט אריין אין דעם"

[ע"ע בענין זה במהרי"ק (שורש ע"ב), שב שמעתתא (שמעתא ו', פרק ג'), שו"ת רע"ק (סי' קז ד"ה מה שכתב בזה), בית הלוי (ח"ב סי' ל"ז), ועוד]

דרשה ללומדי כוללינו הק' במאנטריאל

יום ב' פרשת תולדות תשפ"ג לפ"ק

די גמרא אין מסכת גיטין דף נ"ד עמוד ב', ברענגט די גמרא אראפ א ברייתא, תנו רבנן היה עושה עמו בטהרות, ער האט געארבעט ביי יענעם אין טהור"ע פירות, ואמר לו, און ער זאגט פאר דעם בעל בית, טהרות שעשיתי עמך נטמאו, עם איז טמא געווארן, אדער היה עושה עמו בזבחים ואמר לו זבחים שעשיתי עמך נתפגלו, עם איז געווארן פיגול, נאמן, אז איין עד זאגט איז ער באגלייבט. אבל אמר לו טהרות שעשיתי עמך ביום פלוני נטמאו, נעכטן אייער נעכטן, אדער זבחים שעשיתי עמך ביום פלוני נתפגלו, אינו נאמן, איז מען נישט באגלייבט, פרעגט די גמרא, מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא, זאגט אביי, כל שבידו נאמן, וועז ער זאגט אז וואס כ'האב געארבעט איז טמא געווארן, און ער קען נאך יעצט גיין מטמא זיין, איז ער באגלייבט, אבער אז ער זאגט נעכטן אייער נעכטן, יעצט ארבעט ער שוין נישט, ער האט נאר נעכטן געארבעט, איז מען נישט באגלייבט, אזוי האלט אביי. רבא זאגט ניין, דאשכחיה ולא אמר ליה ולא מידי, אויב ער האט אים געטראפן און ער האט אים נישט געזאגט, און דאס צווייטע מאל טרעפט ער אים, איז ער נישט באגלייבט. דער חילוק איז וועז ער זאגט אים דאס ערשטע מאל כ'האב געארבעט ביי דיר און ס'איז טמא געווארן, עס איז דאס ערשטע מאל וואס ער האט אים געטראפן איז ער באגלייבט. טאמער זאגט ער אים נעכטן, זייט נעכטן האסטו מיך אויך געטראפן פארוואס האסטו מיר נישט נעכטן געזאגט, וועגן דעם איז ער נישט באגלייבט. אזוי זאגט רבא.

זאגט די גמרא א מעשה, איינער האט געזאגט פאר זיין חבר, טהרות שעשיתי עמך ביום פלוני נטמאו, איז ער געקומען צו רבי אמי, האט ער אים געזאגט, שורת הדין אינו נאמן, ער איז נישט באגלייבט. האט רבי אסי געזאגט, רבי אתה אומר כן, הכי אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי מה אעשה שהתורה האמינתו, די תורה האט אים יא באגלייבט, היכן האמינתו, וואו האט אים די תורה באגלייבט, זאגט רבי יצחק בר ביסנא, כהן גדול ביום הכפורים יוכיח, דער כהן גדול קומט ארויס יום כיפור, עס שטייט וכל אדם לא יהיה באהל מועד, זאגט די גמרא, קיינער האט נישט געקענט זיין, און ער קומט ארויס און ער זאגט, אז ער האט געטוהן די עבודה אין היכל צי אין קדשי קדשים, קיינער איז נישט דארט געווען, און ער האט מפגל געווען, איז דער קרבן פסול, פון וואנעט וויים איך? אלא מאי איז א סימן אז עד אחד נאמן באיסורין, פרעגט די גמרא, אפשר האט מען געהערט אז ער האט מפגל געווען, זאגט די גמרא, וועז נישט אז ער איז באגלייבט איז וועז מ'הערט וויים איך נישט צי דאס איז געווען בשעת די עבודה, אפשר נישט בשעת עבודה זאגט ער עס, דעמאלטס איז שוין נישט שייך קיין פיגול. פרעגט די גמרא, ודלמא דחזיניה בפישפש, מ'האט געזעהן אין פישפש, דארט זעהט מען, עס איז געווען א פענסטער וואס דארט האט מען געקענט אריין קוקן, האט מען געזעהן בשעת עבודה איז ער מפגל, קשיא, איז נישט קיין ראיה.

איז דא באקאנט, קודם וואו ס'איז שטייט 'קשיא' איז דאך ידוע אז ס'איז קשיא, אבער מ'קען האבן א תירוץ, 'תיובתא' איז נישטא קיין תירוץ. ס'איז דא א קשיא פונעם בעלזער רב ז"ל, ער פרעגט א קשיא, פארוואס ברענגט נישט די גמרא א ראיה פון מדבר, פון די משכן וואס איז געווען אין מדבר, אין משכן איז נישט געווען קיין פישפש, און וועז דער כהן גדול קומט ארויס פון משכן, און ער זאגט אז ער האט מפגל געווען איז עס פיגול, זעה איך אז עד אחד נאמן באיסורין, אזוי פרעגט דער בעלזער רב.

האב איך געקלערט א תירוץ אזוי בדרך אגדה, אין אגרא דכלה ברענגט ער אראפ א ווארט פונעם רבי ר' מענדעלע פון רימנוב ז"ל, ער האט געזאגט, ויאמרו איש אל אחיו מן

הוא כי לא ידעו מה הוא, אזוי שטייט אין פסוק, האט דער רבי ר׳ מענדעלע געזאגט, די מן האט מזכך געווען א מענטש, עס האט אים געמאכט רוחניות׳דיג, און מ׳האט געקענט זעהן אויפן מענטש זיין מחשבה וואס ער טראכט, איז געווארן אן אינטערסאנטע זאך, נעכטן האט מען געזעהן א מענטש, מ׳האט אים געהאלטן אז ער איז אן ערליכער איד, ער איז א צדיק, און היינט ווען מ׳האט געגעסן מן, האט מען אים געקענט אדורך קוקן, האט מען געזעהן אז ניין דער טויג נישט. און ווייטער איז געווען פארקערט אויך, ס׳איז געווען מענטשן וואס מ׳האט מבטל געווען, מ׳האט געמיינט זיי זענען גארנישט, דערווייל ווען מ׳האט אנגעהויבן צו עסן מן, האט מען געקענט אריין קוקן אין זיין קאפ אריין, האט מען געזעהן אז דער איד איז מלא יראת שמים, טייטשט דער אגרא דכלה, ויאמרו איש אל אחיו מן הוא, וער איז יענער, איך דערקען אים גארנישט, כי לא ידעו מה הוא, מ׳האט נישט געווואוסט וואס איז אים געשעהן, נעכטן האט מען געהאלטן פון אים אזוי, און היינט זעה איך אים אז ער איז אנדערש. אזוי ברענגט דער אגרא דכלה פונעם רבי ר׳ מענדעלע.

קומט אויס אזוי, אין מדבר אז דער כהן גדול איז ארויס געקומען און געזאגט אז ער האט מפגל געווען, האט מען אים אנגעקוקט, מ׳האט אים געקענט אריין קוקן אין זיין מח, אזוי זאגט ער, מ׳האט געקענט אריין קוקן אל תוך מחשבתו, האט מען געזעהן אויב ער האט מפגל געווען, צי ער האט נישט מפגל געווען, אויב ער זאגט אמת, צי ער זאגט נישט אמת, מ׳האט נישט געקענט אויסנארן ווייל מ׳האט געזעהן, נו אז מ׳האט געזעהן קען מען פון דארט נישט קיין ראיה ברענגען, וועגן דעם האט די גמרא נישט געווואלט א ראיה ברענגען פון משכן, ווייל דארט האט מען דאך געזעהן ווען ער איז ארויס געקומען צי ער זאגט אמת צי ער זאגט נישט די אמת. די ראיה איז נאר פון שפעטער ווען מ׳האט שוין נישט געקענט זעהן, דעמאלטס ווייסט מען נישט אויב ער זאגט אמת צי ער זאגט נישט אמת, דארף מען צוקומען צו נאמנות, צו א דין אז עד אחד נאמן באיסורין, אויף דעם זאגט די גמרא פון ביהמ״ק, וואס מ׳האט געמוזט צו קומען נאמנות און מ׳האט נישט געקענט זעהן, אבער פון משכן איז בכלל נישט קיין ראיה. אזוי האב איך געקלערט בדרך אגדה צו פארענטפערן דעם בעלזער רב׳ס קשיא.

נאכדעם האב איך אריין געטראכט אזוי צי עס איז טאקע אן אמת׳דיגע תירוץ צי נישט, צי מ׳קען זיך פארלאזן אויף דעם, אויב מ׳קען זיך פארלאזן אז מ׳קוקט און מ׳זעהט, בדרך הטבע קען מען נישט אפליינען יענעם׳ס מחשבה, מ׳קען עס נישט זעהן, עס איז עפעס אזא מין רוח הקודש, מ׳האט געקענט זעהן וואס עס טוט זיך אין יענעם׳ס מח, אויב זאגט ער אמת צי ער זאגט נישט אמת, אזוי זאגט דער אגרא דכלה. צי מ׳קען זיך פארלאזן אויף דעם.

האב איך געזעהן, אויף דעם ענין איז דא זייער א גרויסע מחלוקה אין דעם, אויב מ׳קען זיך יא פארלאזן צי מ׳קען זיך נישט פארלאזן. עס איז דא א גמרא אין יומא דף ע״ה, דארט רעדט די גמרא טאקע פון מן, די מן איז געווען והמן כזרע גד הוא, זאגט ר׳ יוסי, מה הנביא פונקט ווי דער נביא האט געזאגט וואס איז דא בחורין ובסדקין, אזוי האט די מן אויסגעזאגט ביי א מחלוקה, עבדי גנבת וזה אומר אתה מכרתו לי, האסט גע׳גנב׳ט מיין עבד, דו האסט מיר פארקויפט דעם עבד, מ׳האט זיך ארום געקריגט, האט משה רבינו געזאגט מ׳זאל צוואוארטן ביז אינדערפרי, לבוקר משפט, מ׳האט געזעהן וואו די מן איז געפאלן, צי די מן איז געפאלן ביי דעם צי ס׳איז געפאלן ביי יענעם, לויט דעם האט מען גע׳פסקנ׳ט. אזוי שטייט אין די גמרא. פרעגט דער כפות תמרים, וואס הייסט אזוי האט משה רבינו גע׳פסקנ׳ט דין תורות? תורה לא בשמים היא? מ׳קען נישט פסק׳ענען א הלכה אויף אזא זאך, אזוי פרעגט דער כפות תמרים.

ס׳איז דא א תשובה אין חתם סופר או״ח סי׳ רמ״ח, ער זאגט, נאר משה רבינו האט געקענט טוהן אזוי, אנדערע קענען נישט פסק׳ענען מיט קיין רוח הקודש, מיט די אלע זאכן קען מען קיין הלכה נישט פסק׳ענען. דער תוס׳ יו״ט זאגט אויך אזוי אין יבמות, אז מ׳האט געהערט א בת קול איש פלוני מת, פרעגט דער תוס׳ יו״ט אויפן פלאץ, מ׳האט געהערט א בת קול איש פלוני מת, קען מען חתונה מאכן? זאגט ער, דאס מיינט נישט קיין בת קול, נאר מ׳האט געהערט א קול, אבער ער זאגט אז מ׳האט געהערט א בת קול אז יענער איז געשטארבן קען מען נישט חתונה מאכן, תורה לא בשמים היא, אזוי זאגט דער תוס׳ יו״ט.

דער חיד״א זאגט אנדערש, ער זאגט אז ס׳וועגדט זיך, ווייל די גמרא אז תורה לא בשמים היא איז אין בבא

מציעא דף נ"ט, עם האבן זיך געקריגט רבי אליעזר מיט רבי יהושע, און עס איז ארויס געקומען א בת קול הלכה כרבי אליעזר, האט רבי יהושע געזאגט אין משגיחין בבת קול, תורה לא בשמים היא. ברענגט דער חיד"א א חילוק, ער זאגט, אויב די בת קול קומט מיר זאגן ווי אזוי די הלכה איז, דעמאלטס קען מען זיך נישט פארלאזן אויף קיין בת קול, אויב דער בת קול זאגט א מציאות, אויף יא אדער ניין, דאס קען מען זיך יא פארלאזן אויף א בת קול, אזוי זאגט דער חיד"א אין ברכי יוסף, דארט האט ער א שמועס דערוועגן.

דער אמת קען זיין דא, כ'האב געזאגט אזוי די גמרא פרעגט א קשיא ודלמא דחזיניה בפישפש, און די גמרא ענטפערט קשיא, עס איז א קשיא, אבער ווי כ'האב געזאגט אויף א קשיא קען זיין א תירוץ. וואס איז דער תירוץ אויף די קשיא, דעם בעלזער רב'ס קשיא דאס איז א תירוץ אויף די קשיא, אז דו פרעגסט מיך אפ פון פישפש, אין מדבר איז דאך נישט געווען קיין פישפש און ווי אזוי איז מען אין מדבר געווען נאמן, וואר זאגט אז אין מדבר האט מען זיך געקענט פארלאזן אז מ'האט ארויין געקוקט אין יענעם'ס פנים מ'האט געזעהן אויב יענער זאגט א ליגנט צי ער זאגט אמת און מ'האט זיך געקענט אויף דעם פארלאזן, דאס אליינס איז א מחלוקה. רבי יוחנן וואס ער ברענגט די ראיה ער האלט אז מ'קען זיך נישט פארלאזן אויף קיין בת קול, נו אויב אזוי וואס איז די ראיה פון מדבר, אין מדבר איז דאך נישט קיין פישפש געווען, ווי אזוי איז דער כהן געווען באגלייבט צו זאגן פגלתי. אלא מאי זעה איך אז עד אחד נאמן באיסורין.

דער מהרש"א פרעגט אויף אביי, אז אביי האלט דאך אז מ'איז נישט באגלייבט נאר אויב ס'איז בידו, דא ביי יום הכיפורים איז דאך דער כהן גדול נישט בידו, וואס וועט אביי טוהן מיט די ראיה פון רבי יוחנן, אזוי פרעגט דער מהרש"א וואס וועט אביי טוהן?. נאר עס קען זיין אז אביי וועט האלטן אז מ'קען זיך יא פארלאזן אויף רוח הקודש, אז מ'קען זיך פארלאזן אויף רוח הקודש, איז דאך נישט קיין ראיה, ווייל אין ביהמ"ק איז אפשר געווען א פישפש, איי אין מדבר איז דאך נישט געווען קיין פישפש, אין מדבר האט מען זיך פארלאזט אז מ'האט געקוקט האט מען געזעהן, אין מדבר האט מען זיך פארלאזט אז מ'האט געקוקט אויף יענעם, און מ'האט זיך פארלאזט אויף דעם. אזוי וועט אביי זאגן.

נאר אביסל איז שווער, ווייל די גמרא דא זאגט אז ס'איז רבי יוסי, רבי יוחנן בשם רבי יוסי מה אעשה שהתורה האמינתו, און דארט אין יומא איז אויך רבי יוסי, רבי יוסי זאגט אז דער מן כזרע גד הוא, אז דער מן האט אויסגעזאגט, האלט דאך רבי יוסי אז מ'האט זיך יא געקענט פארלאזן, אויב אזוי איז דאך נישט קיין ראיה. נאר כ'האב געקלערט אז עס קען זיין אז דאס איז רבי יוסי הגלילי, קומט אוים אז יענץ איז רבי יוסי און דאס איז רבי יוסי הגלילי.

עס איז דא א שיין ווארט די וואך אין די סדרה, יעקב אבינו איז אריין געגאנגען נעמען די ברכות פון יצחק אבינו, און יצחק זאגט אים, מה זה מיהרת למצוא בני, האט יעקב געענטפערט, כי הקרה ה' אלקיך לפני. שטייט פון בעל שם הקדוש, אזוי ברענגט מען צו פונעם בעל שם הקדוש, אז מ'האט אים געברענגט א חלף האט ער נישט בודק געווען דעם חלף, נאר ער האט אנגעקוקט דעם חלף און ער האט געזאגט צי ס'איז א כשר'ע חלף, האט ער געזאגט, אז ער זעהט דעם שם הוי"ה אויפן חלף דעמאלטס ווייסט ער אז דער חלף איז גוט. בודק צו זיין א חלף פארן שחט'ן, דארף מען מאכן צוועלף בדיקות, ושחטתם בז"ה, מ'דארף צו מאכן צוועלף בדיקות, אזוי שטייט אין די גמרא (חולין יז:) אבישרא ואטופרא ואתלתא רוחתא, מ'דארף מאכן צוועלף בדיקות.

יצחק אבינו האט געשיקט עשו'ן, און יעקב אבינו איז אריין געקומען, און יצחק פרעגט אים, מה ז"ה, וואס איז געווארן מיט די צוועלף בדיקות? מיהרת למצוא בני, דו האסט זיך געאיילט, ווי אזוי האסטו געקענט אזוי שנעל צושטעלן א חלף און שחט'ן? האט יעקב אבינו געענטפערט, כי הקרה הוי"ה אלקיך לפני, איך האב געזעהן דעם שם הוי"ה, במילא אז כ'האב געזעהן דעם שם הוי"ה האב איך מיך פארלאזט אויף דעם.

עד אחד נאמן באיסורין, האבן מיר געשמועסט אז אביי וועט זאגן אז ס'איז נישט קיין ראיה אז עד אחד נאמן באיסורין, פארוואס איז נישט קיין ראיה, ווייל דלמא דחזיניה בפישפש, איי אין מדבר? אין מדבר האט מען זיך פארלאזט אז מ'האט געקוקט האט מען געזעהן?, דאס לאזט זיך אריין אין א שאלה אויב מ'קען זיך פארלאזן אויף דעם צי מ'קען זיך נישט פארלאזן אויף דעם, אביי האט געהאלטן אז מ'קען זיך פארלאזן אויף דעם.

אינטערסאנט, דער פעטער ז"ל אין די תורות אויף חנוכה, ער גייט אריין אין א שמועס, תוס' מוטשעט זיך אז מ'האט געטראפן פך אחד, זאגט תוס' שהכירו בו, מ'האט געזעהן אז ס'איז נישט טמא, ווי אזוי האט מען דערקענט, וויל ער אויך זאגן מיט רוח הקודש, אזוי זאגט ער, מיט רוח הקודש האט מען געזעהן, נו, קען מען זיך פארלאזן אויף דעם? ברענגט ער צו די שיטה אז מ'קען זיך פארלאזן. יעקב אבינו האט זיך פארלאזט, ער האט געזאגט כי הקרה הוי"ה אלקיך לפני, האלט דאך יעקב אבינו אז מ'קען זיך פארלאזן, האט יצחק אבינו געזאגט, ראה ריח בני כריח שד"ה, יצחק קראו שדה, דעם ביהמ"ק האט יצחק אבינו געהופן שדה, ראה ריח בני, אז יעקב אבינו פארלאזט זיך אויף דעם אז כי הקרה ה' אלקיך לפני, איז כריח שדה, אזוי ווי די ביהמ"ק, מ'זעהט אז ביים ביהמ"ק האט מען זיך אויך פארלאזט, ווי אזוי האבן די כהנים זיך פארלאזט אז די פך איז נישט טמא געווארן? מ'האט זיך פארלאזט אויף רוח הקודש, אזוי ווי יעקב אבינו האט זיך פארלאזט, ראה ריח בני כריח שד"ה. דאס האב איך געקלערט אזוי צו זאגן בדרך דרוש.

אין דעם ענין איז געווען אמאל א מעשה, דער שינאוער רב איז געזיצן ביים טיש, און ס'איז געקומען א איד און האט ארויס געגנומען א באטל ווין, און ער האט אנגעגאסן דעם כוס פונעם שינאוער רב, דארט איז געווען א צווייטער איד, און ער האט געהאלטן אז יענער איז נישט פארלעסליך, אינדערהיים איז געווען ווין האט מען אליינס געמאכט, ס'איז נישט געווען אזוי ווי היינט, יעדער האט זיך אליינס געמאכט ווין, מ'האט געדארפט זיין זייער א פארלעסליכער מענטש, מ'זאל אכטונג געבן א גוי זאל דאס נישט אנקוקן, א גוי זאל דאס נישט אנרירן, ס'איז נישט געווען קיין עלעקטער'אנישע פרעם, א מענטש האט געדארפט אויסקוועטשן די טרויבן אליינס. איז געווען איינער וואס האט געהאלטן אז יענער איז נישט פארלעסליך, האט ער זיך צוגעבויגן צום שינאוער רב און ער זאגט אים, דער איד איז נישט פארלעסליך, ער האט געוואלט אז ער זאל נישט טרונקען פונעם ווין, דער שינאוער רב איז שטיין געבליבן, ער האט זיך פארטראכט, און האט געזאגט, דאס איז א שאלה פון סתם יינם, אויב א גוי האט דאס אנגערירט איז דאס סתם יינם, און סתם יינם איז א דרבנן, אויף א דרבנן מעג מען זיך פארלאזן אויך רוח הקודש, האט ער געזען די ווין און האט דאס געטרונקען. אזוי האט דער שינאוער רב געזאגט, דאס איז נאר א שאלה פון א דרבנן, קען מען זיך פארלאזן אויף רוח הקודש, און ער האט געטרונקען די ווין. ס'איז א מעשה פלא. ער האט אליינס מעיד געווען אויף זיך, אבער אזוי איז געווען די מעשה, ער האט זיך פארטראכט, און געזאגט מ'קען זיך פארלאזן אויף רוח הקודש און מ'קען טרונקען די ווין, ער האט געזאגט ווייל ס'איז א דרבנן.

*

כ'האב געקלערט נאך אן אופן, ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', וואס יצחק אבינו האט געזאגט אויף יעקב אבינו.

ער האט אים געבענטשט, ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, מטל השמים זה מקרא, משמני הארץ זה משנה, ורוב דגן זה תלמוד.

האב איך געקלערט אזוי, רש"י אנהייב בראשית, ברענגט ער אראפ, פארוואס האט מען אנגעהויבן די תורה מיט בראשית, וועגן די אומות העולם האבן טענות אויף די אידישע קינדער, לסטים אתם שכבשתם ארץ ז' עממין, זאגט רש"י, וועגן דעם ענטפערט מען זיי, די גאנצע וועלט באלאנגט פאר'ן אויבערשטן, ברצונו נתנו לכם וברצונו נטלה מכם, און ער האט עס אונז אהין געגעבן, אזוי זאגט רש"י.

פרעגט דער של"ה, עס גייט אזוי? אז ער האט עס פאר זיי געגעבן ווי אזוי נעמט מען דאס צו, ווי אזוי קען מען דאס מאכן? זאגט דער כסף נבחר אין פרשת בהר, דער אויבערשטער איז א מלך, די גמרא זאגט אין סנהדרין דף כ', כל האמור בפרשת מלך מלך מותר בו, די זאכן וואס עס שטייט ביי א מלך, וואס שמואל האט געזעדט צו כלל ישראל פאר וואס מ'האט אויפגענומען שאול המלך, האט שמואל געזאגט די הלכות וואס א מלך קען טוהן, זאגט די גמרא, אז דאס מעג ער טאקע טוהן, ער האט דאס א רעכט צו טוהן, זאגט שמואל פאר כלל ישראל, שדותיכם יקח ונתן לעבדיו, ער זאגט דאס איז דער משפט פון א מלך, ער קען אוועק נעמען ענקער פעלד, אז דער מלך זעהט אין אז ער דארף עס האבן פאר צרכי המלוכה, קען ער עס אוועק נעמען און עס געבן פאר זיינע קנעכט.

דער מלך האט א רעכט צו טוהן, אזוי ווייט, אז תוס׳ פרעגט די קשיא, די מעשה מיט אחאב וואס ער האט צוגענומען דעם כרם פון דוד, הרצחת וגם ירשת, ער איז דאך געווען א מלך, האט ער דאך געמעגט אוועק נעמען? תוס׳ מוטשעט זיך מיט די קשיא, וואס איז דער פראבלעם געווען מיט אחאב? תוס׳ ענטפערט דארט פארוואס אחאב נישט. אבער על כל פנים, דער אויבערשטער איז א מלך, און אז דער אויבערשטער איז א מלך האט ער טאקע אוועק געגעבן ארץ ישראל פאר די כנענים, אבער א מלך האט א רעכט אוועק צו נעמען, במילא נעמט דאס דער אויבערשטער צו פון די כנענים און ער גיבט דאס אוועק, כי לי בני ישראל עבדים, אידן זענען עבדים למקום, שדותיכם יקח ונתן לעבדיו, ער קען דאס אוועק געבן, במילא האט דער אויבערשטער געקענט צוגענעמען פון זיי ארץ ישראל און עס אוועק געבן פאר זיינע קנעכט, אזוי שטייט אין כסף נבחר, ער נעמט דאס אן פאר א פשטות.

די גמרא אין מסכת קידושין טראכט אריין, עס שטייט אין די משנה אזוי, עבד כנעני נקנה בכסף שטר ובחזקה, אין קידושין דף כ"ב, א עבד כנעני וועלט נקנה מיט קנין כסף, קנין שטר, קנין חזקה. זאגט די גמרא, פון וואו וויים איך דאס? זאגט די גמרא, וייל א קרקע וועלט דאך נקנה בכסף שטר וחזקה, און עס שטייט והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם, האט די תורה מקיש געווען, הוקשו עבדים לקרקעות, מה קרקעות וועלט נקנה מיט כסף שטר וחזקה, אזוי א עבד וועלט אויך נקנה מיט כסף שטר וחזקה.

זאגט די גמרא דארט ווייטער אין קידושין דף כ"ב, רבי שמעון זאגט, א עבד וועלט נקנה מיט הגבהה אויך, אויב דער אדון האט אויפגעהויבן דעם עבד, האט ער קונה געווען דעם עבד, פארוואס? זאגט ער, שלא תהא חזקה גדולה מהגבהה, וייל אויב א עבד וועלט נקנה מיט חזקה, איז אוודאי וועלט ער נקנה מיט הגבהה, זאגט דער כסף נבחר, עס שטייט אין פסוק כי לי בני ישראל עבדים, אידן זענען עבדים למקום, וויי אזוי האט דער אויבערשטער קונה געווען כלל ישראל פאר עבדים, צו זיין אן עבד דארף מען דאך מאכן א קנין, זאגט ער אזוי, עס שטייט ואשא אתכם על כנפי נשרים, דער אויבערשטער האט אויפגעהויבן כלל ישראל, האט קודשא בריך הוא כביכול געמאכט קנין הגבהה, האט ער געמאכט א קנין הגבהה פאר כלל ישראל, און לויט רבי שמעון אז הגבהה איז קונה, האט דער אויבערשטער קונה געווען כלל ישראל מיט קנין הגבהה, זענען די אידן עבדים למקום. אזוי שטייט אין כסף נבחר פרשת יתרו.

איז אזוי, יעקב און עשו זענען געווען אחים שחלקו, זיי האבן זיך צוטיילט אין די וועלטן, אזוי ווי מ׳זעהט די וואך אין די סדרה, יעקב האט בוחר געווען עולם הבא, און עשו האט בוחר געווען עולם הזה, פרעגט מען די קשיא, אויב עולם הזה באלאנגט פאר עשו, ווי אזוי קען יעקב מיט זיינע קינדער הנאה האבן פון עולם הזה, דאס איז דאך געגעבן געווארן פאר עשו, נאר אז דער אויבערשטער איז א מלך, איז דאך דער דין כל האמור בפרשת מלך מלך מותר בו, קען דער אויבערשטער אוועק נעמען, טאקע יעקב מיט עשו האבן זיך צוטיילט, דאס באלאנגט טאקע פאר עשו, אבער דער אויבערשטער נעמט דאס צו פון עשו און ער גיבט פאר יעקב, שדותיכם יקח ונתן לעבדיו, במילא קען יעקב האבן עולם הזה.

יצחק אבינו האט געוואלט בענטשן יעקב מיט טוב עולם הזה כפשוטו, ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, אויפן פשוט׳ן פשט, אין מקרא יוצא מידי פשוטו, ער האט אים געוואלט בענטשן מיט עשירות, מיט טוב עולם הזה, עס איז אבער געווען א שטארקע קשיא, עשו האט דאך שוין געמען מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, דאס האט שוין עשו געמען, ווי אזוי קען מען דאס גיבן. האט ער אים געזאגט ויתן לך "האלקים" מטל השמים ומשמני הארץ, דער אויבערשטער וועט דיר עס גיבן, דער אויבערשטער איז א מלך און דער אויבערשטער קען גיבן, שדותיכם יקח ונתן לעבדיו, ווי אזוי איז יעקב געווארן אן עבד?, האט ער אנגעהויבן צו זאגן, ראה ריח בני כריח שד"ה, א עבד ווערט נקנה אזוי ווי קרקעות, עבדים הוקשו לקרקעות, ראה ריח בני כריח שד"ה, ער האט א דין ווי א קרקע.

האט ער געזאגט ויתן לך האלקים מטל השמים, שטייט אין מדרש, מטל השמים זה ציון, ארץ ישראל, איז דאך די קשיא, ארץ ישראל האט דאך דער אויבערשטער געגעבן פאר די ז׳ עממין, אבער דער אויבערשטער גיבט, דער אויבערשטער האט א רעכט צו גיבן.

האט ער געזאגט ויתן לך האלקים מטל השמים, זה מקרא, מ׳לערנט ארויס והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם, עבדים הוקשו לקרקעות. ומשמני הארץ, זה משנה, די משנה זאגט עבד כנעני נקנה בכסף בשטר וחזקה. ורוב דגן, זה תלמוד, וואס די גמרא זאגט אז רבי שמעון האלט לא תהא חזקה גדולה מהגבהה, אז חזקה איז קונה, איז הגבהה אוודאי קונה, זאגט דאך די גמרא אז הגבהה איז קונה, יעצט וויבאלד דא איז דאך געווען ואשא אתכם על כנפי נשרים, קומט אויס האט מען יעקב אבינו אויפגעהויבן, במילא איז ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש.

כ׳האב אזוי אריין געטראכט, ואשא אתכם על כנפי נשרים איז געווען ביי יציאת מצרים, איז עס דאך נישט געווען ביי יעקב אבינו. ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, מכאן שקפצה לו הארץ, דארטן זעהט מען שקפצה לו הארץ, יעקב אבינו האט זיך אויך באנוצט מיט קפיצת הדרך, און די קפיצת הדרך דאס איז געווען די קנין הגבהה פון יעקב אבינו. במילא איז יעקב אבינו געווארן אן עבד, אל תירא עבדי יעקב, און אז יעקב אבינו איז געווארן אן עבד, איז שדותיכם יקח ונתן לעבדיו, האט יעקב אבינו קונה געווען טוב העולם הזה, אזוי האט ער דאס קונה געווען.

ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש, ויתן ויחזור ויתן, די ברכה איז דאך געווען יצחק אבינו האט געבענטשט יעקב אבינו דער אויבערשטער זאל דיר געבן מטל השמים זה מקרא, דו זאלסט קענען לערנען מקרא, ומשמני הארץ, זאלסט קענען לערנען משנה, ורוב דגן, זאלסט קענען לערנען גמרא. עס איז א זכיה אז א איד זאל קענען לערנען מקרא משנה גמרא. ויתן ויחזור ויתן, וועט דער אויבערשטער אריין שיקן א ברכה אין די לימודים, מתוך שחסידים היו תורתם מתברכת, אזוי ווי ס׳שטייט אין ירושלמי, תורתם מתברכת, ויתן ויחזור ויתן, עם זאל אריין קומען א ברכה אינעם לערנען.

די ברכה פון יצחק אבינו וואס ער האט געבענטשט יעקב אבינו, ויתן ויחזור ויתן, דאס מיינט מען עד סוף כל הדורות. ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, עד סוף כל הדורות וועט דער אויבערשטער געבן מקרא, אידן וועלן האבן די זכיה עוסק צו זיין בתורה, מקרא משנה וגמרא, עס איז א געוואלדיגע זכיה אז אידן קען זיצן און לערנען עד היום הזה. איז אז מ׳האט די זכיה מ׳קומט אריין אין ביהמ"ד און מ׳לערנט מ׳קען פארשטיין א פסוק חומש, מ׳קען פארשטיין א פרק משניות, און כל שכן פארשטיין א בלאט גמרא, א בשר ודם זאל דאס קענען פארשטיין, תורה איז דאך מן השמים, און א מענטש איז דאך א גשמיות׳דיגע חפץ זאל קענען משנה און גמרא, דאס איז דאך כולו רוחני, ווי אזוי קען א איד צוקומען דערצו, דאס איז די ברכה פון יצחק אבינו, די ברכה פון יצחק אבינו איז געווען ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש.

דאס האט יצחק אבינו געבענטשט יעקב אבינו עד סוף כל הדורות, אז דו וועסט קומען אין ביהמ"ד און זיך אראפ זעצן לערנען וועסטו פארשטיין, דער אויבערשטער וועט דיר געבן אז דו וועסט האבן סייעתא דשמיא צו קענען פארשטיין א בלאט גמרא מיט תוס׳, דו זאלסט קענען פארשטיין א סעיף שולחן ערוך. ויתן לך האלקים, דער אויבערשטער וועט דאס געבן, אוודאי פליעט עס נישט פון זיך אליינס אריין אין קאפ אריין, יעקב אבינו האט אויך געטוהן אן אתערותא דלתתא פאר ער האט זוכה געווען צו די ברכות, אז ער האט געטוהן האט ער זוכה געווען צו די ברכות, אז א איד טוט, ער גרייט זיך צו, ער פלאגט זיך אויף תורה, העלפט דער אויבערשטער, ויתן לך האלקים מטל השמים, דער אויבערשטער געבט נאך און נאך, אסאך מער ווי די יגיעה, ווי דער ישמח משה זאגט, יגעת ומצאת תאמין, אסאך מער ווי די יגיעה, דער אויבערשטער געבט מיט א בריייטע האנט.

דאס וויל איך זאגן פאר די כולל יונגעלייט דא אין מאנטריאל, מ׳האט פריער געזאגט די הנהלת הכולל איז געווען און זיי האבן געזאגט וואספארא חשוב׳ע כולל דא איז דא, חשוב׳ע יונגעלייט, טייערע יונגעלייט, מ׳זיצט און מ׳לערנט בהתמדה, מ׳זיצט און מ׳לערנט פארשידענע מקצועות התורה, דער אויבערשטער זאל העלפן ס׳זאל טאקע זיין ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ, דער אויבערשטער זאל געבן, ויתן ויחזור ויתן, מ׳זאל גיין פון מקצוע צו מקצוע, מהלכתא להלכתא, ממסכתא למסכתא, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל אויסנוצן די צייט, זיצן און לערנען בהתמדה ובעיון ובהבנה מן

הבוקר ועד הערב, ווי מיר האבן נעכטן געריידט, מיר האבן דאס נעכטן דערמאנט אז א כולל יונגערמאן הייסט נאר דער וואס ער לערנט אינדערפרי פארן דאוונען.

דא אין מאנטריאל איז עס נישט אזוי שטארק שכיח מ׳זאל אויפשטיין אינדערפרי פארן דאוונען, דארף מיר זיין די נחשונים, אונז האבן מיר אסאך שוין געטוהן און אנדערע קהילות האבן נאכגעטוהן, אונז זענען מיר גארנישט ברוגז וועז אנדערע קהילות טוהען אונז נאך, אונזער כולל דארף זיין די ערשטע כולל אין מאנטריאל וואס די כולל יונגעלייט קומען פארטאג׳ס פארן דאוונען לערנען, וממנו יראו וכן יעשו, און אנדערע כוללים וועלן דאס נאכטוהן, עס וועט נישט נעמען לאנג און אנדערע כוללים וועלן אויך נתעורר ווערן אז א כולל יונגערמאן איז נאר דער וואס קומט און ער לערנט פארטאג׳ס פארן דאוונען. דארף מען אויפשטיין לערנען און גיין אין מקוה, מ׳דארף לערנען תורה בטהרה, אלע צדיקים האבן אויף דעם מקפיד געווען מיט א געוואלדיגע קפידא אז עס זאל זיין לימוד תורה בטהרה. און א כולל יונגערמאן דארף זיך אויפצופירן מיט א ספעציעלע הנהגה, אן איידעלע הנהגה, סיי אין ביהמ"ד סיי ביי זיך אין שטוב, אזוי ווי עס פאסט זיך פאר א בן תורה א יושב אהל און א ירא שמים.

כ׳האב אמאל געזאגט בדרך צחות, ראה ריח בני כריח שדה, דאס איז זייער פאסיג פאר כולל יונגעלייט, רש"י זאגט ראה ריח בני כריח שדה, שדה תפוחים, תוס׳ אין מסכת תענית ברענגט אראפ, ריח תפוחים, וואס מיינט מען א ריח תפוחים, זאגט תוס׳ אז מ׳מיינט אן אתרוג, קומט אויס, ראה ריח בני כריח שדה, מיינט מען ווי אן אתרוג, ער האט אים געזאגט אז ער איז אזוי ווי אן אתרוג, פארוואס איז ער אזוי ווי אן אתרוג?, יעדער איינער וווייסט א אתרוג, פאר סוכות נעמט מען דעם אתרוג און מ׳באטראכט עס פון אלע זייטן, עס איז נישט געגוג, מ׳נעמט א פארגרעסערונג׳ס גלאז, און מ׳קוקט אולי וועט מען טרעפן עפעס א חסרון, עפעס א פלעק, עפעס וועט מען טרעפן אויף דעם אתרוג, א תלמיד חכם א כולל יונגערמאן איז אויך אזוי, די גאס קוקט אויף אים, מ׳נעמט א פארגרעסערונג׳ס גלאז, און מ׳קוקט אים ארום אין ארום, אין אלע זייטן, אויבן און אונטן און אין די זייט, אין די זייט אין ינגע זייט, אולי וועט מען עפעס קענען טרעפן, עפעס א בלאט פלעק, עפעס א פלעק וועט מען קענען טרעפן.

דאס האט יצחק אבינו געזאגט פאר יעקב אבינו, ראה ריח בני כריח שדה, אזוי ווי אן אתרוג וואס מ׳קוקט אויף אים מיט א פארגרעסערונג׳ס גלאז. דאס דארפן די כולל יונגעלייט צו וויסן, מ׳קוקט אויף ענק מיט א פארגרעסערונג׳ס גלאז, און יעדער דארף זיך אכטונג געבן אז עס זאל נישט זיין אפילו א כלשהו זאל נישט זיין, קיין רבב כלשהו זאל נישט זיין. דער אויבערשטער זאל העלפן עס זאל זיין לעולם יהא אדם ירא שמים, אזוי ווי די גירסא, בסתר ובגלוי, סיי בסתר און סיי בגלוי, מ׳זאל זיין מיט א געהויבענע התנהגות.

דער אויבערשטער זאל העלפן, וועגן דעם כולל האב איך שוין געהערט, טרם יקראו ואני אענה, מ׳האט זיך שוין געמאלדן אז א נדבן וויל צוהעלפן עס זאל זיין דא א כולל אינדערפרי, דער אויבערשטער זאל העלפן חזקו ואמצו, מ׳זאל זעהן צו לערנען בהתמדה מן הבוקר ועד הערב, פון אינדערפרי באשמורת הבוקר אויפצושטיין לערנען פארטאג׳ס, לערנען און דאוונען, דאס דאוונען זאל זיין ווי חסידישע יונגעלייט דארפן צו דאוונען, מיט א קול מיט אן התלהבות און מיט א מתינות, עס איז דא בעלי בתים וואס זיי יאגן זיך אביסל צו די ארבעט, די יאגן זיך אביסל אונטער ביים דאוונען, א כולל יונגערמאן דארף צו וויסן ער דאוועט שטאט, ער יאגט זיך נישט, ער קומט צייטליך און ער דאוועט צייטליך, און ער דאוועט טאקע במתינות, אזוי ווי עס פאסט זיך פאר לומדי תורה.

דער אויבערשטער זאל העלפן, האטם הצלחה און סייעתא דשמיא, און דער כולל וועט א"ה וואקסן בכמות ובאיכות, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט התמדת התורה מיט הבנה, יגיעת התורה, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן אין זכות פון לימוד התורה, מ׳האט געוויזן פאר יצחק אבינו ביהמ"ק בנוי חרב ובנוי, ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה׳, דער אויבערשטער וועט העלפן, אשר ברכו ה׳, זאגט דער מדרש, אז ער האט געזעהן דעם ביהמ"ק חרב ובנוי, דער אויבערשטער זאל העלפן מיר זאלן זוכה זיין דאס ביהמ"ק וועט צוריק אויפגעבויעט ווערן על תילה בנויה מיר וועלן זוכה זיין דערצו במהרה בימינו אמן.

לעילוי נשמת

הרה"ח

ר' אהרן יונתן ראזענטהאל ז"ל

בן הרה"ח ר' **חיים** ז"ל

נלב"ע י"א כסלו

הונצח ע"י בנו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **אברהם מרדכי ראזענטהאל** הי"ו

לעילוי נשמת

האשה החשובה

הרבנית רבקה כהנא ע"ה

בת הרה"צ ר' **אלימלך** זצ"ל

נלב"ע י"א כסלו

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

קהל גדול ישובו הנה
המקום אשר עשה שם בראשונה
בעזרת ה' איז געלונגען מיט אויסטערלישע סייעתא דשמיא נאכאמאל צו ארגאזנשירן דעם ריזן שטח ענקי, דער זעלבער פלאץ ווי פאראיאר, סמוך ונראה לבית מדרשו וביתו נאוה קודש של רבינו הק' והטהור זי"ע שממנו יתד וממנו פינה להקמת כח הקדושה בכל רחבי תבל, אפצורעכטן דעם מעמד אדיר ונשגב, מיט פיל מער מלכות און פראכט, במקהלות רבבות אלפי ישראל.
בבנין ענקי
פה עירינו ווילליאמסבורג יצ"ו
WATERFRONT SQUARE
492 Kent Avenue, Brooklyn New York 11249
דינער השנתי · סעודת הודאה
עלה נעלה
התעלות בבנינים
התעלות במסכתות
כ"א כסלו
תשפ"ג
במקהלות רבבות אלפי ישראל
סעודת הודאה
דינער השנתי
כ"א כסלו
תשפ"ג לפ"ק